

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik rendszerint minden hó 10-én és 25-én, de a háború tartama
alatt csak havonként egyszer, két szám együttesen. Előfizetési ár
egy évre 30 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V.,
Falk Miksa-u. 5.

Telefon 93—99.

Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911

Népjóléti minisztérium.

Irta: Hlavács Kornél.

A népjóléti minisztérium talán a nevében hordja szerencsétlenségének dúsan termő magvát. A köztudat szerint a »jólét« a megélhetési lehetőség-nél többet jelent. Ma, a világháború közepén, a megpróbáltatások, a nélkülözések izzó kráterének mélyében a szükös megélhetően túlmenő »jólét« gyűlölt, elvetendő fogalom, mert másoktól elvonja az okvetlenül szükségessé. Ez lehet az egyik oka annak is, hogy *Batthyány Tivadar* grófnak a népjóléti minisztériumról írt emlékiratát vagy tanulmányát nem az a meleg rokonszenv fogadta, amelyre e tanulmány alaposságánál és nemes intencióinál fogva joggal számíthatott. Mindössze itt-ott egy-két elismerő szó. A »Rovás«-ban egy ostorcsapás. Az ország irott közvéleménye ezzel tért napirendre.

Annál nagyobb a meglepetés, amikor az emlékiratot olvassuk és a népjóléti minisztérium programja előttünk elvonul. Nem a jólétet hajszolja. Nem a bőségben dúskálkodó népmilliókat akarja elővarázsolni. Csak a megváltoztatandó, megjavítandó *türhetetlen életviszonyokról* beszél. A lét elemi feltételeit tárgyalja. Mindenki úgy képzelné, hogy a magas kiképzésben részesült, világlátott, gazdag mágnás az életviszonyokat, a létfeltételeket ugyancsak más mértékkel méri, mint az a családjával, tehenével és minden házi állatával egyazon helyiségben meghúzódó, írástudatlan hegyilakó, aki viskójánál higiénikusabb palotába, hegyormáról belátható horizontnál tágabb látkör közepébe magát soha el nem képzelte. Küszöbét orvos soha át nem lépte. Apja, anyja, testvérei, Ádám-Éva óta mindenrendű őse bába nélkül született, orvos nélkül halt meg.

Aki közügyeket hivatott intézni, aki az ország sorsán kíván dolgozni, az nem foglalhat el szélső álláspontokat. Amikor a létfeltételeket kutatja és ezek megvalósítására törekszik, nem maradhat alul, de nem is mehet túl azokon az elemi feltételeken, amelyekhez a tapasztalat által igazolt tudományok mai színvonalukon a létet kötik. Álláspontját, eszközeit nem választhatja meg saját tetszése szerint. Ezek meghatározottak. Az élet

törvényeit kutató tudományok tanai tetszésüinktől és izlésüinktől függetlenül szabják meg és írják elő. A létfeltételek megteremtésére irányuló munka tehát annál tökéletesebb lesz, minél pontosabban sajátítja el a dolgozó fő azokat az ismereteket, amelyeken tevékenysége alapulhat.

Batthyány Tivadar gróf emlékiratától nem lehet elvitatni, hogy a létfeltételeket hozzáértéssel, megcáfolhatatlan bizonyítékokkal állítja elének és szigorú tárgyilagossággal ezekhez szabja azokat az eszközöket, amelyek a »tűrhetetlen életviszonyok«-on segíteni alkalmasak. Tanulmányának erőt ad az az elhatározás, az a tudat, hogy nem ragadja ki egyoldalúan, nem helyezi egymás fölé az egyes társadalmi osztályok érdekeit, hanem az egész társadalmat, a kellő előismeretekkel nem rendelkező, felületes szemlélő előtt egymással ellentétesnek látszó érdekeket egyenlő mértékben szolgálja. Tisztában van azzal, hogy az emberi munkaerőpazarlás, milliók életének pusztulása nemcsak a milliók családjait érinti, hanem a millió kéz segítségével termelő osztályok fejlődését is akadályozza. Szemben áll azokkal, akik azt állítják, hogy csak a mezőgazdaság- és az iparfejlesztés a feladat. Az anyagi erőre kapott mezőgazdák és iparosok majd saját érdekükben gondoskodnak munkásaikról; megteremtik számukra az életfeltételeket, amelyek nélkül létük nincs biztosítva. Ez az álláspont azonban tarthatatlan, mert végeredményében arra az elvre vezethető vissza, hogy minden állami beavatkozás felesleges. Még akkor se kell, ha millió emberéletről van szó. Az emberi élet gondozása korlátlanul az egyesek belátására bízható. E feladatot mindenki úgy háríthatja át másra, ahogy legjobbnak látja.

Ha ez a felfogás helyes, akkor azok a feladatok, amelyek miatt az emberek államokat alkotnak, mind feleslegesek. Mind önmaguktól megoldódnak. Ki beszélhetne akkor állami mezőgazdaság- vagy iparfejlesztésről? A mezőgazdaságot és az ipart majd fejlesztik azok, akik a nyers-terményekre és az iparcikkekre szorulnak. Ezt a következtetést azonban az általános tételből senki se akarja levonni. Aránylag igen rövid ideig folytatott iparfejlesztésünk olyan szép eredményekkel járt, hogy legnagyobb ellenségei is elnémultak. A mezőgazdasági többtermelésre erőszakos rendszabályokat minden oldalról sürgetnek. Éppen csak a lét elemi feltételeiért küzködőket bízunk a sorsukra, az egyesek tetszésére, holott tudjuk, hogy nélkülük ipar és mezőgazdasági többtermelés lehetetlen feladat?

Milliók életfeltételeiről van szó. Nincs ebben semmi túlzás. A halálos ágyon fekvő falusi lakóhoz csak ritkán vetődik orvos. A statisztika szerint az 1914. évben 79% halt meg, anélkül, hogy orvosi gyógykezeléssel megmenteni igyekeztünk volna. Minden ötödik halálos ágynál mondott csődöt az orvosi tudomány, a többi sorsára bízott. Ez nem egyértelmű azonban azzal, hogy 100 halálos beteg közül 21 orvosi segítséggel halt meg. Jelentheti azt is, hogy az orvos 121 gyógykezelt, súlyos beteg közül százat mentett meg és ugyanilyen arányban a 97 magára hagyott súlyos beteg közül is megmenthetett volna az életnek és a munkának 66-ot. Reális következtetéseket csak akkor vonhatnánk le, ha tudnók, vajjon 100 gyógykezelt és 100 magára hagyott súlyos beteg közül mennyi pusztult el. Erre azonban statisztikánk nincs. Tudom, hogy ilyen összeállítani lehetetlen, mert a magára hagyott betegek vonatkozó adatokat is orvos által kellene a helyszínén fölvetetni. Csupán arra akartam rámutatni, hogy a meglevő statisztika sokkal több, sokkal súlyosabb következtetéseket is enged meg, mint amilyeneket első percben nyújtani látszik.

Biztosabb alapra jutunk, ha a külfölddel vonunk párhuzamot. Az emlékirat ezen az úton kimutatja, hogy csupán a fertőző betegségek évi 80.000 emberrel többet pusztítanak el, mint amennyi kellő egészségügyi berendezések mellett áldozatul esne. Ez a felesleges emberveszteség nagyobb, mint az amerikai kivándorlás volt. A háború kitörése előtt 13^{1/2} év alatt csupán e két címen 2,100,000 embert veszítettünk. Ezekhez járul a rettenetes csecsemőhalandóság, a hivatással járó betegségek és balesetek, amelyek, mint a külföldi eredmények mutatják, mind lényegesen csökkenthetők, enyhíthetők. Mezőgazdáink és iparosaink nem lehetnek nagyon megelégedve azzal a helyzettel, amelyet a statisztikai hivatal kimutatásai tárnak elénk. A kivándorlás és halálozás az elképzelhető legrosszabb iparfejlesztési és többtermelési eszköz. A bevétel csökkenését és a kiadás megnövekedését vonja maga után. A fogyasztók fogynak. Kisebb lesz a kereslet. A megmaradt munkások kapósak. Munkabérek emelkednek. A baleseti sérülteket is kártalanítani kell, pedig ez ma már nem elhanyagolható kiadás. A tőkefedezeti rendszerbe tartozó iparüzemek közül a legveszedelmesebbek tulajdonosai az 1915. évben minden 1.000 K munkabér után még 112 K 57 f balesetbiztosítási járulékot is fizettek, pedig korántsem vagyunk még a balesetbiztosítási járulékok kulminációs pontján.

Az idő előtt megrokkantakat és az aggokat is a társadalomnak kell eltartani. Igaz, hogy nincs aggkor- és rokkantbiztosításunk, azonban ők mégis élnek. Mi hiába tagadjuk, mi mégis eltartjuk őket. A különbség csak az, hogy a rokkantsággal fenyegető betegségeknek idejünkben gátat nem vetünk. Több a rokkantunk, mint amennyi a céltudatosan működő rokkantbiztosító intézmény mellett lenne, tehát több rokkantat is kell eltartanunk. Nyilvános számadást azonban nem vezetünk. Innen ered a mi tévedésünk, amikor azt hisszük, hogy a költségeket megtakarítottuk.

Ime, nemcsak a munkájukból élők, hanem az egész társadalom bevonult az érdekeltek sorába.

Rengeteg sok a tennivaló. Az emlékirat mindezeket külön »népjóléti minisztérium« feladatául kívánja kitűzni, mert a meglévő minisztériumok mai ügyköre ezeket el nem bírja. Ezt az álláspontot foglalta el az egész kormány, amikor e külön minisztérium felállítását elhatározta. Igazuk van. Az embernevelés, a mezőgazdaság, az ipar, a forgalom, a rendfentartás, az igazság szolgáltatás, a pénzügyi közigazgatás, stb. mind egész embereket kívánnak, akiktől nem lehet megkövetelni, hogy mindegyik még egy vagy több másik embernek teljesen más irányú ismereteit is elsajátítsa és teendőit is ellássa. Ha ez lehetséges lenne, mostanáig is megtették volna és statisztikai adataink ma más képet nyújtanának.

Ha a régi rendszer fentartása mellett kívánnók a bajokat orvosolni, akkor minden minisztériumban megfelelően képzett szakemberekre, első sorban természetesen töméntelen sok orvosra és technikusra volna szükség. A végeredmény az lenne, hogy ugyanazon apparátus több minisztériumban is megvolna. Ez nemcsak fölösleges költségekkel terhelné az államháztartást, hanem hiányozna a szigorúan tervszerű együttműködés, teremnének hatásköri összeütközések és maradnának ellátatlan területek a társadalomnak megmérhetetlen kárára. A közigazgatás egyszerűsítésére és olcsóvátételére ez semmiképen sem volna alkalmas mód.

A külföldi államok e tekintetben úgyszólván egyöntetűen jártak el. Minden mérvadó államban gondoskodtak arról, hogy e feladatokat külön

e célra rendelt minisztériumok vagy állami hivatalok lássák el. Ezek az intézmények sokkal hamarabb be fogják bizonyítani rátermettségüket, semhogy e példák követését sokáig halogathatnók. Nem szabad elfelednünk, hogy minden huzavonával eltöltött év néhány százezer életet von el, ami ugyanannyi nyomoruságba döntött, a társadalomra nehezedő családot és elvesztett munkaerőt jelent.

Batthyány Tivadar gróf tanulmányának pártpolitikai részével nem foglalkozom. Az ország nagy közönsége minden politikai párttól szívesen fogad olyan intézményeket, amelyek a lét általános feltételeit megkönnyítik és az állampolgárok életidejét, életreményét meghosszabbítják. A közérdeknek az teljesen mindegy, vajjon melyik politikai párt hozza, valósítja meg azokat a berendezéseket, amelyek ellen már komolyan és jóhiszeműen érvelni nem is lehet. Nem egy-két társadalmi osztály érdeke forog kockán, hanem valamennyié. A világ forgandó. Aki e percben a meleg napon sütkérezhetik, annak huszonnégy órán belül még egy éjszakát is át kell élnie. Jól teszi, ha éjszakai szállásáról idejében gondoskodik. Minél magasabb társadalmi osztályhoz tartozik valaki, annál közelebb állnak utódai a legalacsonyabb sorshoz. Saját véreiről gondoskodik, amidőn a lét-nemlét mesgyéjén haladók emberséges ellátására rendelt intézmények alapköveit elhelyezni segíti. Ezek az intézmények teszik utódainak az emberséges megélhetést lehetővé.

A társadalmi osztályok egymásba folynak. Egymás szerepét cserélik. Napszámosok a gyárak udvarain nemesi előnevekkel dolgoznak. Történelmi nevű családok meglettkorú, szerencsétlen fiait Barna Balázs kubikos gazda jóakaró kiméletességgel keresztnevükön szólítja ki az ármentesítő társulat föld alá vajt vackaiból. A hivatalok tuberkulózisra érlelő előszobáiban fényes nappal lámpavilág mellett dolgozó írnok ősi címerrel domborított névjegyeket hordoz rongyos zsebeiben. Viszont a legmagasabb rangban, polgáremberek által elérhető legkimagaslóbb polcokon láthatunk olyanokat, akik nélkülözések közepette küzködő családokból emelkednek soha nem remélt pozícióba és ha első ivadékukat még gondtalanul, kényelemben, jólétben láthatják, unokáik már ismét azok közé tartoznak, akik kiszorulnak a szanatóriumokból, akiket hiába visznek a mentők kórházzról-kórházra, mert számukra helyről elődeik nem gondoskodtak. — Általános közérdekről van itt szó. Politikai pártoknak itt nincs ütközőpontjuk.

A multakkal sem foglalkozom. Bizonyos, hogy a mai állapotok csak igen nagyméretű elhanyagolás folytán állhattak elő. Pedig voltak kiváló tehetségű államférfiaink. Közöttük olyan is, akinek energiáját ország-világ megcsodálta. Nem az ő hibája, hogy kivételes befogadóképességű agyát régen elavult ókori és középkori törvények ma már együgyű paragrafus-gomolyagaival tömték tele és bámulatosan illusztris eszének legalább felét nem itatták át a felsőbb mennyiségtan, a természettudományok, a szövet-tan, a bakteriológia, toxikológia, az élettan és egészségtan alapvető ismereteivel. A kétesértékű pártpolitikai sikerek helyett ma a hazáját megváltó humanitárius intézmények hosszú sorának dicsfénye övezhetné homlokát. Ez a glória másra vár. Talán szerényebb tehetségű, talán kisebb energiájú, de a természetnek ellentmondást nem tűrő, meggyőző törvényeinek ismeretével felszerelve a végeredményben nagyobb erejű férfiú lesz az, aki az ország sorsának intézőit a pártpolitikán felül emeli és közhasznú, általános érdekű munkára bírja.

A balesetbiztosítási veszélyességi táblázat.

Irta: **Harkányi József** miniszteri osztálytanácsos.

I.

A Munkásügyi Szemle februári számában közölte az új balesetbiztosítási veszélyességi táblázat szerkesztésének módszereiről tartott előadásomat. Ugyanerről a tárgyról ír a március 15-iki számban *Hlavács Kornél* is. Közelfekvő a feltevés, hogy post hoc, ergo propter hoc. Megerősíti ezt a cikk tartalma is, amely lényegét tekintve, polémia az általam ismertetett módszer ellen. Megállapítja a cikk azt is, hogy az érvényben volt veszélyességi táblázat aránytalan és azonkívül óvásokat és intelmeket tartalmaz bizonyos »irányok« és »mellétekintetek« ellen.

Általában kár sok szót vesztegetni az olyan eljárásra, amely minden helytálló indok nélkül maga konstruál meg magának veszélyes rémeket, hogy azután könnyörtelenül elbánjon velük. Az ilyen képzelt rémek kivégzése olcsó dicsőség és ártatlan mulatság. Rendesen nem árt és nem is használ senkinek. A cikkírónak hivatalos állása azonban alkalmas annak a hiedelemnek keltésére, hogy mivel közel van a veszélyességi táblázat készítőinek dolgozó asztalához, nem képzelt, hanem valóban észlelt irányok és mellétekintetek tették szükségessé az óvásokat és intelmeket. Ezért meg kell állapítani, hogy a dolgozó asztalnál ilyen irányokat és mellétekinteteket eddig észlelni nem lehetett.

Az egyik képzelt cím az úgynevezett iparfejlesztési érdekek figyelembevételé. Mint az első veszélyességi táblázat szerkesztője hivatottnak érzem magamat arra a kijelentésre, hogy az első veszélyességi táblázatnál semmiféle iparfejlesztési érdek nem érvényesült. Áll ez a második veszélyességi táblázatra is, mert ez, egyes lényegtelen módosításoktól eltekintve, tudvalevőleg ugyanaz maradt, mint az első. Az új veszélyességi táblázatról már hónapok óta tárgyalunk, azonban iparfejlesztési érdekek szóba sem jöttek. *Hlavács* volt az első, aki az iparfejlesztési érdeket bevonta a vita anyagába. Szerencsére rögtön ki is végezte ezt az »irányt«, csak az a kár, hogy nem egészen és véglegesen, mert néhány sorral utóbb már bizonyos méltányos engedményekre hajlandó ezzel a kivégzett iránnyal szemben is és elismeri, hogy a munkásbiztosítással szemben az iparfejlesztés nevében is lehet igényeket támasztani, amelyeknek a munkásbiztosítás eleget tehet.

Ilyen szilvakrampusz az ingyenbiztosítás, önbiztosítás és az a rémkép is, hogy az új veszélyességi táblázat alapján a valószínűségszámítás alapelveinek és elemeinek figyelmen kívül hagyásával minden üzem annyi járulékot fizet majd, amennyi balesetbiztosítási költséget okozott.

Ezeket a krampuszokat csak azon az áron lehetett megkonstruálni, hogy a cikkíró figyelmen kívül hagyta azt, hogy a nagy számok törvényét csak nagy számokra lehet alkalmazni. Ha ettől az elvtől eltér az ember és statisztikai valószínűségnek veszi a kis észlelési anyag alapján nyert eredményeket, még sokkal vadregényesebb következtetésekre is lehet jutni, mint a cikkben felhozottak.

A Berufsgenossenschaft der Chemischen Industrie 1889-től 1902-ig terjedő pénzügyi statisztikája szerint az acetyléngyártás, sűrítés és cseppfolyósítás elnevezésű üzemcimnél 606 márka beszámítható javadalmaszra 14.867 márka kártalanítás esett. 1.000 márkára tehát 24.533 márka kártalanítási költség jut. Ennek a költségnek a szakszövetkezet akkori, 20-tól 150-ig terjedő veszélyességi skálája szerint 116.824 veszélyességi arányszám és *Hlavács* szerint 2.453⁰/₀-os járulékteher felelt volna meg, ami nyilvánvalóan abszurd eredmény. Ehhez az eredményhez szintén nem kell

egyéb, csak az, hogy a nagy számokra vonatkozó törvényt kis számokra alkalmazzuk minden észszerűség ellenére.

A balesetstatisztikában harminc éves tapasztalat szerint körülbelül 5—6 millió korona beszámítható javadalmazás az az alsó határ, ameddig a nagy számok törvényét alkalmazni lehet és szabad. Ezen a határon alól a törvényszerűség megszűnik, mert aránylag csekély számú észleletről lévén szó, az úgynevezett véletlenség uralkodó szerephez jut. Ez a határ nem valamely önkényesen felvett szám, hanem számos észleletnek az eredménye. Nem megállapodás, hanem tény és pedig olyan természetű, mint amilyen pl. az, hogy az alá nem támasztott kő a földre esik, vagy hogy a kellően fölmelegített víz fölforr. Az ilyen természetű észlelési eredményekkel ésszerűen nem lehet és nem szabad szembehelyezkedni. Aki azt hiszi, hogy a matematika szabályait éppúgy meg lehet szegni, mint megfelelő erőszakossággal az emberek alkotta jogszabályokat, önmagát és másokat is megtéveszt. A matematikában és biztosítástechnikában nincs helye a bolsevikizmusnak.

Nem kisebbíti a hibát az sem, hogy szándékosan történt. Annál rosszabb. Ha az észlelő tudja, hogy az észlelési eredményei megbízhatatlanok, annál kevésbé szabad azokat tények vagy legalább is olyan megbízható eredmények gyanánt odaállítani, amelyekhez messzemenő következtetéseket lehet fűzni és amelyek alapján valamely biztosítástechnikai rendszer helyességét el lehet bírálni.

A cikkben felhasznált bizonyító anyag pedig majdnem egészében ilyen. Az első összeállítás, amely 21 olyan üzemcímet foglal magában, amelyek a $9\frac{1}{2}$ évi észlelési idő alatt kártalanítási terhet nem okoztak, kivétel nélkül, tehát 100% erejéig 5 millió koronánál kevesebb beszámítható javadalmazású üzemcímet tartalmaz. Egyetlen olyan üzemcím van, amelynél a beszámítható javadalmazás, az 5 millió koronás határt megközelíti: a művirággyártás $4\frac{1}{2}$ millió korona munkabérrel. Ez is a legalacsonyabb A veszélyességi osztályba tartozott, tehát egyáltalában nem alkalmas annak a bizonyítására, hogy a veszélyességi táblázat aránytalanul állapította meg a veszélyességet. A cikkben említett H, J és K veszélyességi osztályba tartozó üzemcímeknél pedig a beszámítható javadalmazás még az 1 millió koronát sem érte el. Tehát nemcsak »egészen pontos következtetéseket« nem lehet belőlük levonni, hanem arról sem lehet komolyan szó, hogy »az üzemek normális balesetbiztosítási kockázatáról megközelítő képet nyerhessünk«. Az ilyen gyenge, ingatag alap a leszegezésre sem alkalmas és korántsem mutatja az igazi veszélyességi arányszámot. Az igazi veszélyességi arányszámot a leszegezett következtetéssel ellentétben csak elég nagy észlelési anyagból lehet helyesen kiszámítani. Akik ezen a szilárd, tudományos alapon állanak, azoknak eszébe sem juthat az a tréfás föltevés, hogy a biztosító intézet ingyen, ellenszolgáltatás nélkül biztosítson. Ezen az alapon megoldásként nem az ingyenbiztosítás a logikus folyamat, hanem az, hogy az ilyen üzemcímek veszélyességi arányszáma saját észlelési anyag hiányában idegen, megfelelő észlelési anyag segítségével állapíttassék meg, úgy, amint ez az első veszélyességi táblázatnál is történt.

A II. kimutatásban 11 bizonyítékképpen fölhozott példa között 7-nél (64%) ugyancsak az 5 milliós határon alul vannak a munkabérek. Még kedvezőtlenebbek a viszonyok a III. kimutatásnál, amelyben 13 üzemcím közül 11-nél (85%) marad alul a munkabér nemcsak az 5 millió koronán, hanem még a 2 millió is, sőt 6 üzemcímnél 100.000 koronánál is kevesebb a beszámítható javadalmazás. Ilyen 100.000 koronánál kisebb munkabérrel szerepelnek a hajómalmok is, amelyekre a cikkíró szerint az ön-biztosítás merev érvényesülése esetén a munkabérek 117% -a nehezednék járulékteher gyanánt. Ez is elég cifra számítási eredmény, akik azonban a paradoxonokat kedvelik, még szebb eredményeket számíthatnak ki.

5 munkásnál rendszerint többet foglalkoztató hajómalom ugyanis már évek óta nem szerepel a besorozott üzemek között,¹⁾ a munkabér tehát 0. Az egyensúly helyreállítása végett tehát az előbbi eszmemenet alapján nemcsak 117%-ot, hanem végtelen nagy balesetbiztosítási járulékot lehetne kiszámítani és kiróni, ha ez egyáltalában lehetséges volna.

Ez a része a cikknek az, amely megvilágítja azt is, hogy a cikkíró mit ért önbiztosítás alatt. Az önbiztosításnak ez az értelmezése ellentétben áll ennek a fogalomnak szokásos, általában elfogadott értelmezésével, amely szerint önbiztosítás alatt azt értjük, hogy egyes üzemek vagy egyének a biztosítás kockázatát osztatlanul, egészében maguk viselik. Mihelyt a biztosítás kockázata két vagy több személy között oszlik meg, már csak kölcsönös biztosításról lehet szó. Ilyen kölcsönös biztosítás az is, hogy az azonos természetű, vagyis ugyanazon üzemcím alá tartozó üzemek közösen viselik kockázatukat. Az *egyes üzemek* önálló kockázatviselésére vonatkozik a Hartmann könyvéből vett idézet is. Ha tehát Hlavács ebből az idézetből esetleg azt akarta volna leszegezni, hogy Hartmann nem helyesli azt, hogy a baleseti terhek az egyes megfelelő észlelési anyagot nyújtó *üzemcímek* által okozott terhek arányában oszlassanak el és ezt az eljárást tartja a balesetbiztosítási törvény céljával ellenkezőnek, nagyot téved. Következik ez különben Hartmann idézett munkájának egész tartamából is, mert Hartmann fejtegetéseinek eredménye is az, hogy éppen ez a veszélyességi táblázatok szerkesztésének helyes és megfelelő módja.

A külföldi veszélyességi táblázatokról rövid és lesújtó kritikát kapunk. Azt olvassuk, hogy a veszélyesség arányát mereven betartó táblázat mindenütt nagy bajok kútforrása. Kár, hogy a nagy bajok tekintetében semmiféle bizonyítékot, sőt még adatot sem találunk a cikkben, annál inkább, mert általában az ellenkező nézet az uralkodó. Az osztrák deficit nem a veszélyességi arányszámok hibás voltának a következménye, hanem abból ered, hogy az egységdíjtételek hosszú időn át kisebbek voltak, mint szükséges. Az intéző körök ott bizonyára attól tartottak, hogy eljárásuk »merek« lesz, ha azt teszik, amit kell. Így tán nem vádolták őket eddig merevséggel, deficit azonban még mindig van. Jó példája az is annak, hogy a szabályoknak nem helyes kritériuma a sokat emlegetett merevség. Nem az a fontos, hogy merev-e az eljárás, hanem az, hogy helyes-e. Az egyik különben sem zárja ki a másikat.

A német veszélyességi táblázatok rosszását sem bizonyítja az, hogy az építőipari szakszövetkezeteknek veszélyességi táblázatai nem egyöntetűek. Az egyes szövetkezetek viszonyainak külön-külön megfelelnek, ha pedig birodalmi átlagos értékre van szükség, az is kiszámítható éppúgy, mintha egyöntetű veszélyességi táblázatuk lett volna ezeknek a szövetkezeteknek. Így történt az 1907-ben is első veszélyességi táblázatunk céljaira

Sokkal rokonszenvesebbek Hlavács előtt a magánbiztosító társaságok veszélyességi táblázatai, úgy látszik azért, mert szerinte igen kevés lépcsőjük van és a legkisebb kockázati osztályba sorozott foglalkozású biztosítottak a legmagasabb kockázati osztály évi díjának mintegy ötöd-részt fizetik. Ennél a megállapításnál azonban szintén hiba csúszott be. Ezek az állítások ugyanis csak az úgynevezett személyi biztosításra vonatkozólag igazak, amidőn egyes személyek biztosításáról van szó. Üzemek balesetbiztosításánál, amidőn valamely gyár összes alkalmazottait biztosítják, a magánbiztosító társaságok is más táblázatot használnak. Bővebb bizonyításra nem is szorul, hogy ha már mindenáron össze kell hasonlítani a minden tekintetben lényegesen eltérő alapokon nyugvó és teljesen eltérő szolgáltatásokat nyújtó magánbiztosítást a munkásbalesetbiztosítás-

¹⁾ A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal 1912. évi jelentése, II. kötet 32. oldal.

sal, akkor az összehasonlításnál csak ez az utóbbi veszélyességi táblázat jöhet szóba. Ennek pedig véletlenül szintén 14 osztálya van, éppen annyi, mint az eddig érvényben lévő országos pénztári veszélyességi táblázatnak és a legmagasabb díjtétel nem ötszöröse, hanem tízszerese a legalacsonyabbnak. Az eltérés tehát lényegesen kisebb. Azonban az sem fontos, ha valóban nagyobb lenne is az eltérés, mert a veszélyességi táblázatok szerkezete és terjedelme nem attól függ, hogy a létező üzemek veszélyessége milyen viszonyban van egymáshoz, hanem elsősorban attól, hogy az illető intézetnél milyen üzemek szoktak biztosítva lenni. Ha a biztosítás köre nagy és nagyon különböző veszélyességű üzemekre terjed ki, a skála is hosszú, az ellenkező esetben pedig rövid. A Zucker B. G. veszélyességi táblázata 1907-ben egyetlen veszélyességi osztályt tartalmazott egy veszélyességi számmal, a Schornsteinfeger-Meister B. G. veszélyességi táblázata pedig csak három osztályt 1, 1,5 és 2,5 veszélyességi arányszámmal. Viszont még a német szakszövetkezeteknél is találunk hosszú skálákat, dacára annak, hogy a szakma szerint való csoportosulás általában csökkenti a hosszú skálák lehetőségét. A Seiden B. G. veszélyességi arányszámai 50-től 2000-ig, a Sächsisch-Thüringische Eisen und Stahl B. G. arányszámai 10-től 300-ig, a Nordwestliche Eisen- und Stahl B. G. arányszámai 5-től 200-ig terjedtek az 1907. év körül. Nyilvánvaló tehát, hogy abból, hogy némely balesetbiztosító intézeteknek rövid veszélyességi skálája van, ésszerűen nem lehet arra következtetni, hogy a hosszú skálák rosszak és helytelenek.

II.

Nem nyerte el természetesen Hlavács tetszését a mi eddig érvényben lévő veszélyességi táblázatunk sem. Megállapítja, hogy a külföldi táblázatok az ottani viszonyokra sem csálhatatlanok és Németországban az azonos iparágaknak egymástól vidékenként eltérő táblázataik vannak. Szerinte tehát igen természetes, hogy a külföldi táblázatok nyomán készült veszélyességi táblázat Magyarországon aránytalanságokra vezet.

Ebben az eszmemenetben az az elhallgatott föltevés okozza a tévedést, hogy a veszélyességi táblázatok az egyes üzemfajoknak valamely elvont, általános érvényű veszélyességét tartalmazzák. Ezzel szemben a tény az, hogy úgy a német, mint az osztrák veszélyességi táblázatok nem az elvont, hanem a konkrét veszélyességet mérik. Nem arra a kérdésre felelnek meg, hogy pl. a magasépítés veszélyessége általában és elvontan milyen viszonyban van a pamutfonógyárak veszélyességéhez, hanem azt mutatják, hogy az illető intézetnél biztosított ilyen üzemek veszélyességének viszonya milyen. Ilyen körülmények között alaptalan az a föltevés, hogy mivel az egyes szakszövetkezetek táblázatai más arányt mutatnak, ezek a táblázatok rosszak. Helytállóan ebből csak azt lehet következtetni, hogy az egyes intézeteknél biztosított hasonló üzemek természete nem teljesen azonos. Ezért a priori nem lehet fölteni azt sem, hogy a külföldi anyag fölhasználása szükségképpen aránytalanságokra vezet.

Ennek a föltevésnek ellene szól az is, hogy a rendelkezésre álló egész osztrák és német anyag egybevetése azt mutatta 1907-ben, hogy nagyjában és egészben nincs lényeges eltérés a fontosabb üzemfajok tekintetében. Az elméleti okoskodások ezen a téren egyébként most már teljesen hiábavalók és fölöslegesek, mert most már kísérleti alapon, észlelés segítségével lehet és kell is eldönteni azt a kérdést, hogy az érvényben lévő veszélyességi táblázat mennyiben felelt meg a támasztható követelményeknek és mennyiben nem.

Hlavács cikke azt sejteti, hogy általában nem felelt meg. Fölhozott bizonyítékaiból csak kedvezőtlen következtetéseket von le. Lássuk tehát mindenekelőtt ezeket a bizonyítékokat.

A IV. számú kimutatás 75 olyan üzemcímet tartalmaz, amelyek Hlavács szerint túl magas veszélyességi osztályba voltak sorozva. Ebből 37 (49%) olyan, amelyiknél a munkabér 5 millió koronán alul maradt. Ezek tehát egyáltalában nem bizonyítanak mást, mint azt az úglátszik elég gyakran nem hangoztatható igazságot, hogy a nagy számok törvénye csak nagy számokra vonatkozik.

Ellenben nagyon figyelemre méltók a példa gyanánt felhozottak közül a vasuti üzemcímek. A történeti hűség kedvéért meg kell említenem, hogy olyan megosztásban, mint a mi veszélyességi táblázatunk üzemcímei, annak idején külföldi anyag nem állt rendelkezésünkre. Az üzemcímek és veszélyességi arányszámok az érdekeltség kívánságára állapították meg az ismert alakban, elméleti, úgynevezett technológiai megfontolások alapján. Ha tehát ezeknek az üzemcímeknek tarifálása rossz, ez nem írható a külföldi anyag rovására és semmiesetre sem bizonyítja azt, hogy a külföldi veszélyességi táblázatoknak eredményei nálunk föltétlenül aránytalanságokat szülnek. Sőt inkább ezek az üzemcímek némelyikének hibás tarifálása mutatja, hogy általában milyen erős támaszt nyújtottak a külföldi veszélyességi táblázatok és milyen kockázatos dolog lett volna azt a támaszt nemcsak ezeknél az üzemcímeknél, hanem általában is elvetni és ehelyett technológiai vagy tán még elvontabb okoskodások alapján megszerkeszteni a veszélyességi táblázatot. Jellemző erre a vasuti irodák esete, amelyeket a vasuti érdekeltséggel folytatott megbeszélések alapján a lagalacsonyabb A osztályba szántam. Az egyéb gyáripari érdekeltség azonban azzal érvelt, hogy a vasuti irodák személyzete, éppen mivel vasuti, föltétlenül nagyobb veszélynek van kitéve, mint az egyéb, nem vasuti irodák személyzete. Ezen érvelés hatása alatt helyezte azután át a hivatal a vasuti irodákat a B osztályba. Most azután kiderül, hogy még az eddigi A osztály is túl magas lett volna, vagyis hogy a táblázat alsó határát az eddiginél alacsonyabban kell megszabni, ha a nagy aránytalanságot ki akarjuk kerülni.

A vasuti üzemek veszélyességének értékelésénél azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a körülményt sem, hogy nálunk nem az egész személyzet van az Országos Pénztárnál biztosítva, hanem csak egy rész. Lehetséges, hogy az egész személyzet biztosítása esetén eltolódások állottak volna elő. Ezzel korántsem akarok amellett érvelni, hogy a pénzügyi statisztika eredményeiből ne vonjuk le a konzekvenciákat. Sőt. Amennyiben rajtam áll, a veszélyességi táblázat egészében a valószínűség-számítás szabályainak megfelelően állapítatik meg.

E helyen csak arra hívom fel előlegesen a figyelmet, hogy a vasuti irodákéhoz hasonló eredményekre vezetne az, ha az egyes üzemcímek veszélyességi arányszámát nem a kártalanítási költségek alapján kiszámított veszélyességi hányadosoknak megfelelően állapítanánk meg. Ilyenféleképpen festene gyakorlatilag a terhek bizonyos szűk határon belül való kiszabása, a rövid veszélyességi skála, a veszélyesség arányát mereven betartó táblázat enyhítése, a veszélyesebb természetű üzemek helyzetének könnyítése, stb. Nem logikus dolog, hogy ezeknek az eszméknek a híve egy lélekzet alatt a csekély veszélyességi üzemek túlterhelését is kifogásolja, mert ezek elválaszthatatlanok egymástól.

Nem lehet a külföldi veszélyességi táblázatok fölhasználásának rovására írni a 61/a (Kereskedelmi vállalatok) és 602/b (Földmunka kéziszerszámmal) üzemcímek hibás tarifálását, mert ezek, mint a betűjelzések is mutatják, későbbi keletűek és szintén nem külföldi táblázatokon alapultak.

Az V. kimutatásban, amely 33 túlelőnyösen sorozott üzemcímet tartalmaz, 28 (85%) olyan üzemcímet is tartalmaz, amelyeknél a munkabér nem éri el az 5 millió koronát. Ezekkel tehát abból a szempontból, hogy mennyiben felelt meg a veszélyességi táblázat, itt sem érdemes foglalkozni. A megmaradó 5 üzemcím közül a 26/a számú (Erdei iparvasutak)

ismét nem külföldi anyag alapján kapta veszélyességi osztályát, a 427-nél (Börgyártás) pedig a »dolgozó asztalnál« ülők azonnal megállapították magából a közzétett pénzügyi statisztikából, hogy hibás eredményeket tartalmaz. Feltűnt ugyanis, hogy az 1913-tól 1916-ig kifizetett munkabérek az 1907-től 1912-ig kifizetett munkabérekkel szemben a börgyártásnak a háború alatt az ipari viszonyok ismerői előtt köztudomású föllendülése dacára is 15,949.853 K-ról 2,955.278 K-ra csökkentek. Ez a feltűnő csökkenés nemcsak az asztalnál ülőket, hanem a gondos kibiceket is óvatosságra inthette volna. Kiderült azután, hogy a második összeg elején egy „2” szám hiányzik, vagyis a helyes összeg 22,955.278 K. Ennek megfelelően az 1.000 K munkabérré eső kártalanítás nem 9 K 10 f, hanem 4 K 42 f, ami 22. veszélyességi arányszámnak felel meg az eddigi 20 helyett.

Nyilvánvaló mindezekből, hogy Hlavácsnak szemelvényes módszere nem alkalmas annak a kérdésnek eldöntésére, hogy a régi veszélyességi táblázat mennyiben felelt meg az észszerűen támogatható igényeknek és mennyiben nem. Még kevésbé nyújt helytálló alapot arra, hogy e szemelvények alapján azt a következtetést lehessen levonni, hogy az előadásomban ismertetett, a veszélyességi hányadosok összehasonlításán alapuló módszer helyett valamely más módszert kell a veszélyességi táblázat szerkesztésénél alkalmazni.

Az a kérdés, hogy az érvényben lévő veszélyességi táblázat jó volt-e vagy sem, csak igen kevésbé érinti annak az eldöntését, hogy milyen módszert alkalmazzunk az új veszélyességi táblázat szerkesztésénél. A főkérdés az, hogy van-e elég észlelési anyag arra, hogy ezúttal az itteni veszélyességi hányadosok módszerét alkalmazzuk. A Hlavács által kiválogatott adatok, amelyek, amint láttuk, túlnyomó részben valószínűségi számításra alkalmatlan, csekély munkabérösszegű üzemekre vonatkoznak, annak a hiedelemnek keltésére is alkalmasak, hogy a magyar munkásbiztosítás statisztikai anyaga általában és túlnyomó részben nem nyújt még elég alapot arra, hogy a szükséges valószínűségi számítások eredményeit megnyugvással el lehessen fogadni. Le is szegezi, hogy több üzemcimmél száz vagy ennél is több évi statisztikát kellene bevárni és a körülmények kényszerítő hatására hivatkozik, amidőn a nagy számok törvényét kis számokra is alkalmazza.

Pedig a körülmények egyáltalában nem olyanok, hogy arra kényszerítenének, hogy a kis munkabéres üzemcímek fantasztikus eredményei alapján vizsgálja és bírálja el valaki a régi veszélyességi táblázatot, mert az ipar túlnyomó része nem ebbe a kategóriába tartozik és erre a túlnyomó részre meg van a kellő észlelési anyag.

Az Országos Pénztár által közzétett pénzügyi statisztika ugyanis összesen 5.679 millió korona munkabérré vonatkozik. Ebből az összegből az 5 milliónál nagyobb munkabéres üzemcímekre 5.133 millió korona esik, vagyis a munkabérek tekintve az ipar 90%-ára vonatkozólag olyan észlelési anyaggal rendelkezünk, amely eléri a megbízhatóság határát. Tehát csak az ipar 10%-ánál jön döntő súlyjal szóba az, hogy elég megbízható-e az érvényben lévő veszélyességi táblázat és megfelelő eredményeket adott-e a külföldi veszélyességi táblázatok fölhasználása.

Ez a kérdés együtt dől el a kellő észlelési anyaggal bíró üzemcímek veszélyességi arányszámainak felülvizsgálásával. Könnyen belátható, hogy ha ez a felülvizsgálat azzal az eredménnyel jár, hogy a veszélyességi arányszámok általában és túlnyomóan helyeseknek bizonyultak, általában megtarthatók a kis üzemcímek veszélyességi arányszámai is.

A revízióknál azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a közzétett pénzügyi statisztika úgynevezett rendszeres hibákkal is terhelt nyers anyag és hogy a hibateória és valószínűségi számítás elmélet első sorban ezeknek a rendszeres hibáknak lehető kiküszöbölését kívánja.

Ilyen rendszeres hibák az üzembesorozásnál elkövetett tévedések. A pénzügyi statisztikában az üzemek munkabérei ugyanis nem föltétlenül azon üzemcímnél szerepelnek, amely alá tartoznak, hanem mindig annál, amely alá soroztattak. Ha tehát akár az Országos Pénztár, akár az Állami Munkásbiztosítási Hivatal tévesen határozott, a helyes véleményt károsan befolyásoló hibát idézett elő. Ilyen esetet találtunk pl. a 108. számú Agyagárúgyártás motoros üzemben elnevezésű üzemcímnél, amely alá tévesen soroztattak az összes samottéglagyarak is. Továbbá a 118. számú üzemcím alá nemcsak a kézierővel dolgozó téglagyarak soroztattak, hanem a géptéglagyarak (119.) nem gépi üzeme is. Más ilyen gyakrabban előforduló hibaforrás azután az, hogy a járadékos-számláló lapokra, különösen összetett üzemekként besorozott üzemeknél, nem az az üzemcím jegyeztetett föl, amelyiknek terhére a kártalanítás helyesen elszámolandó lett volna. Ilyen esetet észleltünk pl. a kézi- és géptéglagyáraknál is, amelyeknél a nyers pénzügyi statisztika a kézi téglagyárakra a valónál kedvezőbb és ehhez képest a géptéglagyáraknál a valóságosnál kedvezőtlenebb eredményt tüntet föl. Rendszeres hibát képeznek a közzétett pénzügyi statisztikában még a kisipari üzemekből eredő kártalanítások is, mert ezek után munkabérek nem szerepelnek és nem szerepelhetnek. Ezek a hibák általában kiküszöbölhetők és lehetőleg ki is küszöböltetnek, amint az a tudomásom szerint indokolással együtt közzétenni szándékolt új veszélyességi táblázatból ki fog tűnni.

Vannak azonban olyan hibaforrások, amelyek, sajnós, ezidőszerint nem küszöbölhetők ki. Ilyen elsősorban az a körülmény, hogy sok balesetet csak igen nagy, sokszor több évi késedelemmel kártalanítanak. Még 1918 elején is kártalanítottak 1912. és 1913. évi baleseteket, a későbbi évek pedig még most is majdnem állandóan szerepelnek. Ezek a kártalanítási összegek természetesen kiesnek a pénzügyi statisztikából, dacára annak, hogy a vonatkozó munkabérek szerepelnek. Ismerünk azután olyan eseteket is, hogy be nem sorozott üzemekben előfordult baleseteket kártalanítottak és viszont az is előfordult, hogy besorozott és járulékkal megterhelt üzemben előfordult baleset után megtagadtatott a kártalanítás.

Ha még figyelembe vesszük azt is, hogy azok az üzemcímek, amelyek főképen állami és törvényhatósági üzemekre vonatkoznak (posta, távirat, útfenntartás, stb.) az alkalmazottak jó részének a biztosítási kötelezettség alól történt kivonása folytán szintén különleges elbírálást igényelnek, a szükséges és lehetséges korrekciókról is képet alkothatunk. A lehető korrekciók eszközzése után és ezek révén szerkesztetik meg az új veszélyességi táblázat. A régi veszélyességi táblázat jóságának pedig az lesz a mértéke, hogy sok fontos üzemcím veszélyességi arányszámát kell-e megváltoztatni és mennyire. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy általában is és ezért a kis munkabéres üzemcímeknél kevés változásra lesz szükség, ellenben kívánatos a veszélyességi táblázat határainak kiterjesztése és a veszélyességi osztályok szaporítása.

III.

Lássuk ezek után, hogy Hlavács szerint hogy kellene az új veszélyességi táblázatot szerkeszteni. Az alapelvek 4 kemény pontban vannak összefoglalva. Az 1. pont szerint a balesetbiztosítási járulék »*valamelyes*« arányban álljon a biztosított üzem baleseti veszélyességével. Ennek az alapelvnek egyik nagy baja az, hogy határozatlan és ezért alapjában véve semmitmondó is. A »*valamelyes*« sem jogi, sem matematikai, sem pedig biztosítástechnikai tartalmat nem állapít meg. Mindenki azt magyarázhatja bele, és belőle, amit éppen akar. Ettől eltekintve, még sokkal nagyobb baja ennek az alapelvnek az, hogy ellentétben van az érvényben lévő törvé-

nyes rendelkezésekkel is. Az 1907 : XIX. t.-c. 33. §-ának első bekezdése ugyanis a veszélyességi táblázatok tekintetében úgy rendelkezik, hogy ezekben »a balesetre biztosított üzemek veszélyességük foka szerint osztályozandók, hogy az üzemek veszélyességének arányai számszerű kifejezést nyerjenek«. Tehát a veszélyességi osztályoknak és számoknak nem »valamelyes« arányban kell az üzemek veszélyességével állniok, hanem az üzemek veszélyességük foka és veszélyességük aránya szerint osztályozandók, vagyis a mérték csak a veszélyesség lehet. Lucus a non lucendot eszerint itt nem lehet játszani.

A 2. alapelv szerint a baleseti veszélytől függetlenül felmerült költségek az egyenlő teherviselés elve alapján kerüljenek felosztásra. Az egyenlő teherviselést Hlavács későbbi fejtegetéseiből kivehetőleg úgy érti, hogy ezek a költségek ne a veszélyesség, hanem a kifizetett munkabérek arányában terheljék az egyes üzemeket. Ez ugyan szorosán véve nem egyenlő, hanem a munkabérrel arányos teherviselés, de utóbbvégre is nem a jelszó a fontos, hanem a következmények. A következmények pedig homlokegyenest ellenkeznek a törvény indokolásának Hlavács által is idézett részével (112 l.). Eszerint »a méltányosság feltétlenül követeli, hogy az egyes üzemek munkaadói olyan arányban járuljanak a kötelező balesetbiztosítás költségeihez, amilyenben annak az előnyeiket élvezik«. Eszerint az egyes üzemek nem munkabérük, hanem érdekelttségük arányában kell, hogy a költségekben és pedig nemcsak a kártalanítási, hanem az egyéb költségekben is osztozzanak. Az érdekelttség pedig a veszélyes, vagyis viszonylag nagy kártalanítási terheket okozó üzemekre vonatkozólag nyilvánvalóan nagyobb. Teljességgel méltánytalan is volna, hogy valamely nagyon csekély veszélyességű üzemfaj, amely a balesetbiztosítás előnyeiket kevésbé veszi igénybe — pusztán azért, mert nagyobb terjedelmű, viszonylag is és aránytalanul nagyobb terhet viseljen. Fokozná a méltánytalanságot még az is, hogy a kicsiny és veszélytelen üzemek terhe is együtt emelkednék így a nagyokkal. Hogy az indokolás szerint nem céloztatott semmiesetre sem az, hogy bizonyos, a veszélyességgel látszólag vagy akár valóban nem közvetlenül összefüggő költségek ne a veszélyesség arányában osztassanak föl, az kitűnik az indokolásnak néhány sorral utóbb következő, Hlavács által nem idézett részéből, amely szerint »a teherviselés alapja... az üzemek különböző veszélyességi foka«. Egyébként a törvény rendelkezéseinek egybevetése is kizárja azt a lehetőséget, hogy a költségek egy része ne a veszélyesség arányában osztassék föl. Az előbb hivatkoztam már rá, hogy a törvény 33. §-a szerint a veszélyességi táblázat alapja az üzemek veszélyessége. A 36. §. szerint a költségek felosztása a veszélyességi arányszám és munkabér arányában történik. Ez a két rendelkezés együtt kizárja azt, hogy a költségek egy része csak a munkabér arányában osztassék föl, éppúgy, mint az első önmagában azt, hogy a veszélyességi táblázat szerkesztésénél a veszélyességen kívül más szempontok is irányadóknak vétessenek.

A 3. alapelv az, hogy senki se élvezze ingyen a biztosítás előnyeiket. Minthogy az ingyenbiztosítás már műkrampusznak bizonyult, tovább nem is foglalkozom vele.

A 4. feltétel szerint a járulékteher a veszélyes üzemeket az elviselhetetlenségig ne terhelje. Láttuk, hogy a munkabér 117⁰/₀-át tevő balesetbiztosítási járulék és a téves alapról levont egyéb hasonló következtetések minden reális alap nélkül valók. Semmi ok sincs arra, hogy komolyan beszéljünk az elviselhetetlen terhekről. Ezért a magam részéről ezt a 122. oldalon levő feltételt nem tartom szükségesnek és helyesnek. Ellenben teljesen osztom a cikk végén, a 124. oldalon foglaltakat: »Az üzemcímek veszélyességi osztályai természetesen úgy jelölendők ki, hogy a nagyobb veszélyességet mutató üzemcímek nagyobb osztályba kerüljenek. E tekintet-

ben csak szigorú következetességnek van helye, amely minden melléktinktettől ment.« A következetesség azonban, még ha nem szigorú is, kizárja a most ismertetett feltételek teljesítését és nem engedi meg azt sem, hogy a maximális pont méltányossági alapon jelöltessék ki.

Bármilyen hazafias, mégis melléktinktettnek minősülő szempont a háború rokkantjainak ügyét a veszélyességi táblázattal összefüggésbe hozni. A balesetbiztosítás általában és a veszélyességi táblázat különösen nem hazafias érdemek jutalmazására és a hazafiatlanság megtorlására való. A kérdés tehát a fölvetett formában egyáltalában nem tartozik a veszélyességi táblázathoz. Ettől eltekintve azonban, a rokkantak ügyének matematikai formulázása körül is súlyos bajok vannak. Elsősorban a cikk szerint is csak kívánságról van szó a tekintetben, hogy az állam térítsen meg bizonyos, a rokkantak foglalkoztatásából eredő költségeket, pedig a kívánság még nem tényleges megtérítés. Azonkívül sem az Országos Pénztár, sem pedig más nem tudja és adatok és kellő tapasztalatok híján nem is tudhatja, hogy mennyit kívánhat reálsan. Ez a tényező a képletben (r) tehát összeg- és számszerűen nem ismeretes a veszélyességi táblázat szerkesztésekor. De ha miről ezen túltennénk is magunkat és gondolomformán valamely számot állítanánk be mint összeadandót a képletekbe, akkor sem azt érnénk el, hogy kiegyenlítsük annak a kifogásolt körülménynek a hatását, hogy némely munkaadó alkalmaz rokkantakat és üzeme ennek folytán veszélyesebbnek mutatkozik, mint e tekintetben tartózkodó versenytársáé. A veszélyességi táblázatokban ugyanis tudvalevőleg a veszélyességi arányszámok nem egyes üzemenként, hanem üzemenként állapítatnak meg. Ennek következtében ezen új mennyiség bevezetése által az ugyanazon üzemen alá tartozó versenytársak helyzete egymáshoz képest egyáltalában nem változik. Eltolódást a javasolt eljárás csak annyiban okoz, hogy minden üzemen veszélyességi arányszáma egy állandó mennyiséggel növekednék. Mivel ez az állandó mennyiség az alacsonyabb veszélyességi osztályok arányszámaihoz képest feltétlenül nagyobb, mint a magasabb osztályok nagyobb arányszámaihoz képest, bevezetése azt eredményezné, hogy az alacsonyabb veszélyességi osztályokban tartozó üzemen címek aránytalanul nagyobb többletterhet viselnének, mint a magasabb veszélyességi osztályba tartozók. Jól jegyezzük meg, hogy nemcsak a rokkantak alkalmazásából esetleg eredő többletteherről van szó, hanem az összes költségekről. Azon a címen, hogy a rokkantak alkalmazásától tartózkodókat ne jutalmazzuk, tulajdonképpen a veszélyesebb üzemen által okozott kártalanítási terhek egy részét is a kevésbé veszélyes üzemenekkel fizettetnénk meg.

Ilyen dugárú a többi az alapjárulék címével és jellegével felruházott addicionalis tényező is. Van ezek közt olyan is, amely közvetlenül kártalanítási költség jellegűnek bizonyul, tehát logikusan azért sem osztható föl csak a munkabérek arányában. Ilyen a 6. számú, a gócpontoktól távol eső üzemen sérültjeinek hiányos kezeléséből stb. eredő költségekre vonatkozó, mert ezek nyilvánvalóan az illető ipartelepek speciális, konkrét üzemen veszélyének folyamányai.

Vannak olyanok is, amelyekről a törvény rendeli azt, hogy a kártalanítási költségek arányában térítendőek meg és amelyek ennek következtében a veszélyesség függvényeivé váltak. Ilyenek a 2. és 4. szám alatt említett kezelési költségek. (1907 : XIX. t.-c. 102. §.)

Az 1. számú összeadandó abból a föltevésből indul ki, hogy a díjak általában nem fedezik a kártalanítási költségeket. Ez a három koronás díjknál sem volt így az egész vonalon, tehát nem jogosult az a föltevés, hogy az 5 koronás díjknál úgy lesz. Ez és a 3. számú mindenestre elmentésben van azzal az elvvel, hogy az üzemen érdekeltységük arányában

osztózzanak a költségekben. A sort az ingyen biztosítás múkrampusza zárja be, amely megegyszer felüti borzas fejét.

A behozni kívánt tényezők tehát változatosak és sokfélék. Szám szerint 9 van.

Olyan tényező azonban egy sincs, amely ne azt a tendenciát szolgálja, hogy az üzemek ne veszélyességük arányában viseljék a költségeket, hanem a veszélyesebb üzemek költségeinek egy részét, ideértve a kártalanítási költségek egy részét is, át lehessen hárítani a kevésbé veszélyes üzemekre.

Ha valamely a veszélyességi táblázat szerkesztési módszerére vonatkozó javaslatról megállapítható, hogy tendenciózus, ezzel az én nézetem szerint sorsa is meg van pecsételve és el van döntve. A döntő tényezők ugyanis aligha érhetik be azzal, hogy a mellétekintetek figyelmen kívül hagyását csak hirdetik. Ezeknek ezt az elvet követniök is kell.

Ha a pénzügyi kihatását vizsgáljuk annak a törekvésnek, hogy a veszélyességi skála mesterségesen megrövidíttessék, ez a vizsgálat csak megerősíti azt a felfogást, hogy a méltányosság örve alatt aránytalanul nagy méltánytalanságok rejtőznek. Számításokat végeztünk annak a megállapítása végett, hogy az alacsony veszélyességi osztályokat mennyire kellene túlterhelni azért, hogy a legmagasabb veszélyességi osztályba tartozó üzemek csak 20%-kal kevesebb járulékot fizethessenek. Számítási anyag gyanánt az 1916. évi kiadvány adatai szolgáltak. Az eredmény az volt, hogy ennek a 20%-os tehercsökkenésnek szükséges előfeltétele az, hogy a legkevesbé veszélyes üzemek a legmagasabb 100-as arányszám változatlanul hagyása mellett legalább 10-es arányszám alá soroztassanak. Ez annyit jelent, hogy a 3 első, A, B és C veszélyességi osztályt meg kellene szüntetni. A méltányosságnak mindenestre különös fajtája volna, ha azokat az üzemeket, amelyeknek eddigi valódi vagy képzelt túlterhelése is kifogás tárgyát képezte, most még jobban túlterheljük és pedig nemcsak egyes üzemfajokat, amint az szórványosan eddig előfordult, hanem az összes A, B és C veszélyességi osztályba tartozó üzemeket.

Ha ez az ára annak, hogy Magyarországnak más rendszerű veszélyességi táblázata legyen, mint Ausztriának és a Németbirodalomnak, a magam részéről nem kérnék belőle, bármennyire értékelem is azt a hazafias büszkeséget, hogy a mienk más is lehet, mint a külföldi. Nem az a fontos, hogy más, hanem az, hogy jó legyen.

»A módosított munkásbiztosítási törvény« című mű ajánlása.
A »**Belügyi Közlöny**« f. évi április 7-én megjelent száma közli a m. kir. Belügyminiszter Úrnak 8.760/1918. számú következő rendeletét: *Dr. Pap Géza miniszteri tanácsos összeállította és magyarázó jegyzetekkel látta el az ipari és kereskedelmi alkalmazottak betegség és baleset esetére való biztosításáról szóló 1907: XIX. törvénycikknek azt a szövegét, amely már az 1917: VII. t.-c. 2. §-ában kapott felhatalmazás alapján kiadott minisztériumi rendelettel foganatosított módosításokat is feltünteti. Ez a kiadás, amely a módosítások tekintetében minden más segédkönyvet fölöslegessé tesz, az anyag áttekinthető csoportosításán felül különösen a munkásbiztosítási járulékok és díjak behajtása körül felmerülő kétségeket eloszlató magyarázatai révén hasznos szolgálatot tesz a közigazgatási hatóságoknak, és ezért beszerzése melegen ajánlható. A mű a Munkásügyi Szemle (Budapest, V., Falk Miksa-utca 5.) kiadásában jelent meg. A kiadó a szabadságoltatási törvény, vagy más jogszabály alapján személyes szolgálatot teljesítő egyének betegségi és balesetbiztosítási kötelezettségéről kiadandó minisztériumi rendeletet a megrendelőknek díjtalanul és portómentesen küldi meg.*

A munkásbiztosításra vonatkozó háborús rendelkezések.

— A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesületének szaktanácskozása. —

Második ülés: 1918. március 1-én.

Fodor Ármin kúriai bíró, elnök: Tisztelt teljes ülés! Megnyitom az ülést, amelynek tárgya: a munkásbiztosításra vonatkozó háborús intézkedések megvitatása dr. Pap Géza min. tan. úr előadása kapcsán. Mielőtt a felszólalásra jelentkezőknek átadnám a szót, a multkori előadás egyik pontjára óhajtok néhány szóval visszatérni; ez a kérdés a mezőgazdasági munkások biztosítása. Hogy milyen fontos ez az ügy, azt nem kell itt hangsúlyoznom és az előadó úr eléggé bizonyította ennek az ügynek nagy fontosságát akkor, amikor előadta, hogy az ő számítása szerint több millió emberről volna szó, akik ez esetben a kötelező biztosításba bevonatnának.

Tisztelt uraim! Kétségtelenül a mi Egyesületünknek már programjánál fogva is az a feladata, hogy ezen a téren is a kötelező biztosítás mielőbbi behozatalát sürgesse. Méltóztatnak tudni, hogy az 1907. évi munkásbiztosítási törvény megalkotásakor a képviselőház utasította a földművelésügyi minisztert, hogy a mezőgazdasági munkások biztosítására vonatkozólag törvényjavaslatot terjesszen elő. Ezóta alig történt valami ez ügyben és azt hiszem, hogy ha mi most beadvánnyal fordulunk a kormányhoz, amelyben a legsürgősebb teendőket felsoroljuk, ebben a tárgyban alig mondhatunk egyebet, mint azt, hogy újból felhívjuk a kormány figyelmét a képviselőház akkori határozatára és kérjük, hogy ezzel az ügygel foglalkozzék. Azonban azt hiszem, hogy a jelen vita berekesztése után e téren tovább kellene mennünk. Ezt az ügyet egyrészt szőnyegen kell tartani, másrészt a körülötte fenforgó véleménykülönbségeket lehetőleg tisztázni. Ezt a mezőgazdasági körök, különösen a mezőgazdasági érdekképviseletek bevonása nélkül alig lehetne megtenni.

Kétségtelen, hogy nagyon belejátszik a kérdésbe az az aggály, hogy a mezőgazdák bizonyos anyagi tehertől tartanak, amelyet eddig nem kell viselniük. Ez az aggály, azt hiszem, a mi szempontunkból egyáltalában nem érdemel figyelmet. Azonban kétségtelen, hogy vannak egyéb tárgyi aggályok is. Hangoztatják, hogy a kötelező biztosítást ezen a téren ez idő szerint még nem lehet megcsinálni, mert előbb az egészségügyi intézményeket kell fejleszteni, az orvosi kart a vidéken erősíteni kell, járási és községi kórházakat kell építeni; egyszóval mindenféle aggályok és nehézségek vannak, amelyek a kötelező biztosítást ezen a téren megnehezítik. Már pedig, ha ilyen aggályok vannak, azt hiszem, nekünk az a feladatunk, hogy a nézeteket tisztázzuk és a lehetőséghez képest a közvéleményt is foglalkoztassuk e kérdéssel. Ezt további megfontolás tárgyává tehetjük. Csak arra kérném a felszólaló urakat, ha esetleg felszólalásukban erre a kérdésre kiterjeszkednének, talán szívesek volnának érinteni azt is, hogy mikép tartjuk ezt a kérdést még tovább is ennek a vitának berekesztése után napirenden és miként keltsük fel iránta az érdeklődést.

Most áttérhetünk a napirendre. Felszólalásra jelentkezett dr. Schulcz Ágost ministeri osztálytanácsos-bíró úr.

A vita.

Dr. Schulcz Ágost min. osztálytanácsos-bíró: Igen tisztelt uraim! A most megvitatott rendeletnek az a közszükséglet adott létet, hogy a munkásbiztosítás lépést tartson a pénz értékének devalválódásával és ehhez képest a munkásbiztosítási szolgáltatások a mai árdrágasághoz viszonyuljanak. Végeredményében azonban oly jelentős jogforrást kaptunk, amely igen tekintélyes törvénynovella méreteinek felel meg. A rendelet szerény keretében a mostani szerencsés konstellációk teljes felhasználásával s a rendeletkidolgozó lelkes munkásbiztosítási szakférfiak fáradhatatlan buzgóságával az egész munkásbiztosítási intézményt erősítő jogforrás jött létre, amelynek intézkedései sokfélék, vezérgondolata azonban az az általános cél, hogy a munkásbiztosítás a szociális megpróbáltatások idejében az ország regenerálásának óriási feladatához arányítva, erősödjék.

Minthogy az eddigi rendelet, sőt már maga az 1917. évi VII. t.-c. is — törvényhozási tárgyalásának egész módjából kitűnőleg — ilyen általános célú, tág reformot intencionál, úgy gondolom, nem kell kételkednünk az iránt, hogy további javaslataink során is mindazt, amit a törvényünkben ma sürgősen javítandónak találunk, nyugodt lélekkel proponálhatjuk.

Az elnök úr Öméltósága a multkori ülés megnyitásánál jelezte azt, mennyire hátrányos, ha az olyan felhatalmazási törvény, mint az 1917 : VII t.-c. taxál s mennyire útját állja a rendelet kidolgozásánál a legjobb gondolatok érvényesítésének az, hogy a taxáció nem eléggé kimerítő. Helyesebb a törvényben általános felhatalmazást adni, hogy azután a rendelet megalkotóinak szabad kezük legyen. Ha a törvény mégsem kíván a kormánynak korlátlan felhatalmazást adni, a pozitív taxatio helyett inkább azt jelezze, hogy mihez nem szabad nyúlni, melyek azok a rendelkezései a törvénynek, amelyeket a szükségrendelet által érinteni nem enged.

Azokhoz a javaslatokhoz, amelyeket az előadó úr tömören és élesen megvilágítva vázolt, nagyjában mindhez hozzájárulok. Hangsúlyozottan hozzájárulok ahhoz, hogy javasoljuk a kötelező biztosításnak az önkéntes biztosítás határait megállapító 7. §-ban foglalt mértékig való kiterjesztését. Külön emelem ki annak szükségét is, hogy a baleset esetére biztosítottak betegség esetére is kötelező biztosítás alá essenek.

Annak az előadó úr által megvalósítani kívánt gondolatnak is híve vagyok, hogy az állami alkalmazottak, akiket az összminiszteri rendelet kivont a munkásbiztosítás keretéből, ebbe ismét bevonassanak. Abban a meggyőződésben vagyok azonban, hogy mikor az összkormány a közszolgálatban lévőknek a munkásbiztosítási kötelezettségből való kivonásáról gondolkodott, akkor nem az volt elhatározásának a főcélja, hogy ezek az alkalmazottak a munkásbiztosítás jótéteményében ne részesüljenek, de aggályai voltak a munkásbiztosítási szervezetbe való beillesztés kérdésében. Ennek következtében az a meggyőződésem, hogy inkább más megoldást javasoljunk annak a célnak elérése érdekében, hogy a díjnokoknak ezrei, ezek a legmostohább sorsban lévő, a munkásoknál gyöngébb páriái a társadalomnak és a kis egzisztenciájú állami tisztviselők is megkapják a munkásbiztosítás előnyeit és jelesül azt, hogy a mai törvény 10. §-ának első bekezdése helyes intenciójához s a második bekezdés szövegezéséhez idomulva, átszövegeztessék.

Amikor ugyanis e §. második bekezdése a balesetbiztosítási kötelezettség alól való kivonáshoz megkívánja azt, hogy a szolgálati rendtartás a balesetet szenvedettnek *ugyanazt* nyújtsa, amit a munkásbiztosítási törvény nyújt, eleget tesz az igazságnak. Ellenben nem tesz annak eleget e §. első bekezdése akkor, amikor a betegségi biztosítási kötelezettség alól való kivonáshoz nem azt a feltételt fűzi, hogy a szolgálati rendtartás *ugyanazt* biztosítsa, amit a törvény VI. fejezete betegség esetére a tagoknak s

családtagjaiknak biztosít, hanem megelégszik a javadalmazásnak 20 hétre való biztosításával. Tudvalevő ugyanis, hogy a díjnoki fizetésből, de még a kistisztviselői fizetésből is az illetőnek megbetegedése, vagy a családtagok megbetegedése esetében a felmerülő szükségleteket kielégíteni teljes lehetlenség.

Kell tehát a 10. §. első bekezdését — a másodikkal teljesen aequiparálva — oda módosítani, hogy a betegségi biztosítás keretéből való kivonást csak oly szolgálati rendtartás eredményezze, amely az alkalmazottaknak s hozzátartozóinak ugyanoly betegségi segélyezést ad, mint aminőt az 1907. évi XIX. t.-c. által megalkotott szervezetben biztosítottak kapnak.

Az állami s egyéb közalkalmazottak betegségi segélyezésének megszervezése bizonyára időt venne igénybe. Ellenben nem hiszem, hogy ezt bárki is valami lehetetlen, megoldhatatlan feladatnak látná. Hiszen a tisztviselők bizonyos kategóriáira nézve vannak is ilyen intézmények, például a budapesti postai tisztviselőknél. Meg lehetne azt is tenni, hogy a tisztviselőket is, azokat, akik ebben a jótéteményben részesülnének, szintén kötelezzék valamelyes járulékok fizetésére. 2000 koronás jövedelmet véve alapul, ez évente magára a biztosítottra nézve 40—50 korona terhet jelentene. Ebben a gyülekezetben mindannyian tudjuk, mennyivel nagyobbak a biztosítottság előnyei a jelzett megterhelésnél.

Ezt a legmelegebben ajánlom a tisztelt egyesületnek megfontolásra, mert nagyon jól ismerem a kistisztviselőknek s a díjnokoknak, ezeknek a többnyire megtört existenciáknak nyomorúságát, akik sokszor nagy intelligencia mellett, nem ritkán tisztos módnak tönkremenetele után, családfenntartás kötelezettségének súlyával, nagy munka, fegyelem és erkölcsi megbízhatóság mellett kénytelenek olyan mostoha sorsban tengődni, amilyenben jelenleg a legalacsonyabb rendű napszámosok sincsenek.

Osztozom előadó úrnak abbeli nézetében, hogy a betegsegélyezés terén a külföldi segélyek mérvének összehasonlítása után általános megelégedést keltő, minden igényt kielégítő határig jutottunk. Többet alig lehet indokoltan követelni. Nem is a segélyezések fokozása, hanem egy-két tökéletesítés, javítás céljából teszem meg javaslataimat.

Egyik javaslatom a 29-ik bírói elvi határozatunk következtében előállott ferde helyzet javítását célozza. Ez a határozat kimondja, hogy mivel a családtagok segélyezésénél az 50. §-nak 5. pontja nem említi meg a gyógyvizet, holott ugyanennek a szakasznak 2. pontja maguknak a pénztár tagjainak segélyei között ezt kifejezetten felsorolja, ebből az következik, hogy a törvény nem is akarja gyógyvizben részesíteni a családtagokat. Ez az okfejtés teljesen megfelel a törvényt magyarázat elveinek. Azonban az irodalomban is, a gyakorlatban is indokoltan hangsúlyozták, hogy abszurd helyzet, ha az orvos olyan esetben, amikor a természetes gyógyvizet, amit az orvosok legtekintélyesebbjei a mesterséges összetételnél sokkal hatásosabbnak tartanak s amely mellett sokkal olcsóbb is, a drágább gyógyszerrel kénytelen pótolni. Pusztán szövegkijavítás volna tehát, amely semmibe se kerülne, sőt pénzügyi előnyt jelentene a pénztárra, ha az 50. §. 5. pontjába a gyógyvíz is a felsorolt segélyeszközök közé jutna.

Másik javítása volna a jogállapotnak, ha az anyasági segélyeknek egy része, amelyek most a nyolc heti gyermekágyi segélyezéssel és azon túl még 12 heti szoptatási segélylyel 20 hétre, tehát kielégítő időtartamra terjednek, a szülés előtti időre adatnék.

Valamikor abban a meggyőződésben voltam, hogy ennek az intézkedésnek a jogszabályok közé való beiktatása azért bajos, mert ez visszaélésre adhat alkalmat, mivel a szülés terminusa előre pontosan meg nem határozható. Ellenben a Stefánia-Szövetség által rendezett tanácskozás során tekintélyes orvosoktól hallottuk, hogy ez az aggály nem alapos, mert az esetek túlnyomó számában tüzetes vizsgálat mellett a szakértő szülész

meg tudja állapítani, 1—2 heti közelben van-e a szülés ténye. Ellenben indokoltan jelezte ott az egyik orvos felszólaló, mennyire fájón megdöbbenő kép, ha például építőmunkás asszony, aki egy-két nap múlva már új életet van hivatva világra hozni, súlyos munkájával küzködik. Ha figyelembe vesszük, mennyire egész nemzeti létünknek velejébe vágóan lényeges az anyasági segély, — ha figyelembe vesszük, milyen nagy energiagyűjtésre van szüksége az anyának akkor, amikor életének legpróbásabb mozzanatahoz: a szüléshez jut, — ha figyelembe vesszük azt, mennyire nehéz a nem életképes, a csenevész magzatot és pedig talán épp azért csenevész magzatot, mert az anya terhességének utolsó időszakában nem adtuk meg az anyának a szükséges pihenést és támogatást, a szülés után az életnek megtartani: akkor tudatára jutunk annak, hogy gazdaságilag is sokkal jobb befektetés a szülés előtt is megadni a gyermekágyi segélyt, mint utólag betegségi segélyek alakjában már elkésztetten, sikertelenül áldozni a gyermek életének fentartására. Két heti szülés előtti támogatás esetleg megfelelő volna.

Ebben az egyesületben akkor, amikor a törvényrevízióról volt szó, a többi közt azt a javaslatot hallottuk, hogy az osztrák törvényhozásnak azt az intézkedését, amely a gyógyszerészeket a munkásbiztosítással szemben 33⁰/₀ erejéig árendedmény adására szorítja, ami törvényhozásunknak is statuálni kellene. Úgy vélem, tisztára feledékenységből maradt ki ez a rendelkezés a mostani rendeletből. Az új rendeletben ezt pótolni kellene. Ne okozzon aggályt senkinek az a feltételezés, hogy ez mélyebbre vág a civilis jogokba, hogysen rendeletben való kimondása ajánlatos volna. Hiszen a háborús szükségrendeletek jogrendszerünknek más területén sokkal jobban belevágtak a magánjogokba. Ez csekélyebb megszorítása a jogoknak. A gyógyszerek ára olyan mértékben emelkedett, hogy ezt a kis megszorítást képesek elviselni ami gyógyszerészeink annál is inkább, mert a szomszéd osztrák tartományokban ez már régen tételes jog.

Az előadó úr indokoltan utalt rá, hogy azzal a sok jóval szemben, amit a rendelet nyújt és nyújtani fog, természetesen együtt fog járni a teheremelés fekete leveise. Ennél hangsúlyoznunk és propagálnunk kell azt a tényt, hogy a járuléknak a mai 4⁰/₀-os határon felül való emelésében nincsen valami horrendum. A Németbirodalomban mindjárt a háború kitörésekor 4¹/₂⁰/₀-ban állapították meg a minimumát a járulékszázaléknak. Ugyanott sok, majdnem másfélszáz pénztár már négy és fél — hat százalékot szedett a háború előtt is. Ausztriában is 4⁰/₀-nál többet szednek. Sőt 1891-ben megalkotott betegsegélyezési törvényünk (XIV. t. c.) 17. §-ában máris 5⁰/₀-ot statuált. Tehát nem mondhatja senki azt, hogy a 4⁰/₀-on felüli járulék olyan rendkívüli megterhelés, amely a mi iparunkat tönkretesz.

Az új rendeletnek egyik legszigorúbb feladata az előadó úr előadásában is említett tanonc-biztosításnak a reformja. Az előadó úr kiemelte azt, hogy a tanoncok helyzete tetemesen javult, mert hiszen a legcsekélyebb napibérosztály átlagos napibére s ezzel a fizetésben nem részesülő tanoncoknak baleseti kártalanítása most már 50⁰/₀-kal emelkedett. Ez tény ugyan, de hogyha ezt összevetjük azzal az óriási drágasággal, amely nemcsak most a háború alatt dúl, de a háború után is bizonyára csak nagyon lassú lejtővel csökkenően fog tovább tartani, akkor kétségtelen, hogy nem 50⁰/₀ kal, de sokkal nagyobb mértékben kell a tanoncok baleseti kártalanítását emelni. Nem következtelenség a kártalanítás emelését csak a tanoncoknál követelni s nem egyúttal a többi munkásoknál, akiknek szintén nagyon csekély a bérük. Nagy ugyanis a különbség az ily nagyon csekély bérű munkás igényei, életviszonyai, életfeltételei, és a tanoncok zömének gazdasági helyzete között. Az erdélyi, vagy más végvidéki napszámos, aki fát vág, vagy más csekély bérű fizikai munkát végez, puliszkával, burgonyával, olcsó eledelkkel táplálkozik s ezzel megelégedett, mert egész

életét igénytelen körülmények közt oly környezetben töltötte el, aminőt az ily 1.50 korona napi átlagos kereset maga után von. Különben a háború után még napszámost sem lehet majd a jelzett alacsony munkabérért kapni, így a legprimitív munkás is 450 korona évi keresetnél nagyobbhoz viszonyítottan kapja kártalanítását.

Ezzel szemben szinte vérlázítóan igazságtalan dolog, ha egy szakképzett iparosnak készülő fiatalembert, aki tanult, aki esetleg 4 közép- vagy polgári osztályt, sőt ipariskolát végzett, aki egy előkelő fővárosi gyárban már gyakorlatot szerez, baleset következtében teljesen munkaképtelenné válva, az eddigi 300 korona helyett 450 koronához viszonyítva, tehát az eddigi évi 180 korona helyett 270 koronát kap évenként, vagyis havonként 22 korona 50 fillért baleseti kártalanítás fejében. Hogy ez nem az a kártalanítás, amelyet a törvény céloz, hogy t. i. a baleset által okozott kár 60% erejéig megtéríttessék, hogy itt a törvénynek alkalmazása nem tölti be a törvényhozó intencióit, az teljesen kézenfekvő.

Nem szabad tehát megnyugodni abban, hogy mivel bizonyos eltolódása történt a napibérosztályoknak és mivel a tanoncok egy része, azok tudniillik, akik természetben kapnak járandóságokat, e természetbeni járandóságok értékének emelkedése folytán baleset esetén bizonyos magasabb kártalanításban részesülnek, most már napirendre térjünk a tanonckártalanítás kérdése felett. A legtöbb esetben a tanoncok egyáltalában semmi bért sem kapnak, sőt éppen a legintelligensebbek, a nagyvárosokban tanulók természetbeni járandóságokat nem szoktak kapni, így az ő baleseti kártalanításuk nem is emelkedhetik.

Gondolkoztam azon, mikép lehetne megközelíteni a fizetésnélküli tanoncok teljes kártalanítását. Belátom, hogy őket ugyanazzal a kártalanítással ellátni, amelyet a már kész ipari munkás kap, semmi esetre sem lehet, már csak azért sem, mert hiszen kezdő tanoncnál kétséges, hogy vajjon beválik-e olyan iparosnak, amilyennek készült. Tehát bizonyos skálát kell találni és erre vonatkozólag magából a törvényből meríthetünk igen jó támpontot. A törvény 78. §-a azt vonja maga után, hogy úgy kell adni a kártalanítást, hogy abban az esetben, hogyha a munkás a baleset előtt lefolyt évben rendellenesen és kivételesen nem keresett annyit, amennyi az ő valóságos keresetének megfelel, — aminek megállapítása a bíróság diszkréciójára van bízva, — akkor a kártalanítást fel kell emelni, úgy, hogy az az ugyanabban vagy szomszédos üzemben, ugyanabban az időben hasonló munkát végzett alkalmazottak szokásos évi átlagos keresetének megfelelően. Ezt a gondolatot tovább lehet fűzni a tanoncoknál. A tanoncoknak baleset okozta kárát az a tény, hogy a baleset nem felszabadulás után, hanem korábban történt, semmivel sem fokozza le. Ennélfogva ahhoz a bérhez kellene viszonyítani a baleseti kártalanítást, amelyet olyan munkakörben, olyan üzemben, hasonló munkát végző, de már kész, felszabadult munkások elérni szoktak. De hogy ne minden tanonc kapjon egyenlő kártalanítást és nevezetesen ne kapjon ugyanannyit, mint a közvetlenül felszabadulása előtt sérült, az a kezdő tanonc, akiben még nem volt meg az a megbízhatóság, az a garancia, hogy belőle tényleg kifejlődik az a szakmunkás, akinek készült, lehetne ezt visszafelé skálázni, pl. úgy, hogy a tanonc tanulása utolsó évében kapná annak a kártalanításnak a 90%-át, amit felszabadulása után kaphatna, míg az azt megelőző években 80—70%-át, stb. kapná ennek az összegnek, természetesen azzal a feltétellel, hogy a kártalanítási összeg 450 korona keresethez viszonyítottnál kevesebb semmi esetre sem lehet.

Azokat, amiket az előadó úr a járadékosok háborús pótlékáról, a háborúból visszatérő félrokkantoknak gyógykezelése és segélyezése folytán a pénztárakra háramló nagy terhekről mondott, továbbá arról, hogy e tekintetben az állam nem zárkozhatik el fennálló kötelezettségei elől, tel-

jes mértékben aláírom. Hiszen az országgyűlési tárgyalásokon is minden ellentmondás nélkül hangzottak el az erre vonatkozó kívánalmak.

Az előadó úr előterjesztésének végső fejezete oly kérdéseket érintett, amelyek az Állami Hivatal minden tagjának régi gondja és keserősége. Az előadó helyesen vett bátorságot arra, hogy a Hivatalnak a helyzetét említse; nem panaszképen, hanem abból a célból, hogy az úgy is köztudomású tényeket egy tekintélyes tudományos testület is a magas kormány elhatározása elé vigye, hogy rámutasson arra, hogy ezt a helyzetet tovább fentartani nem lehet anélkül, hogy a munkásbiztosításnak a háború ideje alatt még hatványozottabbakká, életbevágóbbakká lett szükségletei a végrehajtásban csődöt ne mondjanak. Akármilyen szép segélyeket biztosít a törvény és az azt kiegészítő szükség-rendelet, ha azután a kórházi kezelésre szoruló éveken keresztül kénytelen a felső fórum döntésére várni, minek folyamán egészségessé válik vagy elhal, akkor a törvénynek legszebb intenciói sikertelenek maradnak. Minél nagyobb a lelkiismeret, minél melegebb az ügyszeretet a Hivatal tagjainál, annál több keserőséget okoz ez a helyzet. Bizonyos óvatosságot tartok azonban szükségesnek a helyzet feltárásánál is a szanálás módjának megvitatásánál. Ne tegyünk olyan javaslatot, amely a helyzetet még rosszabbá tenné.

Előadó úrnak a javaslata abban koncentrált, hogy a Hivatal hatásköre redukáltassék, és nevezetesen a felelősség a jogviták némely csoportjainál decentralizáltassék és új, közbeeső fórumok statuálásával eltereltesse az ügyeknek ezrei és ezrei attól a munkásbiztosítási hivataltól, amely kellő munkaerővel ellátva nincsen.

Valóban szükséges közbeeső felelősségi fórumok megállapítása, mert máskülönben lehetetlen, hogy az Állami Hivatal megnyugtató helyzetbe jusson. De a tehermentesítés lehetőségének tudatában ne feledjük, hogy most már jogászai közvélemény, hogy a Hivatalnak hatáskörét viszont nagy részben kiterjeszteni is kell. A kiterjesztést szükségessé teszi a jogegységnek most már égető érdeke.

A törvény (1907 : XIX.) a munkásbiztosítási fórumoknak szervezetét illetőleg nagyon bölcsen és helyesen az akkori jogállapotot vette irányadónak. A törvény helyesen nem akart minden munkásbiztosítási jogvitát a Hivatalhoz csődíteni, mert tudta, hogy a Hivatal ezzel eo ipso megbuknék. Tehát megtartotta mindazokat a fórumokat, amelyeket a perrendtartások, a sok általános és speciális törvény az egyes jogvitákra vonatkozólag megállapított.

Ennek következtében az a helyzet, hogy a különböző fórumoknak különféle csoportja dönt a leglényegesebb munkásbiztosítási jogkérdésben: a biztosítási kötelezettség kérdésében is, de az egyiknek a döntése abszolút nem kötelező a másikra. Ez nehézséget, sok ellenmondást von maga után, akadályozza következetes judikaturának kifejlődését, a jogegység elérését.

Nézetem szerint a munkásbiztosítási kötelezettség kérdésében felső fokon való döntést egy fórum elé kell utalni. A jogszolgáltatásnak ebben a tekintetben való koncentrációja esetében véleményem szerint a törvénynek a fórumok tekintetében való rendelkezéseit csak részlegesen kell módosítani.

Az egyesületnek a törvényrevízió tárgyában folytatott tanácskozásai folyamán a budapesti mb. választott bíróságnak volt kiváló elnöke oda tendált javaslataiban, hogy a felelősségi jogvitákban a munkásbiztosítási választott bírósághoz koncentráltassanak, felső fokon pedig az Állami Hivatalhoz. Nézetem szerint ez a Hivatalra óriási munkaterhet jelentene. A Hivatal ahelyett, hogy a jogegység elérése céljából elvi kérdéseket döntene el, tömérdek ténymegállapítást végezne s mellékes számítási s egyéb részletkérdéseket volna kénytelen megoldani.

Ezért a vázolt megoldás helyett azt javasolnám, statuáltassék engedély arra, amit a mai törvény nem enged meg, hogy pusztán annak a kérdésnek a választott bíróság által való eldöntése legyen megállapítási keresettel kérhető, fenforog-e bizonyos konkrét esetben a munkásbiztosítási kötelezettség?

Mai strukturája szerint a törvénynek, ha a pénztár és a fél vitát támasztanak a biztosítási kötelezettség felett, ez a vita egymagában el nem dönthető, hanem be kell várni a jogsérelem bekövetkezését, amíg vagy nem fizet valaki, vagy kihágást követ el, stb. s csak akkor fordulhatni a hatósághoz vagy bírósághoz. Ezen változtatni kell, a felek ne legyenek kénytelenek bevárni a jogsérelmet, lehessen a biztosítási kötelezettség kérdésében megállapítási keresettel élni, amelynek tárgyában elsőfokon a választott bíróság döntsön, — természetesen tüzetesen megállapítva a tényállást, — felsőfokon pedig a Hivatal. A választott bíróság elnökének döntése ne hatásson praeiudiciumként, ellenben, a Hivatalnak felsőfokú döntése kötelező legyen minden fórumra. Erre szükség volna a jogegység céljából.

Ha az új rendelet, a törvénynek a hatósági fórumokra vonatkozó intézkedéseire hozzányúl, nézetem szerint a vázoltakat nem hagyhatja megoldatlanul.

Öméltósága, az előadó úr felhozta, hogy a baleseti járadékok megállapítását tartalmazó határozatokat mind a Választott Bírósághoz lehetne küldeni első fórumon való eldöntés céljából; ehhez teljesen hozzájárulok. Úgyszintén ahhoz is, hogy a pénztárak helyszini kiszállási költségei tárgyában a munkaadó ellen hozott marasztaló határozatok tekintetében (T. 20. és 92. §§.) ugyanez legyen az eljárás. Ugyanily elbánásban kellene azonban részesíteni a póttjárulékok kiszabása elleni felebbezéseket (T. 29. §.), a betegsegélyezési járulékok és igazolványi díjak levonásának eltiltása ellen benyújtott felebbezéseket (T. 42. §.), a tagsági igazolványok kiállítás jogának elvonása (T. 18. §.) elleni jogorvoslatokat is.

Kérdés azonban, vajjon a szükségrendeletben, amely a háború következtében előállott helyzetből folyólag sürgősen szükséges intézkedéseket van hivatva tartalmazni, hozzányulhatni-e a hatásköri kérdésekhez? Abból az alapelvből kiindulva, mely az 1917. évi VII. t.-c. törvényhozási tárgyalása során kialakult, hogy a munkásbiztosítás a jövő Magyarországnak egyik fejlesztendő, tágítandó leglényegesebb intézménye, amelynek a javítása, erősítése céljából mindent meg kell tenni, ebből az általános elvből kiindulva, a hatásköri kérdések is megoldhatók a rendeletben.

Ha valóban megoldhatók a hatásköri kérdések, úgy legyen szabad még egy hatásköri kérdést említenem és ez az orvosok és a pénztárak közti viták elintézése. A törvény mai rendelkezése szerint az ilyen vitákban a Hivatal dönt, az a hivatal, amelynek hivatása az egész munkásbiztosítási intézmény irányítása, ahol a munkásbiztosítási szakértelemnek a legkoncentráltabbnak kell lennie. De ha ez eldönti a kérdést, az orvos mehet a rendes bírósághoz, az érték nagysága szerint járásbíróhoz, törvényszékhez. Az utóbbi fórum — érték szerint — esetleg végső fokon dönt. Nem tartom helyesnek, hogy esetleg egy fiatal járásbíró bírálja felül a Hivatalnak a döntését, az a járásbíró, aki esetleg munkásbiztosítási kérdésekkel egyáltalán nem foglalkozik. Azt javaslom, hogy a Választott Bírósági elnökökre bizassék a pénztárak és az orvosok közötti jogvitáknak elsőfokon való eldöntése s felsőfokon a Hivatalra, más bírósághoz pedig ne menjen az ilyen jogvita. Ha mégis az orvosi kar úgy látná, hogy az Á. H. talán az orvosi szempontokat nem eléggé elfogulatlanul bírálja el, lehetne a közigazgatási bíróság hatáskörét a Hivatalnak e tárgyú határozataival szemben biztosítani, annál is inkább, mert a közigazgatási bíróság a mai hatáskörében is jobban ismeri a munkásbiztosítási jogot, mint a civilis bíróságok nagyrésze. (Helyeslés.)

Dr. Kertész Sámuel, a Ferenc József kereskedelmi kórház igazgatója: Igen tisztelt teljes ülés! Az előttem felszólalt osztálytanácsos-bíró úr azt a kérdést vetette fel, hogy meddig mehetnek azok a háborús intézkedések, amelyeknek keretén belül a törvénymódosító rendeletet megnyugvással fogadhatnók s amelyek a munkásbiztosításnak legsürgősebben orvoslandó kérdései. Azt hiszem, hogy erre a kérdésre könnyű a válasz. Ezeknek az intézkedéseknek addig kell terjedniök, hogy mindaz, amit a törvény és a törvényt kiegészítő háborús rendelet a biztosított tagoknak nyújtani akar, a munkásbiztosítás szervei által tényleg nyújthatók is legyenek valóságos egészségértékben és hogy ezekben a javakban lehetőleg a szociális védelemre szorulóknak minél nagyobb köre részesedhessék. Ebben az értelemben leszek bátor felszólalni az előadó úr Óméltóságának propozícióihoz. Nem beszélek a munkásbiztosítás általános, régi panaszairól, hanem csupán azokról, amelyek egy háborús intézkedés keretében is megoldhatók és amelyeknek megoldása nagyobb nehézségbe előreláthatólag nem fog ütközni.

Ami a biztosítási kötelezettség kérdését illeti, Óméltóságának, azt hiszem, egyértelmű helyesléssel fogadott álláspontja az, hogy a kormányrendelet konzervatív volt a kötelezettség körének a megállapításánál, illetve konzervatív volt akkor, amikor a biztosítási kötelezettségnek régi körét új kategóriákra nem terjesztette ki. Meg van azonban elégedve az előadó úr a cenzussal, amelyik részben megszűnt, részben pedig az eddigi 2.400 K-ról 4.800 K-ra emelkedett. Ebben a tekintetben nagy sajnálatomra nem tudom osztani Óméltóságának a felfogását. Ellentmondás ez saját régi álláspontommal szemben is. Én is — hivatalosan és személy szerint is, — amikor szerencsém volt ehhez a kérdéshez hozzászólni, csak azt kértem, hogy a régi cenzus 4.800 K-ra emeltesse fel a magánalkalmazottakra nézve. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy ez két esztendővel ezelőtt volt. Akkor már azonban, amikor a rendelet tervezete tárgyalás alá került, azok a szempontok, amelyeket az osztálytanácsos-bíró úr is szíves volt felemlíteni, a pénz devalvációja, az elsőrendű szükségletek ezzel kapcsolatos nagy drágasága arra kényszerítette az érdekeltséget és a kormányt is, hogy ebben a kérdésben messzebbmenő állást foglaljon. Ami két esztendővel ezelőtt elegendő lett volna és talán meglegédelemmel fogadta volna az érdekeltség, az ma már kevés. Eredetileg nemcsak a magánalkalmazottakat biztosító pénztár, de maga az Országos Pénztár, a Budapesti Kerületi Pénztár is csupán a cenzus emelését kérte. A viszonyok későbbi fejlődése kényszerített arra, hogy ez a cenzus — egyelőre legalább — a munkásság bizonyos kategóriáira nézve teljesen eltöröltetett. Ha ez lehetséges az ipari munkásságra nézve, joggal kérdelem, hogy a magánalkalmazottak tekintetében, akik tudvalevően nincsenek jobb szociális helyzetben, akiknek gazdasági viszonyai — ha lehet — még rosszabbak, mint az ipari munkásságé, milyen szociális szempont vezette a kormányt akkor, amikor rájuk nézve a cenzust mégis fentartotta. Hiszen tudvalevő az, hogy az a kereskedősegéd vagy irodai alkalmazott általában nem tud annyit sem keresni, mint az ipari munkás. De ha keres is ugyanannyit, akkor is a tiszta gallér, a vasalt nadrág válósággal munkaeszköz az ő foglalkozásában, erre kénytelen annyit fordítani a munkakeresményéből, hogy bizony az elsőrendű szükségletekre alig marad. Tehát szociális szempontból mindenképpen legalább is annyira jogosult a magánalkalmazottakra a cenzus eltörlése, mint az ipari munkásságra. Azt hiszem, hogy az Egyesület jó ügyet, szociális szempontból mindenképpen helyénvaló ügyet fog képviselni akkor, amikor a magánalkalmazottakra nézve is a cenzus megszüntetését fogja követelni.

Erre még egy külön ok is van, egy külön tapasztalat, a rendelet életbelépése óta szerzett tapasztalat. Én mindig helyesltem és ma is

helyeslem azt, hogy a törvény 11. §-ával szemben ez a rendelet a mellékilletmények figyelmen kívül hagyásánál bizonyos megszorításokat alkalmaz, nevezetesen nem hagyható figyelmen kívül az összjavadalmazás egyharmad részénél nagyobb összeg. Helyes ez azért, mert hogyha ez a rendelet nem tartalmazná ezt az intézkedést, akkor a magánalkalmazottakat biztosító pénztárakra nézve a cenzusemelés, a járulékemelés minden pénzügyi előnye teljesen elenyészne és csupán az új terhek maradnának meg. Hogy egy konkrét esetet mondjak, egy nagy munkaadó bejelenti 1918. évi január hó 1-én, tehát a rendelet életbelépése napján alkalmazottját 200 K törzsfizetéssel és 200 K mellékilletménnyel. A régi törvény alapján ez a mellékilletmény figyelmen kívül maradt. Minthogy azonban a pénztárak tudják, hogy a bejelentettek között olyanok is lehetnek, akik eddig bejelentve nem voltak, kérdést intéztünk a munkaadóhoz, hogy mióta van az illető ez állásában. A válasz az, hogy három év óta. Egészen természetes, hogy három esztendőre kirójjuk a járulékot, mert hiszen a munkábalépés óta áll fenn a biztosítási kötelezettség. Erre a munkaadó a könyveivel igazolja azt, hogy az illető alkalmazottnak január hó 1-ig 400 K törzsfizetése volt és most, miután a 400 K törzsfizetés alapján is biztosításra kötelezett lett, 200 K törzsfizetésre és 200 K mellékilletményre osztja fel a fizetését, mert azt reméli, hogy így kevesebb lesz a fizetendő járulék, ami azonban nem sikerülhet teljes mértékben, épp azért, mert a mellékilletményeknek csak egyharmadrésze hagyható figyelmen kívül. Minthogy a járulékot is felemelték, amely járulékemelés lényeges összeget tesz ki az egyes alkalmazottakra nézve, ebből az következik, hogy 4.801 K és 4.850 K lesz az alkalmazottnak a fizetése, mert hiszen azzal a 150 K járulékkal szemben, amelynek fizetése alól így a munkaadó felszabadul, ez a csekély fizetésemelés még mindig anyagi előnyt jelent részére. Szóval a mellékilletményekkel való ügyeskedésnek még mindig tág tere van az alkalmazottak és a pénztárak rovására. Ha tehát nem volna lehetséges az, hogy a cenzus a magánalkalmazottakra is teljesen eltöröltessék, akkor a minimum az, amit követelnie kell, hogy 6.000 K törzsfizetésig, mellékilletményre való tekintet nélkül, biztosítási kötelezettség alá vonassék minden magánalkalmazott. A 6.000 K megállapítását azért kérem, mert erre az előadó úr érveiben is, nemcsak a viszonyokban, támpontot találok. Öméltósága a biztosítási kötelezettség kiterjesztését a 7. §-ban felsorolt kategóriákra kívánja azzal a szerintem is nagyon helyes érveléssel, hogy hiszen az önkéntes biztosítás statuálása tulajdonképpen átmeneti állapot s ez már magában foglalja a szociális védelemre való rászorultság elismerését. Nos, a rendelet is elismeri már, hogy szociális védelemre szorul 6.000 K-ig a magánalkalmazott, amikor az önkéntes biztosítás jogát neki megadja. Azonban sajnos, hogy mit jelent az a jog Magyarországon különösen, ezt Öméltósága előadásából tudjuk. Valóságos szociális védelmet ez nem jelent, hiszen azért kellett a munkásbiztosítási törvényt csinálni, azért kellett kényszerbiztosítást csinálni, mert az önkéntes biztosítás a célját el nem érte. Az előadó úr által felhozott az a körülmény, hogy Németország még idáig sem ment el, mert hiszen csak 2.500 márkáig terjed a biztosítási kötelezettség ugyanezekre a kategóriákra vonatkozólag, nem szabad, hogy befolyásoljon bennünket. Nem szabad azért, mert éppen a magánalkalmazottaknak szociális védelme tekintetében nem is Németország az, amelyhez a példaért fordulni kell. Ha Németország is a tanítómesterünk a munkások szociális védelme tekintetében általában, különösen a szociális biztosítás területén, a magánalkalmazottak szociális védelme terén azonban Ausztria sokkal messzebb ment és sokkal korábban intézkedett törvényhozásilag, mint Németország. Először is a biztosítási kötelezettség Ausztriában az 1888. évtől kezdve a magánalkalmazottakra nézve is minden cenzus nélkül kiterjed, a magánalkalmazottak nyugdíjbiztosítását szintén Ausztria

csinálta meg előbb, már 1906-ban. Tehát ha példáért megyünk és ha erre egyáltalán szükség van, azt hiszem, hogy Ausztria példája is eggyel több alapot nyújt ennek a követelésünknek a konstruálására. Egyébként is Németországban tudvalevőleg a betegségi biztosítás mellett a biztosítás egyéb ágazatai is ki vannak fejlődve és épp a magánalkalmazottakra nézve az a helyzet, hogy ezeknek mintegy 75⁰/₀-a az általános rokkantbiztosításban, meg a külön magánalkalmazotti biztosításban is védelmet talál.

Csak röviden említem meg azt a semmiképp sem indokolható hiányát a törvénynek, hogy a balesetbiztosítás a magánalkalmazottakra nem terjed ki, csupán a veszélyes gépeket üzemben tartó műhelyekkel kapcsolatban. Én e tekintetben az 1907 : XIX. t.-c. eredeti javaslatának visszaállítását vagyok bátor proponálni.

Olyan hiánya a törvénynek, hogy szinte feledékenységnek látszik az, hogy a magánalkalmazottaknak egy kategóriája, az ügyvédi és közjegyzői irodában alkalmazottak, a törvény rendelkezései szerint biztosítási kötelezettség alá egyáltalában nem esnek. Nem kell bizonyítanom, hogy ezek kétségtelenül magánalkalmazottak, akik egyik nap kereskedelmi irodában, a másik nap ügyvédi irodában dolgoznak, speciális védelemre gazdasági helyzetüknél fogva ugyancsak rászorulnak. Ha tennék itt egy koncessziót, az csak az lehet, hogy azok, akik csak a tulajdonképeni élethivatásukra készülnek elő, kiesnének a biztosítási kötelezettségből.

Ami a mezőgazdasági munkások biztosítását illeti, az elnök úr Őméltósága felhívására vagyok bátor csak ezzel a kérdéssel nagyon röviden foglalkozni. Teljesen osztom az elnök úr Őméltóságának azt a felfogását, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozni kell, még pedig mielőtt valami konkrét propozíciót tennénk. Bár nincsen közöttünk véleményeltérés abban a tekintetben, hogy a biztosítási kötelezettség a mezőgazdasági munkásokra sürgősen kiterjesztendő, a kérdés nem egyszerű, mert egy nagyon fontos szervezeti problémáról is van szó. Azokban az államokban, ahol a mezőgazdasági munkások biztosítva vannak, az külön szervezetekben történik. Ezzel távolról sem mondom, hogy Magyarországon is így kellene eljárni, de mindenesetre kell, hogy ez a tünet gondolkodásra indítson bennünket. A másik szempont, amelyet már most le akarok szögezni, az, hogy én még nem láttam olyan mezőgazdasági munkásbiztosítási törvényt, amelyik rám azt a benyomást tett volna, hogy ez komoly szociális biztosítás. Különösen nem mondhatom ezt a Reichsversicherungsordnungban, a német birodalmi munkásbiztosítási törvényben foglalt mezőgazdasági munkásbiztosításról, amelynek csak egy-két rendelkezését vagyok bátor felemlíteni. Ilyen az, hogy a biztosítási kötelezettség alól való mentességnek végtelen tág tere van e törvényben, például mentességet állapít meg a törvény akkor, ha a munkaadó maga látja el alkalmazottját és erre nézve garanciát nyújt, ami teljesen meggyűszíti a biztosítási kényszert; a másik rendelkezés pedig az, hogy a munkásbiztosító pénztár megszoríthatja, sőt elvonhatja a szolgáltatásokat, különösen a pénzszolgáltatásokat október hó elejétől március hó végéig, amikor a mezőgazdasági munka szünetel. Nem tudom, hogyan képzeljük e biztosításnak a megcsinálását, milyen rizikót akarunk vállalni, mik ennek a biztosításnak a pénzügyi és szervezeti előfeltételei, azért én bátor vagyok azt proponálni, hogy a mezőgazdasági munkások biztosítási kötelezettségének statuálása mellett elvi álláspontunkat kifejezésre juttatván, ezzel a kérdéssel még külön is foglalkozzunk. Eddig a 7. §. alapján itt-ott bejutott mezőgazdasági munkásokról csak azt tudjuk, hogy a pénztárt nem vették igénybe, mert nem tudják, hogy hogyan lehet igénybevenni. Ezzel a kérdéssel tehát részleteiben is mielőbb foglalkozni kell.

Ami a segélyezésre vonatkozó kívánságokat illeti, Őméltóságának felfogását teljesen osztom, főképp azért, mert hogyha a törvényben és rendeletben megállapított segélyeknek mai mértéke szempontjából hagy is kívánni

valót a törvény is, a rendelet igen jelentékeny latitüdőt enged a pénztáraknak a segélyek kiterjesztésére, ha a kellő fedezettel rendelkeznek.

Azonban ezek a segélyek csak papiroson vannak és csak forma szerint nyújtja azokat a pénztár mindaddig, amíg kellő fedezettel nem rendelkezik. Szükséges kétségtelenül a 4°-os járulékkulcsnak a felemelése, ha nem is fix százalékra, de a felemelhetése ennek a 4°-nak legalább 6°-ra abban az esetben, ha a törvényben, illetve a rendeletben megállapított minimális segélyeknek fedezésére az eddigi járulék nem elég. Sürgősen szükséges ez azért, mert attól tartok, hogy ezzel a rendelettel megint úgy jártunk, mint ahogy a törvényvel annak idején, hogy sok szívvel készült, de kevés pénzzel. Extenzív gazdálkodást vagyunk kénytelenek üzni a munkásbiztosítás terén azért, mert ennek a televény szociális területnek a belterjes megmunkálása céljából elegendő fedezetünk nincsen.

Nem elég azonban csupán a járulékok felemelése ahhoz, hogy a kellő fedezet rendelkezésünkre álljon. A munkásbiztosítás szerveire is külön feladatok hárulnak ebben a tekintetben. Nem akarom itt a közkeletű, szervezeti hibáknak tartott momentumokat felemlíteni, egyre utalok csupán, ami egyébként az Országos Pénztárnak is régi kívánsága és ami az Állami Hivatalt is több ízben foglalkoztatta: a pénztárak székhelyeinek, működési körzetüknek újabb megállapítása. Indokolásképpen csak egyet vagyok bátor megemlíteni. Van egy pénztár Magyarországon, amelyiknek az 1913. esztendőben 41·4° volt a kezelési költsége, 35·7° az orvosi költsége, gyermekágyi segély pedig egyetlenegy esetben sem került kifizetésre. Ennek a pénztárnak 3.699 tagja volt. Ehhez hasonló pénztár több is van, úgy hogy véleményem szerint az ilyen kis pénztárak megérttek, ha nem is a felosztatásra, az átszervezésre, mert ezekben a pénztárakban a kezelési költségekre fogy el a bevételek legnagyobb része, úgyszólván semmi sem jut segélyekre, a deficiteket pedig fizeti a többi pénztár abból a bevételi forrásból, amelyből szanatóriumot kellene építeni, amelynek révén intenzívvé kellene tenni a segélyezést, teljesíteni kellene azokat a kötelezettségeket, amelyeket eddig a magyar munkásbiztosítás teljesíteni nem tudott. Minthogy lejárt az az idő, amelyet a törvény adott annak idején a pénztárak működési területének újból való megállapítására, méltóztassék ebben a tekintetben is törvényes felhatalmazást kieszközölni, mert az Állami Hivatalnak van ugyan felosztási joga, de nincsen már átszervezési joga.

Szükséges ezenkívül avégből, hogy a pénztárak igen sok felesleges és célra nem vezető kiadástól megmeneküljenek, egy törvényben gyökeredző betegrendtartásnak kibocsátása. Nem tudom, hogy kell-e indokolnom ennek a szükségét. Csak egyet mondok. A pénztárnak a beteg tagokkal szemben semmiféle eszköze nincs abban az irányban, hogy őket a saját egészségérdeküknek megfelelő magatartásra kényszerítse. Csak egyetlen egy rendelkezése van a törvénynek és pedig az, hogy aki az orvos utasításának nem tesz eleget, és felgyógyulását szándékosan késlelteti, attól a táppénz megvonható. Ez részben krudélis, részben nem kielégítő eszköz. Nem teheti például a pénztár azt, hogy kórházba, gyógyintézetbe utaljon akkor is, ha otthon megvannak az ellátásnak előfeltételei, de a beteg magatartása, életmódja a saját érdekében ezt mégis megkövetelné, nincs semmiféle eszköz oly pénztári taggal szemben, aki kap egy orvosságot, amely egy hétre van szánva és már másnap eljön megint ugyanazon vagy másik pénztári orvoshoz az orvosságért. A pénztár betegek gyógyítására szánt eszközeinek védelmére szükséges egy ilyen törvényben gyökeredző betegrendtartásnak kibocsátása, amelyre ugyancsak felhatalmazás szükséges.

A balesetbiztosítás tekintetében teljesen mértékben osztom az előadó úr felfogását, különösen a tanoncok magasabb járadékát illetőleg. Amit Schulz osztálytanácsos-bíró úr volt szíves ezenkívül még előadni, azzal a

gondolattal volnék bátor kiegészíteni, — ennek egyébként külföldön már törvényhozási előzménye is van — hogy t. i. a tanoncoknak tanonckorukban megállapított baleseti kártalanítása fokozatosan emeltessék bizonyos szakmabeli átlagos kereset alapján a későbbi idők folyamán is. Semmi akadály a nézetem szerint annak, hogy ezt mi is megtehessek.

A baleseti kártalanításnál nem állapodnék meg a régi járadékosok kártalanításának felemelése tekintetében, csak a 100⁰/₀-os munkaképesség-csökkenést szenvedett baleseti sérültek járadékának felemelésénél, hanem végre kell hajtani a többi járadékosoknak is magasabb kereset alapján való kártalanítását is. Szükségesnek tartom ezenkívül a jelenlegi 60⁰/₀-os kártalanításnak felemelését is, legalább a német törvényben megállapított 66²/₃ százalékra.

A jogorvoslat kérdésénél a szervezet és az adminisztráció szempontjából a felszólalók kimerítették a tárgyat. Nekem ebben a tekintetben a biztosítottak szempontjából volna két propozíció. Méltóztassék megfontolás tárgyává tenni azt, nem volna-e lehetséges egy bizonyos értékhatárig, úgy ahogy a polgári perben is megvan, felebbezhetetlennek kimondani az ítéletet, nemcsak akkor, mikor a segélyezés mértékéről van szó; a másik propozíció pedig az volna, hogy bizonyos esetekben, — különösen arra gondolok, amikor a biztosított természetbeni gyógytényező, mondjuk szanatóriumba való utalást kér, — ezeknek az ítéleteknek a végrehajthatósága felebbezésre való tekintet nélkül kimondassék.

Ezeket vagyok bátor az igen tisztelt teljes ülés figyelmébe ajánlani. (Helyeslés.)

Somló Jenő, az Országos Pénztár titkára: Tisztelt teljes ülés! Nem akarok érdemben hozzászólni a vífához, csak arra a pontra vonatkozólag nyilatkozom, amit Kertész igazgató úr említett fel. Én híve vagyok annak, hogy szüntessük meg a kis, törpe pénztárakat, amelyek jövedelmüket legnagyobb részben adminisztratív költségekre fordítják. Nézetem szerint ezeket a pénztárakat a törvény 136. §-a értelmében az Állami Hivatal feloszlathatja. Azt hiszem, hogy külön törvényes felhatalmazás nélkül ezeknek a pénztáraknak a feloszlatását és más pénztárakhoz való csatolását az Állami Hivatal elrendelheti. A magam részéről még felemlítem, hogy ennek szükségét az Országos Pénztár több ízben hangoztatta és több ízben tett előterjesztést az Állami Hivatalhoz. Nem érzem magam jogosítva, hogy kutassam azt, hogy milyen indokból nem nyerhetett a kérdés elintézését. Hiszem, hogy az Állami Hivatal mégis csak mérlegelés tárgyává fogja tenni az eszmét és az esetben a 97 kerületi pénztár jelentékeny részét más kerületekhez fogja sorozni. Az egyesítés gondolatát mindenestre az Egyesület figyelmébe ajánlom mint olyan kívánságot, amely a pénztárak megerősítését célozza.

Dr. Bánóczy László, az Országos Pénztár segédtitkára: Tisztelt teljes ülés! Ebben az illusztris társaságban minden később felszólaló már elkésztett javaslatával és ez lehetővé teszi, hogy egészen röviden szóljak hozzá a javaslatokhoz. Az elnök úr Ö méltóságának a mezőgazdasági munkások biztosítási kötelezettségének kérdésére vonatkozó felhívását nem úgy értelmezem, hogy magához a szervezeti kérdéshez, vagy a biztosítás anyagi kérdéseinek megbeszéléséhez szóljunk hozzá, hanem inkább a módszer kérdéséről van szó, arról, hogy miképpen lehetne ezt az érdekeltséget hozzászoktatni ahhoz, hogy a mezőgazdasági munkások is biztosítandók. A mezőgazdasági munkaadók érdekeltsége eddig ultimátumszerűen mindig »nem«-mel válaszolt a közvéleménynek és ez a »nem« mindig visszhangra talált a kormányzatban. Azt hiszem, hogy ha az egyesület kontradiktórius eljárásra kényszerítené őket, az érdekeltség vezetőit meghívna ide, ahol nem lehet egyoldalú állításokkal befejezni a vitát, hanem ahol sarokba lehet őket szorítani közegészségügyi és közgazdasági szempontokkal, akkor talán előbbre lehetne vinni a kérdést, annál is inkább, mert hiszen ma már sokkal nehezebb ezeket a kategórikus »nem«-eket hangoztatni, mint a háború előtt.

Ami a járulékszázalék felemelésének lehetőségét illeti, magától értetődőleg teljes egészében osztom az előadó úr Ö méltóságának és a többi felszólaló úrnak álláspontját; nemcsak a háború után a munkásbiztosításra váró feladatok érdekében tartom a járulékkulcs felemelését szükségesnek, hanem már a mai mun-

kásbiztosítási segélyszolgáltatás biztonsága érdekében is. A segélyszolgáltatás új rendje, amely Európa legjobb munkásbiztosítási segélyszolgáltatási rendje, csak akkor lesz eleven, csak akkor lesz ebből közegészségügy, ha ezt tényleg gyakorolhatja is a pénztár, de ezt csak akkor teheti, ha a pénzügyi latitüdök rendelkezésre állanak, hiszen nem a táppénznyújtás az ideális segélynem, hanem a szanatóriumban, fürdőben való meggyógyítás. Ezeket a drága segélynemeket a pénztárak csak akkor tudják megadni, hogyha pénzügyileg teljesen egyensúlyban vannak. A pénztárak mai pénzügyi helyzete ugyanis senkit se tévesszen meg. A pénztárak a háború folyamán valóban összeszedték magukat anyagilag, de ezt csak úgy tudták elérni, hogy feltalálták a munkásbiztosítást munkás nélkül, azaz. tisztelet a kivételeknek, gazdálkodásuk irányelve nem a munkásegészségügy volt.

De van még egy feladat, amelyet a munkásbiztosítás nem végzett el, sőt alig fogott hozzá, és ez a tagok egészségügyi felügyelete és ellenőrzése. Nemcsak az egészségügyi óvintézkedéseket értem ez alatt, hanem azt az ellenőrzést és felügyeletet, amely tulajdonképpen a munkásbiztosítást kötelezővé tenné. A biztosítás kötelezettsége mellett ma tulajdonképpen a gyógykezelés, a gyógytényezők igénybevétele nem kötelező. Én egy bizonyos kényszert tartok itt szükségesnek, egy oly kényszert, amelyet az anya- és csecsemővédelemben a védőnők működése révén már statuáltunk, amelyet a budapesti pénztár hosszú időn keresztül kipróbált és nagyon eredményesnek talált. Ezt a fajta felügyeletet és ellenőrzést tartom sürgősen megvalósítandónak a pénztári egészségügy egész területén, ami szintén meglehetősen pénzügyi terhekkel jár. A megoldás lehetősége megvan, az Országos Pénztár meg is tette már ebben az irányban a kezdeményező lépéseket. Ez azonban kétségtelenül oly terheket jelent, ami a munkásbiztosítás biztos pénzügyi egyensúlyát feltétlenül szükségessé teszi.

Feltétlenül elfogadandónak vélem Schultz osztálytanácsos-bíró úrnak a terhességi segélyre vonatkozó javaslatát. Ez az álláspont annál kevésbé támadható meg és pénzügyileg is annál inkább megvalósítható, mert — amint bizonyára méltóztatnak emlékezni — amikor a kereskedelmi minisztériumban a tárgyalás folyt az 1917. évi VII. t. c. alapján kiadandó minisztériumi rendeletről, szintén felmerült ez a kérdés és akkor azzal intéztetett el, hogy a pénztárak gyakorlatában ez a kérdés megoldást nyer olyformán, hogy a pénztári orvos a terhességi állapotában előrehaladott nőt keresetképtelen betegnek minősíti és táppénzt ad neki. Ez a megoldás most csak a pénztárak és orvosok jóindulatára van bízva és tényleg egy része az orvosoknak gyakorolja is, az elbánás azonban nem elegendő az egész országban és így feltétlenül szükséges és minden nagyobb pénzügyi nehézség nélkül lehetséges is ennek a segélynek a többi segélynemek közé való beiktatása.

A 10. §. alapján való mentességek megszüntetése olyan követelés, amely sohasem hiányozhat addig, amíg munkásbiztosítási követelésekről szó van és ameddig a kérdés megoldva nincs. Különösen aktuálissá teszi ezt éppen az új miniszteri rendelet, mert tulajdonképpen a mai jogállapot szerint a mentességek már meg is szűntek. A mentesség azon alapult, hogy ugyanolyan időtartamig élvezik a mentességben részesülők a segélyeket, illetve a segélyeknek megfelelő mérvű illetményeket, mint amilyen időtartamra a munkásbiztosítási törvény a segélyezést nyújtja. Minthogy azonban a konformitás most megszűnt, a mai jogállapot szerint a mentesség is megszűnt és ez a kategória ma már biztosításra kötelezett és tulajdonképpen a pénztárba bejelentendő, úgy hogy nézetem szerint az egyesület törekvésének oda kellene irányulni, hogy a mentességek megszűnjenek és nem arra, hogy a mentesség feltételei és az új rendelet összhangba hozassanak. Minden munkásbiztosítással foglalkozó ember tisztában van azzal, hogy a kormányt első sorban nem a szociális elzárkózottság vezette a mentesség kimondásában, hanem a szervezeti kérdés: nem akarta az állami alkalmazottakat a szocialisták közé engedni. Azt hiszem, hogy ha valaki beteg és segélyeket vesz igénybe a pénztártól, ezzel még nem válik szocialistává; a biztosítási kötelezettségnek rájuk való kiterjesztése nélkül inkább azzá válik. Azt hiszem, hogy e kérdést radikálisan lehet és kell megoldani, annak a jogállapotnak a kimondásával, hogy a mentességek megszűntek és ezek a kategóriák a pénztárhoz bejelentendők.

A jogszolgáltatás kérdésének reformját, amelyet a munkásbiztosítási jogszolgáltatás egységesítésének neveznék, a legnagyobb örömmel üdvözlöm, annál is inkább, mert ezirányú javaslatomat az Országos Pénztár kb. másfél évvel ezelőtt elfogadta, a kereskedelemügyi miniszterhez fel is terjesztette, hogy az 1917.

évi VII. törvénycikk tárgyalása előtt annak anyagául szolgáljon. Én is azt a módot találok a legmegfelelőbbnek, hogy a biztosítási kötelezettség kérdése egy fórum elé, a választott bíróság elé kerüljön. Ez prejudiciális eljárás lenne, amely eljárás nem hosszabbítaná meg az anyagi jog elintézését, hanem megrövidítené, mert hiszen a legtöbb per azért dagad elvi kérdéssé, mert az illető munkaadó nem akar fizetni. Abban az esetben, hogyha prejudiciális formában eldől a biztosítási kötelezettség kérdése, a perek száma kétségtelenül csökkenni fog és a biztosítási kötelezettség, amelyet eddig a közigazgatási bíróság, a Kúria, a minisztériumok, az Állami Hivatal döntött el, szakszerűen és egységesen nyerne megoldást.

Legyen szabad utalnom az új rendeletnek arra a hiányára, — bár ezen a téren határozott fejlődés észlelhető — amely a munkásbiztosítási prevenció tekintetében mutatkozik. Már a minisztériumi ankéten voltam bátor javasolni, hogy a Reichsversicherungsordnung 363. §-ának mintájára általános felhatalmazást kapjanak a pénztárak, hogy a betegségek megelőzésére is fordíthassák jövedelmüket. A törvény 27. §-a ezt kizárja. El kell ismernünk, hogy az Állami Hivatal gyakorlatlanul akadályozta meg a pénztárakat ily irányú tevékenységükben, de viszont törvényes felhatalmazás nélkül a pénztárak és az Országos Pénztár nagyon bátoritanul éltek ezzel a lehetőséggel. A háború után a munkásbiztosításra nehezedő feladatok különösen szükségessé teszik, hogy a munkásbiztosítás egy ily általános felhatalmazást kapjon és hogyha az általános felhatalmazás alapján való eljárás az Állami Hivatalnak mint felügyeleti hatóságnak az ellenőrzése alá tartozik, akkor az esetleges pénzügyi aggályok is elesnek, mert hiszen csak kellő ellenőrzés mellett gyakorolható a prevenció.

Ide kapcsolódik a másik, az üzemekhez kapcsolandó prevenció kérdése. És itt nemcsak a balesetelhárításra, hanem az üzemek egészségügyi berendezésére is gondolok. Felesleges ennek a jelentőségét ebben a körben hangsúlyozni. Az új minisztériumi rendelet egy lépést tesz ugyan előre ezen a téren, de ez nem elegendő. Hiszen a legszakavatottabb magyar hatóságnak, az iparfelügyeletnek nincsen intézkedési, csak javaslati joga ebben a kérdésben, ennél fogva az a félkéz, amit a törvény kinyújt azok felé, akik a prevenciót szükségesnek tartják, nem fogja ezt a fontos ügyet előbbrevinni. Lehetségesnek tartok egy olyan megoldást, amely szerint az Országos Pénztár felhatalmaztatnék nemcsak balesetelhárító intézkedések megtételére és elrendelésére, hanem az üzemek egészségügyi berendezését illető intézkedések elrendelésére is. Az Országos Pénztárnak ezek az intézkedései az Állami Hivatalhoz meg volnának feleltesztendők, ami eleve kizárná annak a lehetőségét, hogy az Országos Pénztár esetleg túlzott mértékben élne ezzel a jogával és olyan kiadásokat róna a munkaadóra, amelyek egészségügyi szempontból nem indokoltak. Ha egy ilyen határozat jogerőre emelkednék és a munkaadó a megállapított határidő alatt az intézkedéseket nem foganatosítja, az Országos Pénztárnak adassék jog arra, hogy ezt a munkaadó terhére saját maga elvégeztethesse és a költségeket tőle közadók módjára behajtsa. Ez talán túlságos radikális lépésnek látszik, de kétségtelen, hogy a mai lehetőségek mellett a prevenció kérdése másképpen nem oldható meg. Célszerűségi szempontból is kívánatos, hogy utólagos segélynyújtás és preventív intézkedés teendői egy fórum kezében összpontosuljanak, annál a fórumnál, amely a legközvetlenebbül érzi az anyagi terheit az egészségügyi berendezések hiányának.

A gyógyszerkérdésben szükségesnek tartom azt az intézkedést, amelyet Schultz osztálytanácsos-bíró úr felemlített, de talán ne azt méltóztassanak kérni, ami már Ausztriában is túlhaladott álláspont, t. i. a kötelező százalékkedvezményt, hanem ami ma van életben Ausztriában, a pénztári taksát. Ausztriában is azért tértek át erre a rendszerre, mert ez bizonyult helyesebbnek. A külön pénztári taksák jobban alkalmazkodhatik az egyes szerek árához és a pénztárak igényeihez.

Nem tartom kizártnak és ezért mindenestre megfontolandónak vélem, hogy az orvoskérdés is törvényhozási beavatkozást igényel. Nemcsak a jövőben beálló vitákra gondolok, hanem már az alapmegegyezésekre. A viták nem voltak olyan számosak, hogy ez — hacsak éppen elvi szempontból nem — külön rendezést igényelne, viszont a viták száma még csökkenni fog, ha a megegyezés elvi kérdései rendezve lesznek. Én azt hiszem, hogy akkor, amikor az orvosok a munkásbiztosítás új rendje folytán olyan vérmes követelésekkel állanak elő, a szociális biztosítás szükségleteit és a pénztárak anyagi lehetőségeit egyáltalán számba nem vevő kívánságokkal lépnek fel, nem látható ma még előre, vajjon a pénztárral jogviszonyban álló orvosok józansága kerekedik-e felül, vagy pedig a

nem pénztári orvosok agitativ képessége. Németországban is azt tapasztaljuk, hogy a pénztári orvosok követeléseit épp a nem pénztári orvosok licitálják túl olyan követelésekkel, amelyeket a pénztárak kielégíteni a legjobb akarat mellett sem tudnak. Megfontolás tárgyává vagyok bátor tehát ajánlani egy kötelező döntőbíráskodás létesítését, egy olyan fórum szervezését, amely az esetben, ha a pénztár és az orvosok egymás között megegyezni nem tudnak, megszabja a jogviszony feltételeit. arra az időre, a míg a szerződő felek — természetesen a törvénynek megfelelő három fokozatú akaratnyilvánítás alapján — egymással meg nem egyeznek.

Ezeket voltam bátor a tisztelt teljes ülés figyelmébe ajánlani.

Elnök: Azt hiszem, méltóztatnak hozzájárulni ahhoz, hogy a vitát megszakítsuk és hétfőn, március hó 4-én, délután 5 órára halasszuk. A mai ülést bezárom.

SZEMLE.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

Feder Ferenc meghalt. A munkásbiztosítást szolgáló régi gárdának egyik érdemes tagja dőlt ki a sorból. Feder Ferenc, a Ferenc József kereskedelmi kórház betegsegélyző pénztárának nyugalmazott igazgatója f. hó 10-én váratlanul meghalt. Nagy tudással és szeretettel munkálkodott negyed évszázadnál hosszabb ideig a kereskedelmi alkalmazottak betegsegélyezése érdekében. Sokat dolgozott, sok keserves csalódás érte, de nevéhez és munkásságához fűződik a vezetésére bízott intézmény hatalmas fejlődése és felvirágzása. Tisztelet emlékének!

Orosz-ukrán-román honpolgárok kötelező biztosítása. Az 1917. évi VII. t.-c. 3. §-ában felhatalmazást kapott a kormány arra, hogy a polgári üzemekbe kivezényelt katonák betegség és baleset esetére való biztosítását rendeleti úton rendezze. A kormány a felhatalmazással, bár a törvény életbe léptetése óta már egy év eltelt és bár a kérdés már több mint három év óta aktuális, még ma sem élt. Mielőtt a kormány az alkalmazottak biztosítási kérdését rendezte volna, az idő máris egy újabb problémát teremtett, nevezetesen azt, vajon mi történjék azokkal a munkára kiadott hadifoglyokkal, akik oly államnak polgárai, amelylyel már békét kötöttünk. A békekötés ratifikálása után feltétlen rendezni kell ez alkalmazottak biztosítását is, mert a kérdés addig feltétlen fennáll, míg a hadifoglyok kicserélése meg nem történik. A békekötés után az üzemekben dolgozó hadifoglyok szabadmunkásoknak minősítendők s így biztosítási kötelezettségük nem lehet vitás. Értesülésünk szerint a hadügyi kormány az orosz, ukrán és román hadifoglyoknak szabad munkásokká való minősítésére vonatkozó intézkedéseket máris folyamatba tette és értesítette az egyes gyárat, hogy a kivezényelt foglyok katonai felügyelet alatt maradnak, egyébként azonban szabad munkásoknak tekintendők.

Cséplőgépezemekre kirótt balesetbiztosítási járulékok törlését rendelte el az O. P. elnöksége, arra való hivatkozással, hogy a kir. Kúria elvi jelentőségű megállapítása szerint az 1912. évi VIII. t.-c. és az 1913. évi XX. t.-c. — amely törvények szerint a gazdasági gép mellett alkalmazottak, a vizsgázott gépész kivételével, az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál biztosítandók — tulajdonkép csak az 1907: XIX. törvénycikket magyarázó törvények. Ebből következőleg azoknak visszaható ereje van, illetve a kir. Kúria megállapítása szerint a szóbanforgó alkalmazottak azelőtt az 1907. évi XIX. t.-c. alapján sem voltak biztosítandók. A kir. Kúria e döntése folytán több cséplőgépezemtulajdonos az alkalmazottai után befizetett betegsegélyezési járulékokat a kerületi

munkásbiztosító pénztáraknál visszakérte és visszakapta, egyesek pedig ily irányú visszatérítési igényüket bírói úton érvényesítették eredménnyel a kerületi munkásbiztosító pénztárakkal szemben.

Betegségi biztosítási viszonyosság Ausztriával. A Magyar Hajózási Egyesület Betegsegélyző Pénztára egy balesetet szenvedett munkásnak betegsegélyezést nyújtott. A nevezett pénztár visszatérítési igényt jelentett be a nyújtott segélyezés erejéig a wieni munkás-balesetbiztosító intézetnél, azonban igényével elutasították, mire az osztrák belügyminiszterhez fordult felebbezésével. Az osztrák belügyminiszter szintén elutasította nevezett pénztárt, mert az osztrák betegsegélyezési törvény 66. §-a értelmében a biztosított balesetkártalanítási követelését csak olyan, a betegsegélyezés folytán nyert követelés kiegyenlítésére lehet fordítani, amely segélyezést valamely az osztrák törvény alapján keletkezett pénztár az ugyanazon törvény alapján reáharuló kötelezettség teljesítéseken nyújtott. Minthogy a jelen esetben a most idézett feltételek nem voltak meg, a balesetbiztosító-intézet törvényesen járt el, amikor a balesetkártalanítást közvetlenül a biztosítottnak szolgáltatta ki.

A pénztárak nemzetközi érintkezésének kérdése domborodik ki a közölt esetben. A viszonyosságot eddig a nemzetközi munkásbiztosítás terén csupán a biztosítási kötelezettek szempontjából szabályozták. De a gazdasági összeköttetések folytán a pénztáraknak is vannak olyan érdekeik, amelyek nemzetközi szerződések által volnának megvédendők.

Az ausztriai munkásbetegsegélyző pénztárak szövetsége f. évi május 9-én közgyűlést tart Bécsben. Ez alkalommal a szövetség feloszlását, illetőleg »Reichskommission der Krankenkassen Oesterreichs« című kötelékhez való csatolását fogják elhatározni.

Az ausztriai munkásbetegsegélyző pénztárak szövetségéhez tartozó pénztárak 1916. évi zárszámadási eredményei általában kedvezőtlenebbek voltak, mint az 1915. évié. 37 pénztár közül 1916-ban 15 zárta deficitel a számadásait, míg 1915-ben csak 10 pénztárnak volt összesen 25.799 K deficitje. Az 1916. évi túlkadás összege az összes pénztáraknál 160,524 K. A pénztári felesleg 1915-ben 1,190.938 K, 1916-ban pedig 680.470 K volt. A rosszabbodás 1917-ben is folytatódott s pedig még nagyobb mértékben. A wieni Általános Betegsegélyző Pénztár, amely 1916-ban még 347.497 K felesleget mutatott ki, 1917-ben már szintén deficitel zárta a számadását. Hasonló rossz eredménnyel zárta a reichenbergi, steyeri, linzi, mauthauseni és salzburgi pénztár is az 1917. évet. A háború további tartamával állandóan rosszabbodnak az egészségügyi viszonyok s a beteglétszám majdnem mindenütt igen erősen emelkedik.

A szociális biztosító intézeteknek fizetendő járulékok biztosítása az állami intézeteknél. Az osztrák közmunkaügyi miniszter m. évi nov. 21-én kelt rendeletében felhívta a tartományi hatóságokat, hogy az állami építkezési munkálatok vállalati feltételeibe vegyék be, hogy a vállalkozó biztosítékaival azokért a betegsegélyezési, baleset és nyugdíjbiztosítási járulék-hátralékokért is szavatol, amelyek az illető építkezés tartama alatt az ott foglalkoztatott alkalmazottak után felmerültek.

A kincstár jogosítva van ezen hátralékoknak megfelelő összegeket a biztosítókból, mint a saját követeléseit visszatartani.

A bányatárspénztári tagok segélyigényeinek biztosítása érdekében a németországi bányatárspénztárak szövetsége fontos határozatokat hozott. Ezek szerint minden társpénztár elismeri a szövetséghez tartozó bármely másik pénztárnál megszerzett nyugdíjigényt. A szolgáltatásokat az egyes pénztárak az ott töltött tagsági idő arányában megtérítik a segélyt nyújtó pénztárnak. A pénztárak között a segélyezések körül felmerülő vitás ügyeket a pénztárakból alakított választott bíróság dönti el. Ezek a határozatok már ez év január elsejétől hatályban vannak.

A németországi mezőgazdasági betegsegélyző pénztárakról (Landeskrankenkassen) közöl adatokat a pénztárak szövetsége. 279 pénztártól vannak adatok. Ezeknek 1916. július 1-én 1,079.952 tagjuk volt. 1914. július 1-én

1,780.000 tagjuk volt a pénztáraknak. A háború előtt a tagok 51,4 százaléka volt nő, 1916. július 1-én 61,6-ra emelkedett ez az arány, míg az ipari munkások pénztárainál, az Ortskrankenkassekban átlagban 55% volt a nők aránya. A pénztárak 46%-a $4\frac{1}{2}$ százalékos járulékot szed. A minimális szolgáltatásokat már sok pénztár felemelte. A törvénynek azt a felhatalmazását, hogy télen a táppénzt le szállítsák, csak kevés pénztár vette igénybe. Ellenben a gyermekágyi segélyt a minimális 4 hét helyett a legtöbb pénztár 8 hétre adja. A biztosítás alól való felmentést sok munkaadó vette igénybe, ami úgy a pénztárakra, mint a munkásokra hátrányos. Egy pénztárnál 751 biztosított tag mellett 12.000 volt a biztosítás alól felmentettek száma.

A rokkantbiztosítás fejlesztését kérik a németországi szakszervezetek képviselői a kormánytól és törvényhozástól. Kérik, hogy a most megállapított havi 8 M. pótlékot az államkincstár fizesse, szükségesnek tartják azonban, hogy a járadékok általában felemeltessenek. A lakosság egészségügyi viszonyainak általános rosszabbodására való tekintettel pedig javasolják, hogy a háború után az összes 14—21 éves lakosságot orvosilag vizsgálják felül — esetleg tartsák állandó felügyelet alatt — s akinél szükséges, azt vegyék gyógykezelés alá s helyezték el gyógy- és üdülőhelyeken. Ezt a feladatot a legjobban és legcélszerűbben a rokkantbiztosító intézetek tudnának ellátni.

Az aggkori járadékok emelkedése a korhatár leszállítása folytán. A németországi rokkant- és aggkori biztosításnál az aggkori járadéokra jogosító korhatárt 1916-ban 70-ről 65-re szállították le. Ennek a leszállításnak az eredménye már az első évben érezhető volt. Míg 1915-ben 11.279 új járadékot folyósítottak, 1916-ban 92.120 volt az új járadékmegállapítások száma.

A betegsegélyző pénztári alkalmazottak drágasági pótléka ügyében a porosz kereskedelemügyi miniszter rendeletet intézett a felsőbb biztosítási hivatalokhoz. A miniszter a rendeletben felhívja az említett hivatalokat, hogy hassanak oda, hogy ott, ahol a pénztári tisztviselők, alkalmazottak illetményei a megélhetési költségekkel nincsenek arányban, a pénztárak további megfelelő pótlékokat adjanak alkalmazottaiknak.

Németországi pénztárak betegségi statisztikája. Ötvenegy nagyobb pénztárnál biztosított 2.204.071 tag körében előfordult keresetképtelenségi eseteknek a taglétszámhoz való viszonyát közli egy kimutatás a f. év jan. 1-i állapotnak megfelelőleg, kitűnik ebből, hogy a jelzett pénztáraknál ebben az időpontban átlagosan a taglétszám 3,12%-a volt keresetképtelen beteg. Nemek szerint megkülönböztetve 100 férfi tagra 2,72, ugyanannyi női tagra pedig 2,71 keresetképtelen beteg jutott. Jelentékeny eltérés mutatkozik, ha az egyes pénztárak arányszámait külön figyeljük meg. Amíg ugyanis Düsseldorf egyik pénztáránál a január 1-sejei betegállományból (ahol a tagok zöme ipari munkás) 100 tagra 6,12 betegedés esett, addig ugyancsak ebben a városban működő másik pénztárnál (a kereskedelmi és irodai alkalmazottak betegsegélyező pénztárainál) ez az arány 1,60 volt.

A legtöbb pénztárnál a férfiak körében előfordult megbetegedések a női tagok betegségi arányait lényegesen felülmutatta, mint pld. a kattoviczi pénztárnál 4,74 férfi mellett csak 1,71 női betegszám jelentkezett átlagosan az illető nemekhez tartozó 100—100 taghoz viszonyítva. Amde egyes pénztáraknál a női megbetegedések arányai a férfiakét túlszárnyalta.

Németország öt legnagyobb pénztárát kiemelve, ezek az arányok a következő képet adják:

Pénztár	A keresetképtelen beteg százaléka a taglétszámhoz viszonyítva 1918. évi január hó 1-én.		
	férfi	nő	együtt
Berlin	3,25	3,10	3,14
München	3,96	2,47	3,01
Leipzig	3,40	3,40	3,40
Frankfurt a/M.	3,38	3,65	3,57
Dresden	2,29	1,99	2,05

Összehasonlítás miatt jegyezzük meg, hogy a *budapesti* kerületi pénztárnál azonos időpontban a női betegek aránya — az illető nemhez tartozó tagokhoz viszonyítva 2,37% volt, a férfi megbetegedéseknél előfordult 1,20%-hoz képest.

A wieni általános munkásbetegsegélyző pénztár 1916. évi működéséről szóló most kibocsátott jelentésében rámutat arra, hogy a taglétszámnak az előző évhez képest mutatkozó csökkenése mellett, a megbetegedési esetek és táppénzes napok száma jelentékenyen emelkedett, sőt a halálozási arány is kedvezőtlenebbé vált.

Az 1915. évi 159.572 taggal szemben a lefolyt 1916. évi átlagos taglétszám 158.950 volt, amelyből 89.882 férfimunkás mellett 69.068 női alkalmazott volt biztosítva. Vagyis amíg a férfimunkások száma 10.645 tel csökkent, addig a női alkalmazottak száma 10.023-mal szaporodott az előző évhez képest.

A betegedési esetek száma az előző évi 38.296-ról, 46.312-re emelkedett, amiből a férfiakra 30 237 eset jutott, vagyis az összmegbetegedések ca $\frac{2}{3}$ -ad része, mindannak dacára, hogy a taglétszámból csupán 56%-ot képviselt a férfimunkások száma. Más szóval a férfiak körében előfordult betegedési esetek közül 1000 tagra átlag 336 megbetegedés jutott, szemben a női tagoknál mutatkozó 232 betegedési aránynál.

A táppénzes napok száma 1,136.478 volt 1916-ban, vagyis 254,733 nappal több mint az előző évben, holott — mint fentebb rámutattunk — a taglétszám valamivel csökkent. A halálozási esetek száma az 1915. évben kimutatott 2,112 esettel szemben 2.523-ra emelkedett 1916-ban. Ebből a férfiakra 1.794 halálozás, vagyis a meghaltak 71%-a esett. A segélyezési kiadások is hasonló mértékben növekedtek, mert az e címen kifizetett 3,927.276 korona, az előző évben felmerült hasonló költségeket 701.216 koronával multa felül.

Érdekes adatokat találunk az évi jelentésben a betegségi statisztikának a napibérosztályok szerint való feldolgozása révén.

Az erre vonatkozó táblázatból kitűnik, hogy amíg az alacsonyabb napibérosztályokba (I–VII. oszt.) tartozó önkéntes tagok közül 19–27 megbetegedés utott 100 tagra, addig a magasabb napibérosztályokba tartozottak közül megbetegedtek átlagosan 30–38%-át tették a taglétszámnak. A táppénzes napokból az alacsonyabb napibérosztályokba tartozókra 5·9–9·7 nap esett. Ezzel szemben a magasabb napibérosztálybeliekre 10-nél több, sőt a XI. osztálybelinél 14·2 nap.

A pénzügyi eredményekre vonatkozólag az évi jelentésből a következő adatokat emeljük ki:

Az összbevételként kimutatott 5,207.027 K-val szemben 4,859,529 K költség merült fel, miáltal 347.497 K kezelési felzselet ért el a pénztár. Ezzel a feleslegével gyarapított tartalékalapja 1916. év végén 5,564.353 K-ra emelkedett. Az összkiadásoknak 80·8%-át segélyezési és 17·9%-át kezelési költségekre fordította a pénztár, míg a fennmaradó rész egyéb (leírások stb.) kiadásokra szolgált.

A segélyezési kiadásokból csupán táppénzekre 2,140.756 K-t (54·5%) költött a pénztár.

Az évi jelentés beszámol az 1917. év január 4-én életbeléptetett új kormányrendeletben foglalt rendelkezések végrehajtásáról és ennek hatásairól, különösen a járulékszámítás alapjául szolgáló osztályok új beosztásairól.

Az alkalmazottak nyugdíjbiztosító intézete Németországban f. évi január hó elsejétől fizet első ízben járadékokat. Most járt le ugyanis az 5 éves várakozási idő, amely után a biztosított nők nyugdíjra, elhaltak hozzátartozóinak pedig özvegy- és árvajáradékra megnyílt az igényük. A járadékra való jogosultság előfeltétele, hogy a biztosított 60 havi járulékot befizetett legyen. A hadiszolgálatban töltött idő azonban járulékfizetés nélkül beszámíttatik a várakozási időbe s a járadékra való jogosultság szempontjából is úgy tekintetik, mintha a biztosított járulékot fizetett volna.

Nyugdíjra jogosult a várakozási idő letelte s megfelelő járulék befizetése után az a biztosított, aki 65. életévét betöltötte, avagy enélkül szakmájában munkaképtelenné vált. Munkaképtelenség tekintendő az, akinek a munkaképessége a hasonló tudású és képességű szakmabeliek munkaképességének felénél alacsonyabbra süllyedt.

Betegségi segélyt fizet az intézet azoknak, akik nem váltak ugyan állandóan munkaképtelenné, de 26 hétnél hosszabb ideig betegek, a betegség további tartamára. Özvegyi járadékot kap minden biztosított férfi özvegye, a várakozási idő letelte után, továbbá az özvegy férj a biztosított nőtag után, ha a család eltartásáról kizárólag vagy túlnyomó részben a biztosított gondoskodott. Az ilyen tag gyermekei is kapnak járadékot. Az árvák járadéka általában 18 éves korukig jár. Törvénytelen gyermekek — ha anyjuk elhal — apátlannak tekintetnek.

SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY.

Népegészségügyi kiállítás. A Társadalmi Múzeum, gyermekvédő szakosztálya rendezésében, húsvét vasárnapján népegészségügyi kiállítást nyitott meg a Vág-utcai Népházban. A kiállítás mindössze néhány szobából áll, amelyben azonban gazdag anyagot hordtak össze, túlnyomórészt magyarázó és oktató képeket, statisztikai kimutatásokat és grafikonokat. Legtanulságosabb része a kiállításnak a csecsemőgondozás, a gyermekbetegségek, az alkoholizmus és a fertőző bajok osztályai. A kiállítás keretében egészségügyi előadásokat is tartanak vetített képekkel.

Tüdőbetegek szanatóriuma Temesvároft. A temesvári kerületi munkásbiztosító pénztár a budapesti pénztár példájára a munkaadói érdekeltséghez fordult, hogy adományokkal tegyék lehetővé a tüdőbetegek részére szolgáló szanatórium felállítását. A munkaadók eddig 530.000 koronát adtak a jelzett célra.

Munkásgyermekek üdülése. A király kezdeményezésére a hivatalos körök akciót indítottak, hogy munkásgyermekeket nyári szünidő tartamára kihelyezzenek vidéki családokhoz. A tervzet szerint főleg a gyöngye és hiányosan táplált gyermekeket helyeznék ki, ezek közül is csupán azokat, akik iskolaköteles korban vannak s akiknek szülei 6.000 koronánál nagyobb évi jövedelemmel nem rendelkeznek. Beteg gyermekek nem helyezhetők el.

Anya- és csecsemővédelem. Az anya- és csecsemővédelem érdekében a Gy. O. Sz. pécsi fiókja és a pécsi kerületi munkásbiztosító pénztár között figyelemreméltó megállapodás létesült. E megállapodás értelmében azok a munkaadók, akik ezt a megállapodást önként elfogadják, az üzemükben alkalmazott terhes nőket megfelelő úrlapon a munkásbiztosító pénztárnál bejelentik, hogy a pénztár azok kioktatásáról gondoskodhassék. A nagyobb üzemek telepükön bölcsődét rendeznek be s a csecsemők gondozására védőnőt alkalmaznak, a telepen alkalmazott anyáknak megadják a módot arra, hogy csecsemőiket két ízben, legfeljebb 20 percen át táplálhassák. Kötelezik továbbá a munkaadók magukat arra, hogy a terhesség következtében keresetképtelenné váló alkalmazottak táppénzét a fizetés erejéig kiegészítik. Ugyancsak kiegészítik a gyermekágyi segélyt is. Szülés esetén a nőalkalmazott 20 korona szülészeti támogatásban részesül, szoptatási segély lejártától legfeljebb 12 héten át heti 5 korona szoptatási segélyt kap. Ugyancsak szoptatási segélyt kapnak a fenti mértékben az alkalmazottak női családtagjai is. Mindezeket a segélyeket a kerületi pénztár, illetve a vállalati pénztárak fizetik ki s az illetékes üzemekkel utólag számolják el. Végül a Gyáriparosok Országos Szövetsége a kerületi pénztárnak utólagos elszámolásra 2—3000 koronát fizet évenként az anya- és csecsemővédelem érdekeit szolgáló propaganda céljaira.

A Stefánia-Szövetség védőnőinek újabb hivatása. A belügyminiszter rendelkezése alapján az Országos Stefánia-Szövetség védőnői a szorosán vett anya- és csecsemővédelmen kívül a népbetegségek elleni küzdelem ellenőrzési feladataira is megbízást nyertek. Ez intézkedés révén a kerületi pénztárak részére is megnyílik annak a lehetősége, hogy tagjaikat és azok hozzátartozóit egészségügyi felügyeletben részesítse. Az O. P. a pénztárak népbetegségek elleni küzdelmének eredményesebbé tétele érdekében az Országos Stefánia-Szövetséggel kiegészítő megállapodást óhajt létesíteni és ennek során elérni kívánja, hogy a védőnők új munkakörükre való kiképzésük alkalmával a szükséges munkásbiztosítási ismeretek elsajátítására is köteleztessenek.

Védekezés a tuberkulózis ellen. Budapest székesfőváros polgármestere utcai-hirdetményben hívja fel a székesfőváros közönségét a tuberkulózis ellen való védekezésre. A hirdetmény utal a tuberkulózis különféle megnyilvánulására, felhívja a lakosságot a betegség gyógykezelésére, a fertőtlenítés iránti kötelesség teljesítésére.

Népszerű egészségügyi előadások tartása. Az O. P. köriratilag felhívta helyi szerveit népszerű egészségügyi előadások tartására. Felhívta a kerületi pénztárak figyelmét arra, hogy az előadások érdekességét és látogatottságát a vetített képek nagyban emelik. Erre a célra a Társadalmi Múzeum a szükséges

diapozitiveket rendelkezésre bocsátja. A következő sorozatok állanak a pénztárak rendelkezésére: tuberkulózis, nemi betegségek, csecsemőápolás, ipari betegségek, alkoholizmus, tisztaság. Utal a körirat a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár által elért igen jelentékeny eredményre. Az oktatás és felvilágosítás munkáját szolgálja még a szemléltető képek és táblázatok kifüggesztése oly helyeken, ahol a betegek és a tagok nagyobb számmal fordulnak meg. Ily képeket és táblázatokat is a Társadalmi Múzeum fog rendelkezésre bocsátani. Végül tudomására adja a körirat a pénztáraknak azt, hogy a Stefánia-Szövetség az anyák és csecsemők természetes és mesterséges táplálkozásáról írt népszerű kiskátét megfelelő mennyiségben fogja a pénztárak rendelkezésére bocsátani.

Gyakorlati munka a népegészségügy terén. A németországi rokkantbiztosító intézetek az 1916. évben 95.760 biztosított tagnak nyújtottak gyógykezelést, ami összesen 20,846.108 márka költséget okozott. Ebből a betegsegélyző pénztárak, balesetbiztosító intézetek, az alkalmazottak nyugdíjbiztosító intézete, községek és egyéb testületek 4,588.032 márkát megtérítettek, úgy hogy maguknak a gyógykezelést nyújtó intézeteknek tényleg csak 16,258.076 márka volt erre a célra a kiadásuk.

A főcélja az intézetek ily irányú működésének a tuberkulózis elleni küzdelem. Az említett költségből ennek megfelelően 12,800.347 márkát fordítottak tuberkulotikus betegek gyógykezelésére. 17.435 férfi és 11.548 nő részesült különböző tuberkulotikus bajok miatt gyógykezelésben, azzal az eredménnyel, hogy 25.641 tüdőgümőkórban szenvedő közül 22.352 mint keresetképes lett elbocsátva.

A háború által okozott egészségügyi és gazdasági károk leküzdésére 18,687.136 márkát fordítottak a rokkantbiztosító intézetek, és pedig községeknek és elhalt tagok hozzátartozóinak nyújtott segélyek s gyógyintézetek céljaira adott összegek címén.

Pénztári tagoknak speciális kezelése. A németbirodalmi munkásbiztosítási hivatal legutóbbi évi jelentése közli — a többi között — a következő adatokat: az 1916. évben 95.760 biztosított részesült gyógyhelyen, üdülőtelepen vagy gyógyintézeti kezelésben. E kezeléseik költségei 20,846.108 márkára rúgtak. A speciális gyógykezelés főcélja a gümőkór leküzdésére irányult. Ehhez képest a kiadásoknak több mint felét, 12,800.347 márkát a gümőkórban szenvedők gyógyíttatása emésztette fel. A jelzett kezelésben részesültek közül 42.352 fogbetegségek és fogpótlás végett állott kezelés alatt.

A kezelés eredményeit feltüntető táblázat szerint a gyógyulási százalékok a gümős betegeknél az előző évek adataihoz képest kedvezőtlenebbek; az eredmények mindazonáltal jelentősek, mivel a 25.641 tüdőgümőkóros közül 22.352 munkaképességét visszanyerte s csak 3.289 beteget bocsátottak el rokkantan.

A rokkantság időelőtti bekövetkeztének elhárítására szolgáló intézkedések fogantatására — eltekintve a háború folytán beállott különleges kiadásoktól — 1,564.716 márkát fordítottak.

A háború következtében előállott egészségi és gazdasági ártalmak leküzdése érdekében 1,564.716 márka kiadás merült fel.

A jelentés befejezése arról számol be, hogy az elárvult és csenevész gyermekek egészségi állapotának javítására sok ezer gyermeket helyeztek el erdei iskolákban, üdülőtelepeken, szünidei nyaraló helyeken, tengermenti gyógyhelyeken, stb.

Mikor adhat számot a magyar munkásbiztosítás ily eredményekről?

Városi tejgazdaság létesítését határozta el Frankfurt (a/M.) város tanácsa. A terv az, hogy a csecsemők táplálásához szükséges egész tejmennyiséget a városi tejgazdaság szolgáltatassa. Ehez 800 tehén és 650 növendék-állat legeltetésére alkalmas legelőbirtok szükséges. E terület kétharmadrésze bérletek és alapítványok útján már biztosítva van. A még hiányzó egyharmadrész biztosítására a tanács egy a Taurusz hegységben levő birtoknak 25 évre való bérbe vételét és azon egy legelőgazdaság berendezését határozta el.

A háborús ételmezés hygiénéje. Újabban figyelték meg azt a jelenséget, hogy a háborús ételmezés következtében úgy fiatalabb, mint idősebb egyéneknél a vizeletválasztás jelentékenyen fokozott. E tünet, noha nem a vese megbetegedését jelenti, komoly észlelésre szorul, mivel szívbajokban szenvedők-nél éppen nem közömbös a vizeletkiválasztás nem kívánt fokozása. Cukor-

betegekre is érvényes ez. Az okot, amely e hatást kiváltja, legtöbb vizsgáló abban látja, hogy a háborús étellemezéssel együtt jár a szervezetbe vitt folyadék mennyiségének (leves, tea, gyümölcs, gyümölcsíz, bor, sör, stb. alakjában) növekedése. Ha egyidejűleg hasmenés is lép fel, ez minden esetben az állapot súlyosbodását jelenti s mielőbbi orvosi beavatkozásra figyelmeztet. A szervezetet a vizelet fokozott kiválasztása és a hasmenés is egyaránt gyengíti; a háborús étellemezésnek pedig mindenkor velejárója a szervezet zsírkészletének megfogyása, amely egy bizonyos mértéken túl ugyancsak gyengítő hatással van. A zsírban szegényebb étellemezést a kövérebbek inkább sínylik, mint a soványabbak. Egy másik, újabban észlelhető ártalom, amely az egészséget fenyegeti, a dohányneműeknek idegen anyagokkal való keveréséből ered. Azoknak, akiknek szívbajokra vagy ütőérelmeszesedésre hajlamuk van, különösen ártalmára lehetnek a megbízhatatlan szivar- és dohányfélék. Ez utóbbiak ellen a védekezés legegyszerűbb módja a dohányzás abbahagyása. Az előbbiekkal szemben a szilárd, jóminőségű élelmickek szolgáltatják a leghatásosabb gyógyszert, viszont ennek megszerzése a háborús állapot miatt a legkörülményesebb.

Alkohol és nemi betegségek. Dr. Kaufmann, a nemetbirodalmi munkásbiztosítási hivatal elnöke »A nemi betegek új tanácsadó helyei« című, nemrég megjelent munkájában utal arra, hogy a nemi betegségek áldozatai között nagyszámmal vannak a szellemi tekintetben kevesebbet érő egyének. A hiányos és helytelen nevelés, a kedvezőtlen lakásviszonyok s egyéb szociális ártalmak mellett az alkoholnak van nagy szerepe a nemi betegségek megszerzésében. Erre vonatkozó statisztikai adatok szerint 211 nemi beteg közül 49⁰/₀-ban a férfi és 79⁰/₀-ban a nő alkoholhatás alatt állott, amikor első ízben közösült házasságon kívül. Az a 90 tanácsadó hely, amely egy éven belül Németországban létesült, máris sok ezer nemi beteget vett oltalma alá, de ezzel legalább is egyértékű feladata az is, hogy a nemi betegségek terjedésének arra alkalmas tényezők — betegsegélyző pénztárak, társadalmi egyesületek, tanítók stb. — igénybevitelével gátat vessen. Az alkohol elleni küzdelem előmozdítása is e tanácsadó helyek feladatai közé tartozik s ezenközben nem csupán a mértékletesség elérése lehet a cél, hanem a teljes alkoholabsztinencia fontosságának a hangoztatása, mivel éppen a mértékletes alóoholfogyasztás következtében beálló »emelkedett« hangulat viszi a legtöbb embert azokra a helyekre, ahol a nemi betegségek megszerzésére leginkább nyílik alkalom.

Szesznek sulfitlúgból való előállítása lehetővé teszi, hogy igen sok millió métermázsa burgonya, amelyet szeszfőzésre használnak fel, étellemezés céljaira szolgáljon. Svédországban és Norvégiában már több, mint egy évtized óta sulfitlúgból állítanak elő spirituszt, amely ipari célokra minden tekintetben jól használható. Ennek jelentőségét megvilágítja a következő számítás: Németország az 1912. és 1913. évben átlag 23 millió métermázsa burgonyából 2,8 millió hektoliter szeszt állított elő; a német facellulozegyárak üzeme 6 millió köbméter sulfitlúgot termelt, amelynek minden köbméteréből 12 liter 100 fokos szesz készíthető. Ha tehát az összes sulfitlúgot spiritusznak feldolgozták volna, ebből 720.000 hektoliter sulfitszeszt nyertek volna, amiáltal — minthogy ez a burgonyából készült szesz mennyiség negyedrézének felel meg — körülbelül 6 millió métermázsa burgonya étellemezési célokra maradt volna.

Az influenza és a légköri nyomás közötti összefüggésre utal dr. Richter erről szóló munkájában. E fertőző természetű betegség ugyanis a modern közlekedési eszközöktől függetlenül, időnként egyszerre egész országrészekben, sőt földrészekben lép fel, aminek végső oka a kozmikus viszonyokban kereshető. Feltehető pl., hogy az influenza s az influenzás tüdőgyulladás gyakorisága ugyanazokat a számadatokat adja San Franciskóra, mint Berlin-, Newyork- és Újorleánsra vonatkozóan. A légköri nyomás adatai e városokban többé-kevésbé ugyanazon viszonyokat tüntetik fel. Az influenzás tüdőgyulladás halandósági számát a légnyomási skála figyelembevételével vizsgálva, az a meglepő eredmény derül ki, hogy e betegség fellépése egybevág az illető országrész légköri nyomásának emelkedésével; egyéb meteorológiai jelenségek, így pl. a hőmérsék ezen összefüggés magyarázatánál nem jöhetnek tekintetbe. Richter vizsgálatai bizonyítják, hogy az influenza tüdőgyulladás folytáni halálozás Berlinben s Amerika fővárosaiban ugyanazon években egyformán emelkedett vagy csökkent, aszerint, hogy a levegőnyomás emelkedő vagy csökkenő irányú volt.

diapozitiveket rendelkezésre bocsátja. A következő sorozatok állanak a pénztárak rendelkezésére: tuberkulózis, nemi betegségek, csecsemőápolás, ipari betegségek, alkoholizmus, tisztaság. Utal a körirat a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár által elért igen jelentékeny eredményre. Az oktatás és felvilágosítás munkáját szolgálja még a szemléltető képek és táblázatok kifüggesztése oly helyeken, ahol a betegek és a tagok nagyobb számmal fordulnak meg. Ily képeket és táblázatokat is a Társadalmi Múzeum fog rendelkezésre bocsátani. Végül tudomására adja a körirat a pénztáraknak azt, hogy a Stefánia-Szövetség az anyák és csecsemők természetes és mesterséges táplálkozásáról írt népszerű kiskátét megfelelő mennyiségben fogja a pénztárak rendelkezésére bocsátani.

Gyakorlati munka a népegészségügy terén. A németországi rokkantbiztosító intézetek az 1916. évben 95.760 biztosított tagnak nyújtottak gyógykezelést, ami összesen 20,846.108 márka költséget okozott. Ebből a betegsegélyző pénztárak, balesetbiztosító intézetek, az alkalmazottak nyugdíjbiztosító intézete, községek és egyéb testületek 4,588.032 márkát megtérítettek, úgy hogy maguknak a gyógykezelést nyújtó intézeteknek tényleg csak 16,258.076 márka volt erre a célra a kiadásuk.

A főcélja az intézetek ily irányú működésének a tuberkulózis elleni küzdelem. Az említett költségből ennek megfelelően 12,800.347 márkát fordítottak tuberkulotikus betegek gyógykezelésére. 17.435 férfi és 11.548 nő részesült különböző tuberkulotikus bajok miatt gyógykezelésben, azzal az eredménnyel, hogy 25.641 tüdőgümőkórban szenvedő közül 22.352 mint keresetképes lett elbocsátva.

A háború által okozott egészségügyi és gazdasági károk leküzdésére 18,687.136 márkát fordítottak a rokkantbiztosító intézetek, és pedig községeknek és elhalt tagok hozzátartozóinak nyújtott segélyek s gyógyintézetek céljaira adott összegek címén.

Pénztári tagoknak speciális kezelése. A németbirodalmi munkásbiztosítási hivatal legutóbbi évi jelentése közli — a többi között — a következő adatokat: az 1916. évben 95.760 biztosított részesült gyógyhelyen, üdülőtelepen vagy gyógyintézeti kezelésben. E kezeléseik költségei 20,846.108 márkára rúgtak. A speciális gyógykezelés főcélja a gümőkór leküzdésére irányult. Ehhez képest a kiadásoknak több mint felét, 12,800.347 márkát a gümőkórban szenvedők gyógyíttatása emésztette fel. A jelzett kezelésben részesültek közül 42.352 fogbetegségek és fogsótlás végett állott kezelés alatt.

A kezelés eredményeit feltüntető táblázat szerint a gyógyulási százalékok a gümős betegeknél az előző évek adataihoz képest kedvezőtlenebbek; az eredmények mindazonáltal jelentősek, mivel a 25.641 tüdőgümőkóros közül 22.352 munkaképességét visszanyerte s csak 3.289 beteget bocsátottak el rokkantan.

A rokkantság időelőtti bekövetkeztének elhárítására szolgáló intézkedések foganatosítására — eltekintve a háború folytán beállott különleges kiadásoktól — 1,564.716 márkát fordítottak.

A háború következtében előállott egészségi és gazdasági ártalmak leküzdése érdekében 1,564.716 márka kiadás merült fel.

A jelentés befejezése arról számol be, hogy az elárvult és csenevész gyermekek egészségi állapotának javítására sok ezer gyermeket helyeztek el erdei iskolákban, üdülőtelepeken, szünidei nyaraló helyeken, tengermenti gyógyhelyeken, stb.

Mikor adhat számot a magyar munkásbiztosítás ily eredményekről?

Városi tejgazdaság létesítését határozta el Frankfurt (a/M.) város tanácsa. A terv az, hogy a csecsemők táplálásához szükséges egész tejmennyiséget a városi tejgazdaság szolgáltatassa. Ehez 800 tehén és 650 növendék-állat legeltetésére alkalmas legelőbirtok szükséges. E terület kétharmadrésze bérletek és alapítványok útján már biztosítva van. A még hiányzó egyharmadrész biztosítására a tanács egy a Taurusz hegységben levő birtoknak 25 évre való bérbe vételét és azon egy legelőgazdaság berendezését határozta el.

A háborús élelmezés hygiénéje. Újabban figyelték meg azt a jelenséget, hogy a háborús élelmezés következtében úgy fiatalabb, mint idősebb egyéneknek a vizeletválasztás jelentékenyen fokozott. E tünet, noha nem a vese megbetegedését jelenti, komoly észlelésre szorul, mivel szívbajokban szenvedők-nél éppen nem közömbös a vizeletkiválasztás nem kívánt fokozása. Cukor-

betegekre is érvényes ez. Az okot, amely e hatást kiváltja, legtöbb vizsgáló abban látja, hogy a háborús étellemezéssel együtt jár a szervezetbe vitt folyadék mennyiségének (leves, tea, gyümölcs, gyümölcsíz, bor, sör, stb. alakjában) növekedése. Ha egyidejűleg hasmenés is lép fel, ez minden esetben az állapot súlyosbodását jelenti s mielőbbi orvosi beavatkozásra figyelmeztet. A szervezetet a vizelet fokozott kiválasztása és a hasmenés is egyaránt gyengíti; a háborús étellemezésnek pedig mindenkor velejárója a szervezet zsírkészletének megfogyása, amely egy bizonyos mértéken túl ugyancsak gyengítő hatással van. A zsírban szegényebb étellemezést a kövérebbek inkább sínylik, mint a soványabbak. Egy másik, újabban észlelhető ártalom, amely az egészséget fenyegeti, a dohányneműeknek idegen anyagokkal való keveréséből ered. Azoknak, akiknek szívbajokra vagy ütőérelmeszesedésre hajlamuk van, különösen ártalmára lehetnek a megbízhatatlan szivar- és dohányfélék. Ez utóbbiak ellen a védekezés legegyszerűbb módja a dohányzás abbahagyása. Az előbbiekkal szemben a szilárd, jóminőségű ételmikkek szolgáltatják a leghatásosabb gyógyszert, viszont ennek megszerzése a háborús állapot miatt a legkörülményesebb.

Alkohol és nemi betegségek. Dr. Kaufmann, a nemetbirodalmi munkásbiztosítási hivatal elnöke »A nemi betegek új tanácsadó helyei« című, nemrég megjelent munkájában utal arra, hogy a nemi betegségek áldozatai között nagyszámmal vannak a szellemi tekintetben kevesebbet érő egyének. A hiányos és helytelen nevelés, a kedvezőtlen lakásviszonyok s egyéb szociális ártalmak mellett az alkoholnak van nagy szerepe a nemi betegségek megszerzésében. Erre vonatkozó statisztikai adatok szerint 211 nemi beteg közül 49%-ban a férfi és 79%-ban a nő alkoholhatás alatt állott, amikor első ízben közösült házasságon kívül. Az a 90 tanácsadó hely, amely egy éven belül Németországban létesült, máris sok ezer nemi beteget vett oltalma alá, de ezzel legalább is egyértékű feladata az is, hogy a nemi betegségek terjedésének arra alkalmas tényezők — betegsegélyező pénztárak, társadalmi egyesületek, tanítók stb. — igénybevitelével gátat vessen. Az alkohol elleni küzdelem előmozdítása is e tanácsadó helyek feladatai közé tartozik s ezenközben nem csupán a mértékletesség elérése lehet a cél, hanem a teljes alkoholabsztinencia fontosságának a hangoztatása, mivel éppen a mértékletes alóhol fogyasztás következtében beálló »emelkedett« hangulat viszi a legtöbb embert azokra a helyekre, ahol a nemi betegségek megszerzésére leginkább nyílik alkalom.

Szesznek sulfitlúgból való előállítása lehetővé teszi, hogy igen sok millió métermázsa burgonya, amelyet szeszfőzésre használnak fel, étellemezés céljaira szolgáljon. Svédországban és Norvégiában már több, mint egy évtized óta sulfitlúgból állítanak elő spirituszt, amely ipari célokra minden tekintetben jól használható. Ennek jelentőségét megvilágítja a következő számítás: Németország az 1912. és 1913. évben átlag 23 millió métermázsa burgonyából 2,8 millió hektoliter szeszt állított elő; a német facellulozegyárok üzeme 6 millió köbméter sulfitlúgot termelt, amelynek minden köbméteréből 12 liter 100 fokos szesz készíthető. Ha tehát az összes sulfitlúgot spiritusznak feldolgozták volna, ebből 720.000 hektoliter sulfitszeszt nyertek volna, amiáltal — minthogy ez a burgonyából készült szeszmennyiség negyedrésszének felel meg — körülbelül 6 millió métermázsa burgonya étellemezési célokra maradt volna.

Az influenza és a légköri nyomás közötti összefüggésre utal dr. Richter erről szóló munkájában. E fertőző természetű betegség ugyanis a modern közlekedési eszközöktől függetlenül, időnként egyszerre egész országrészekben, sőt földrészekben lép fel, aminek végső oka a kozmikus viszonyokban keresendő. Feltehető pl., hogy az influenza s az influenzás tüdőgyulladás gyakorisága ugyanazokat a számadatokat adja San Franciskóra, mint Berlin-, Newyork- és Újorleánsra vonatkozóan. A légköri nyomás adatai e városokban többé-kevésbé ugyanazon viszonyokat tüntetik fel. Az influenzás tüdőgyulladás halandósági számát a légnyomás skála figyelembevételével vizsgálva, az a meglepő eredmény derül ki, hogy e betegség fellépése egybevág az illető országrész légköri nyomásának emelkedésével; egyéb meteorológiai jelenségek, így pl. a hőmérsék ezen összefüggés magyarázatánál nem jöhetnek tekintetbe. Richter vizsgálatai bizonyítják, hogy az influenzás tüdőgyulladás folytáni halálozás Berlinben s Amerika fővárosaiban ugyanazon években egyformán emelkedett vagy csökkent, aszerint, hogy a levegőnyomás emelkedő vagy csökkenő irányú volt.

MUNKÁSVÉDELEM. MUNKAVISZONY.

A Társadalmi Jogalkotás Országos Szövetsége március hó 28.-án a *kollektív munkaszerződés problémáiról* vitautulást tartott. *Mayer Mihály* főmérnök szerint a kollektív szerződések érvényessége elismeréséhez nem férhet szó. A kollektív szerződés mindkét félre a kisebbik rossz. Munkáltató részről az anyagi felelősség, a munkások részéről pedig az adott szó szentsége a betartás garanciái. *Preusz Mór*, a szakszervezeti tanács tagja, a magyarországi kollektív szerződések tanulságai alapján ezzel szemben azt fejtegette, hogy a kollektív szerződés a mai viszonyok között az abszolút jó. A kollektív szerződés előnyös hatásai közül a grafikai iparból vett tanulságok alapján különösen azt emeli ki, hogy az üzemi szabályozottság útján a munkások szakképzettsége nő. Szerződés-szegés esetére speciális bíróságot kíván. Beszámol a nyomdásziparban legutóbb angol mintára (gleitender Tarif) kötött kollektív szerződésről, amelynek lényege, hogy a háborúban a munkaadók a munkásoknak az elsőrendű szükségletekben (lakás, ételmezés, ruházkodás és egyéb szükségletek) beállott árdrágulást megtérítik. A megfelelő drágulási statisztikát három havonként zárják le. *Király Albert*, a grafikai munkások szakszervezetének tagja rámutat arra, hogy a kollektív szerződés nem szerződés, hanem egy új társadalmi szervezeti forma, hatalmi egyensúlyállapot a tőke és a munka között. A munkásszervezetek anyagi felelősségének kimondása azonban szerinte nem fér össze a kollektív szerződés természetével. A betartás szankciója a közös érdek. *Dr. Balázs Emil* törvényszéki bíró beszámol a vonatkozó bírói gyakorlatról. Évek sora előtt történetesen eléje került egy sztrájkból kifolyólag a kollektív szerződés megszegéséből eredő perek első tömege, ítéletében elismerte a kollektív szerződés érvényességét és éppen ezért kénytelen volt a munkásokat keresetükkel elutasítani. Az egyéni szerződési szabadság szociális megszorítása a fejlődés jegyében áll és a kollektív szerződés, mint e tünet legjellegzetesebb kifejezője, a jövő társadalmának előfutára. *Dr. Jellinek Ede* járásbíró szerint a kollektív szerződés gazdasági kérdés, amelynél a fogyasztók érdekei is figyelembe veendőek. Ezért a jogi szabályozásnál a közérdeket kell szem előtt tartani. A kollektív szerződés szokásjogi erejénél fogva érvényes ugyan, azonban a közérdek szempontjából állami beavatkozás is szükséges (hatósági bemutatás, szervezetbelépésre kényszerítés, alapszabályszerű meghatalmazás, stb.), csak így lehet e jog valóban jus cogens. *Dr. Simonyi Semadam Sándor* országgyűlési képviselő kifejti, hogy a kollektív szerződés esetén nem magánjogi szerződésről, hanem közjogokról van szó. A munkafeltételek kívánatos szabályozása közérdek, a munkaadók, munkások és a fogyasztók osztályának érdeke. Az ipartörvénybe állítandó a kérdés, de nem mint magánjogi probléma, hanem mint »Tarifnorm«. Feltétlenül kötelezőnek kell lennie: garanciája a kényszerszolidaritás, hatálya pedig azokra az iparokra terjedjen, ahol tömegárúk előállításáról van szó. *Preusz Mór* szerint a betartás biztosítékának lényege az, hogy van-e mindkét oldalon oly szervezet, amely a betartást és a betartatást vállalhatja. A közjogi szabályozás is kizárja a kártérítés magánjogi fogalmát. *Dr. Gergely Ernő* járásbíró szerint külön elbírálás alá kell venni azt az esetet, midőn a munkások alkalmi csoportja és nem szervezet köti a megállapodást. Mindenesetre az a kívánatos, hogy szervezett felek álljanak egymással szemben. Szerinte is az erkölcsi garanciák a betartás legfőbb biztosítékai; a szerződés rendelkezéseinek feltétlen kötelező ereje (Unabdingbarkeit) feltétlenül elismerendő. *Dr. Szirtes Artur* ügyvéd, a vita eredményét összegezve, kiemeli a kollektív szerződésnek, mint fejlődési képletnek jelentőségét a társadalmi jogalkotás felé haladás szempontjából. A kollektív szerződés az érdekelt körök szaktörvényhozásának első tünete, amelynek szerves tovafejlesztése a szakparlamentnek intézménye. Indítványára a Szövetség bizottságot küldött ki, amely a kollektív szerződések törvényi szabályozása tekintetében az illetékes tényezők elé terjesztendő részletes javaslatot dolgozzon ki.

A budapesti hatósági munkaközvetítő 1918. március havi eredményei. *Munkaadómegebizás* március hó folyamán 3.580 munkahelyre érkezett. A február hóról áthozott 1.172 megbizással együtt tehát 4.752 munkahely várt betöltésre. Ebből 2.293 férfimunkások, 2.249 nőmunkások és 210 tanoncok számára ajánlatot tett fel.

Munkásmegbizás ugyanezen idő alatt 2.910 érkezett. Az előző hóról át-

hozott 980 megbizással együtt tehát összesen 3.890 foglalkozást kereső elhelyezéséről kellett gondoskodnunk. A munkásmegbízásokból 2.324-et férfiak, 1.512-öt nők és 54-et fiú- és leánytanoncok nyújtottak be.

A március hóban beérkezett munkaadó- és munkásmegbízások összehasonlítása azt mutatja, hogy az e hó folyamán felajánlott munkahelyek száma jóval több volt, mint a foglalkozást keresőké. (3.580 szemben 2.910.) Ha az előző hóról nyilvántartásban maradt megbízásokat is figyelembe vesszük, az összehasonlítás eredménye ugyanaz marad (4.752 szemben 3.890).

A március hóban beérkezett megbízásokat tekintve, 100 foglalkozást keresőre 123 (123·0) munkahely esett; a megelőző hóról áthozott megbízások számításba vétele mellett pedig 122 (122·1).

A március havi munkaközvetítések száma 1.868. Ebből a férfimunkásokra 1.022, a nőmunkásokra 825 és a tanoncokra 21 közvetítés esik.

Száz munkahelyből 39-et (39·4) sikerült betöltenünk, 100 foglalkozást keresőből pedig 48-et (48·1) tudtunk munkába állítani.

A munkaközvetítés eredménye a 3 főcsoport szerint a következő képet adja: A munkahelyek számával egybevetve, az eredmény a férfimunkásoknál volt a legmagasabb és a tanoncoknál a legalacsonyabb. Száz férfimunkás részére felajánlott munkahelyből ugyanis 45-öt (44·7), 100 nőmunkahelyből csak 37-et (36·7), 100 tanonchelyből pedig 10-et (10·0) sikerült betöltenünk.

A munkaközvetítések számát a foglalkozást keresők számával egybevetve, itt már a nőmunkásoknál találjuk a legkedvezőbbt és a tanoncoknál a legkedvezőtlenebb eredményt. Száz nőmunkás közül ugyanis 55-öt (54·6), míg 100 férfimunkás közül csak 44-et (44·0) és 100 tanonc közül csak 39-et (38·9) sikerült elhelyezni.

A hónap tevékenységét teljes részletességgel — az arányszámok feltüntetésével — az alábbi táblázat mutatja:

Munka neve	Múlt hóról	Folyó hóról	Összesen	Visszavont, elévült	Közvetített	Nyilvántartás- ban maradt	Összesen	Közvetített (l. 6. rov.)			
								székelyre	kerületbe	máshová	
I. Munkaadó-megbízások (munkahelyek).											
Férfimunka.....	{ szám	486	1.807	2.293	658	1.022	613	2.293	973	71	28
	{ %	21·2	78·8	100·0	28·6	44·7	26·7	100·0	90·4	6·9	2·7
Nőmunka.....	{ szám	521	1.728	2.249	745	825	679	2.249	822	3	—
	{ %	23·1	76·9	100·0	33·1	36·7	30·2	100·0	99·7	0·3	—
Tanoncmunka...	{ szám	165	45	210	66	21	123	210	18	3	—
	{ %	78·6	21·4	100·0	31·4	10·0	58·6	100·0	85·8	14·2	—
Összesen,...	{ szám	1.172	3.580	4.752	1.469	1.868	1.415	4.752	1.763	77	28
	{ %	24·6	75·4	100·0	30·9	39·4	29·7	100·0	94·4	4·1	1·5
II. Munkás-megbízások (foglalkozást keresők).											
Férfimunka.....	{ szám	597	1.727	2.324	948	1.022	354	2.324	923	71	28
	{ %	25·7	74·3	100·0	40·8	44·0	15·2	100·0	90·4	6·9	2·7
Nőmunka.....	{ szám	355	1.157	1.512	566	825	121	1.512	822	3	—
	{ %	23·5	76·5	100·0	37·4	54·6	8·0	100·0	99·7	0·3	—
Tanoncmunka...	{ szám	28	6	54	12	21	21	54	18	3	—
	{ %	51·8	48·2	100·0	22·2	38·9	38·9	100·0	85·8	14·2	—
Összesen,...	{ szám	980	2.910	3.890	1.526	1.868	496	3.890	1.763	77	28
	{ %	25·2	74·8	100·0	39·2	48·1	12·7	100·0	94·4	4·1	1·5

Az Országos Munkaközvetítő Tanács. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 83.840/1917. sz. rendeletével országos munkaközvetítő tanácsot létesített. A tanács feladata a kereskedelemügyi m. kir. miniszter által hozzá utalt, vagy az Állami Munkaközvetítő Hivatal részéről eléje terjesztett ügyekben véleményt adni; a magyar szent korona országainak és a külföldnek munkaközvetítő ügyét, a munkanélküliség esetére való biztosítás ügyét és az ezzel kapcsolatos összes ügyeket, nevezetesen: a pályaválasztásnak és a tanoncvédelemnek, a munkásszállóknak, a cseléd- és tanoncothonoknak és az idevágó törvényeknek és rendeleteknek végrehajtását figyelemmel kísérrni; továbbá felhívásra vagy saját kezdeményezéséből is a hazai állapotok javítására és fejlesztésére véleményt mondani, esetleg javaslatokat tenni. A tanács elnökét három évre a két érdekelttségi csoportból a tanács titkos szavazással választja. A Tanács 36 tagból áll, és pedig: 12-től a kereskedelemügyi miniszter nevez ki, 12-től az alkalmazottak, 12-től pedig a munkaadók képviselői választanak. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 16.888. 1918. sz. rendeletével a Tanács elnökévé *dr. Gaál Jenő* főrendiházi tag, müegyetemi r. tanárt, rendes tagjaivá pedig *dr. Bródy Ernő* ügyvéd, orszgy. képviselőt, *dr. Czettler Jenőt* az O. M. G. E. titkárát, *dr. Ernst Sándor* pápai praelátust, *dr. Ferenczi Imre* egyetemi m. tanárt, *dr. Hanvai Sántor* nyug. ker. előljárót, *Hegedüs Kálmán* orszgy. képviselőt, *dr. Heller Farkas* müegyet. r. tanárt, *Kiss Adolf* munkásbiztosító pénztári igazgatót, *dr. Pap Dezső* min. tanácsost, *dr. Somogyi Manó* egyet. m. tanárt, *dr. Szladits Károly* egyet. r. tanárt, *dr. Radocza János* udvari tanácsos ügyvédet nevezte ki.

A Tanács f. hó 10-én tartotta alakuló ülését, amelyen alelnököknek Székács Antal és Jászai Samu választották meg.

Szakszervezeti kongresszus. A Magyarországi Szakszervezeti Tanács kötelékéhez tartozó munkásszervezetek 1918. május hó 25. és 26-án a régi képviselőházban rendkívüli szakszervezeti kongresszust tartanak. A kongresszus napirendjén szerepel: 1. Magyar szociálpolitika. 2. Az egyesülési és gyülekezési jog. 3. Bányatárspénztárak és dohánygyári betegsegélyzők.

Ujságírók kollektív szerződése. A Budapesti Ujságírók Egyesülete az 1917. évről kiadott jelentésében érdekes adatokat közöl az egyesület és a budapesti lapkiadók között létrejött szerződésről, amely a munkaviszony, a munkafeltételek, az ujságírók díjazása, valamint a felmondási idő tekintetében tartalmaz megállapodást. A fizetési minimumot olyan munkatárs részére, aki teljes munkaerejét a lapnak szenteli, 700 koronában állapították meg. A háború alatt ujságírónak felmondani nem lehet. A kiadók magukra vállalták a betegpénztári járulék, a nyugdíjintézeteki járulék és az ujságírók adójának a fizetését. Mindazok az anyagi kérdések, amelyek kiadók és ujságírók között a szolgálati viszonyból felmerülhetnek, nem a rendes, hanem egy választott bíróság hatásköre alá tartoznak, amely paritásos alapon az egyesület kiküldötteiből és a kiadók delegáltjaiból alakul. A bíróságnak összesen 52 tagja van, ügyrendjét és tárgyalási módját külön megállapították. E bíróság a hozzáutalt ügyekben végérvényesen dönt. A kollektív szerződés időtartama 1919. évi január 1.-én jár le.

A Magyar Bajtársi Szövetség szociálpolitikai szakosztálya. A német bajtársi szövetség mintájára a magyar bajtársi szövetség is megalakította szociálpolitikai szakosztályát. A szakosztály elnökévé *Szterényi József* v. b. t. t. kereskedelemügyi minisztert, a szakosztály titkárává pedig *Kis Adolfot*, a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár igazgatóját választották meg.

A Budapesti Építőmesterek Szövetségének 1917. évi jelentése érdekes adatokat közöl az építőipar helyzetéről. A jelentés megállapítja, hogy Budapesten a főváros új építésekre az 1917. évben mindössze 49 engedélyt adott ki, ezekből is 43 földszintes házakra, a többi hat pedig egyemeletes házakra esett. Ezenkívül 15 esetben kértek toldaléképítkezésre, ráépítésre és melléképületek emelésére, 194 esetben kisebb átalakításra és 15 esetben gyári építkezésre engedélyt. Az 1917. évben tehát Budapesten az építőipar pangása szinte elképzelhetetlen méretet öltött. Az építőipar helyzetére jellemző, hogy a Szövetség tagjai az év 28. hetében, tehát július hónapban, 900 szakmunkást és 2.250 segédmunkást, évi átlagban pedig 851 szakmunkást és 2.128 segédmunkást, míg 1912

júliusában 7.469 szakmunkást és 18.660 segédmunkást, 1912. év átlagában 5.893 szakmunkást és 14.730 segédmunkást foglalkoztattak.

Osztrák törvényjavaslat a gyermekmunkáról. Az osztrák képviselőház szociálpolitikai bizottsága múlt hó második felében tárgyalta a gyermekek munkáját szabályozó törvényjavaslatot. A javaslatnak a bizottság által elfogadott szövege szerint 12 éven aluli gyermekek foglalkoztatása egyáltalán tilos. 14 éven aluli gyermekek foglalkoztatása csak akkor van megengedve, ha az testi és szellemi fejlődésüket és erkölcsiségüket nem veszélyezteti s amellet az iskolai kötelezettség teljesítésében nincsenek akadályozva. Könnyű mezőgazdasági és háztartási munkákkal azonban már a 10. életév betöltése után szabad a gyermekeket foglalkoztatni. A javaslat részletesen intézkedik az éjjeli és vasárnapi pihenésről és az iskolalátogatási kötelezettségről, a mezőgazdaságnak azonban itt is többféle kivételeket enged meg. A munkaadónak a gyermekek foglalkoztatását be kell jelenteni a politikai hatóságnál, amely a törvényes rendelkezéseinek betartását ellenőrizni tartozik.

A háború utáni szociálpolitika nagyarányú fejlesztése érdekében manifesztációs gyűlésre hívta össze a »Gesellschaft für Sociale Reform« az érdekelt körök képviselőit.

Április 13-án szombaton közgyűlést tart az egyesület s ezt követőleg, ápr. 14-én tartják meg a tüntető gyűlést, amelynek egyetlen tárgya a *háború utáni szociálpolitika követelése*.

A gyűlést báró *Berlepsch* miniszter, az egyesület elnöke fogja megnyitni, az előadó pedig *dr. Franke* tanár lesz. Vita nem követi az előadást, de többen hozzá fognak szólni a tárgyhoz. Szólásra jelentkeztek: *Lujo Brentano* tanár, *dr. B. Dernburg*, *dr. gróf Posadowszky-Wehner*, *Trimborn* igazságügyi tanácsos, továbbá: *Behrens* a keresztényszociálisok, *Hartmann* a Hirsch-Dunker-féle szervezetek, *Ickler* a vasuti munkások (sárga) szervezete, *Legien*, a Szakszervezeti Tanács, *Aufhäuser*, az alkalmazottak szövetsége, *Bechly*, a kereskedelmi alkalmazottak szövetsége, *dr. Görnandt*, a magánalkalmazottak, *Hermann* kisasszony a munkásnőszövetségek, *dr. Höfle*, a technikai munkásszövetségek és *Femmers*, a tisztviselőszövetségek részéről.

A gyűlés lefolyásáról be fogunk számolni olvasóinknak.

A nyári időszámítás és a szakszervezetek. A németországi szakszervezetek központi bizottsága kérdést intézett a szakszervezetekhez, hogy mi a véleményük a nyári időszámításra vonatkozólag. A szervezetek egy része nem válaszolt, amelyek válaszoltak, azoknak is egy része tartózkodó volt a véleménynyilvánításban. A vélemények különbözők. A városokban élő, zárt helyen dolgozó s rendezett munkaviszonyokkal bíró szakmák nem látnak semmi hátrányt az óra előreigazításában, sőt inkább előnyösnek tartják azt a napfény mellett való hosszabb szabad idő miatt. A bányászok, akiknek a munkahelyhez messzire kell menni, tehát korán kell felkelni, hátrányosnak találják a nyári időt. A hosszú ideig tartó napfény nekik a pihenő idő kevesbedését s több világítási költséget (reggel) jelent. A vendéglősipar alkalmazottainak ezzel szemben épp a pihenő idő gyarapodását jelenti az óra előbbreigazítása. A vas- és fémiparban a jelen viszonyok között az idő mikénti mérése nem bír jelentőséggel, mert az üzemek leginkább éjjel-nappal — nagyrészüik hármas műszakban — dolgozik s így a munkásoknak mindegy, hogy mikor kezdődik vagy mikor végződik a munka és csak az időtartama fontos.

Intézet szociális kutatás céljaira. A kölni kereskedelmi főiskola és a községi és szociális közigazgatási főiskola kiegészítéseül Köln város egy a szociális kutatások céljait szolgáló intézet létesítését határozta el. Az intézetnek szociológiai, szociálpolitikai és szociálisjogi osztálya lesz. Meg fognak hívni az intézetbe egy-egy tanárt a keresztényszocialista, a szociáldemokrata és a kapitalista felfogások képviselőiből. Az intézet költségeit egyelőre 120.000 márkában irányozták elő.

A baleseti veszély emelkedése a német bányaiparban. Az »Internationale Korrespondenz« írja, hogy a nagyobb bányaszerencsétlenségek igen veszedelmes módon szaporodnak. A bányász *Berufsgenossenschaft* jelentése szerint a

német bányaművelésnél 1913-ban hat tömeges baleset történt, amelynek 30 halottja s 57 sebesültje volt, 1914-ben a tömeges balesetek száma ismét hat, 48 halottal és 63 sebesülttel, 1915-ben öt tömeges szerencsétlenség volt 34 halottal és 53 sebesülttel, 1916-ban négy tömeges baleset 40 halottal és 24 sebesülttel. 1917-ről még nincsenek hivatalos adatok, az érdekelt munkások azonban kilenc tömeges szerencsétlenségről tudnak, 215 halottal és 66 sebesülttel. Az 1918. év első két hónapjában pedig ismét már négy nagyobb bányaszerencsétlenség történt, amelynek 58 halottja és 24 sebesültje volt. A bányászok a balesetek ily feltűnő emelkedését a biztonsági intézkedések elhanyagolásának tudják be. A biztonsági felügyelők (Sicherheitsmänner) működését sok helyen — a bányahatóság hozzájárulásával — beszüntették s a munkásoknak nem volt módjuk a veszélyeknek elejét venni. A munkások követelik, hogy mindenütt állítsák helyre ismét a munkásválasztmányok és biztonsági felügyelők működését.

A hadiiparban dolgozó munkásnők védelme érdekében, a német birodalmi kormány a múlt nyáron két ízben is adott ki általános utasításokat. A nagyobb ipari üzemekben azonban a nők éjjeli és túlmunkáját mégsem korlátozták a szükséges mértékben, mert a vállalatok állítása szerint képtelenek annyi nőmunkást kapni, hogy három nyolcórás turnusban dolgoztathatnának rendszeresen.

Most — január 9-i kelettel — a birodalmi kancellár újabb köríratot adott ki, amelyben felhívja az országos hatóságokat, hogy ha a nők éjjeli munkáját teljesen beszüntetni nem lehet, azok engedélyezésénél a következő irányelveket feltétlenül tartsák be:

1. Gyöngye, beteges, terhes és szoptató nők éjjel egyáltalán nem foglalkoztathatók. Gyermekekégyasoknál a 8 heti pihenőt feltétlenül be kell tartani.
2. 24 órás vagy hasonló hosszú tartamú csapatváltási turnusokba nőket beosztani nem szabad.
3. Éjjel lehetőleg 8 órás munkaszakokban kell a nőket foglalkoztatni. Semmi esetre sem szabad azonban egy-egy munkaszaknak az időközi szünetekkel együtt a 12 órát meghaladni.
4. 16—18 év közötti munkásnők részére a szünetekkel együtt 8 óránál tovább tartó éjjeli munkára ezentúl engedélyt adni nem szabad. Az eddigi engedélyek fenttarthatók azzal a korlátozással, hogy az éjjeli munkában csak azok vehetnek részt, akik már eddig is éjjel dolgoztak.
5. Azok a munkásnők, kik 9 óránál tovább tartó műszakokban dolgoznak, kéthetenként legfeljebb 6 műszakra szoríthatók.
6. 14—16 éves leányoknak a tulajdonképpeni éjjeli munkában résztvenni nem szabad.
7. Megengedhető, hogy reggel 6 óra előtt is és este 6 óra után is foglalkoztathatók az előbbi pontban említettek, ha az üzemben kettős, legfeljebb 9 órás munkaszakban — éjjeli munka nélkül — folyik a munka.
8. 18 éven aluli nők részére újabb túlmunka-engedélyek csak az ipar-törvény keretein belül adhatók ki, a már kiadott engedélyek azzal a korlátozással tarthatók fenn, hogy a túlmunkát csak azok végezhetik, akik már eddig is résztvettek abban.

Munkásvédelmi törvények előkészítése Svédországban. A svéd kormány bizottságot nevezett ki azzal a megbízással, hogy a normális munkanapról, az éjjeli munka korlátozásáról esetleg megszüntetéséről, a munkásoknak engedélyezett szabadságidőről s a munkanélküliek segélyezéséről törvénytervezeteket készítsen.

A munkabérek és az életfentartási költségek Franciaországban a háború előtt és a háború alatt. A francia kormány munkásügyi lapja statisztikai adatok alapján összehasonlításokat közöl, hogy miként változtak a háborúban a bérek és az életfentartás költségei. A háborúelőtti béreket 100-nak véve, a kézműiparban a férfiak bére a háború alatt (1916-ig) 122, a gyáriparban 125-re emelkedett. A nők munkabére a kézműiparban 116, a gyáriparban 138. Az élelmezés költségeit szintén 100-nak véve, egy magános ember élelmezésének a költségei 141-re, egy négytagú családé 145-re emelkedtek. A mezőgazdasági bérek aránylag jobban emelkedtek, mint az ipari munkások bérei. Itt a készpénzbérek emelkedése 50 százalékos. A bérek emelkedése természetesen nagyon különbözik az egyes iparágak s országrészek szerint is. Legnagyobb az emelkedés a bőr és földiparban, a legkisebb a könyvnyomdászoknál és az építőmunkásoknál.

Ipari vagy szakmai szervezkedés? Angliában mindinkább mutatkoznak jelei annak, hogy a régi szakmák szerint tagolt szakszervezeti mozgalom ma már nem felel meg a tényleges viszonyoknak. A munkások — mint a *New-Statesman* írja — egyre sűrűbben kívánják, hogy a munkáltatókkal való tárgyalásoknál a gyárak bizalmiférfiai képviseljék őket. Ennek okát a nevezett lap abban látja, hogy a szakmák szerint tagolt Trades-Union-ok nem bírnak kellőképpen alkalmazkodni a nagyipari fejlődéshez s nincsenek a gyárakban a tömegek bizalmát biztosító szerveik. A bérharcok alkalmával a munkások üzemi, gyári bizottságokat választottak, amelyek az illető üzem összes munkásait képviselik. Mellettük működnek az egyes szakmaszerinti szervezetek helyi bizottságai, amelyek között nincs meg a szükséges összeműködés. Érdekes jelenség, hogy a munkaadók most már idegenkednek attól, hogy a »saját« munkásaikkal tárgyaljanak s inkább az »idegen« szakszervezeti vezetőkkel tárgyalnak.

SZAKIRODALOM.

Ötven esztendő könyvnyomda. Ötvenedik rendes közgyűlését tartotta a minap a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság. Hangos ünnepség nélkül haladt át a félszázados fordulón hazánk ezen egyik legrégebb, tradicionális multú nyomdaintézete, amelyet 1868-ban alapított lovag *Falk* Zsigmond, a magyar nyomdászat nagynevű úttörője *Klapka* Györggyel, a szabadságharc legendás alakjával. A Pesti könyvnyomda története példaképpül szolgálhat a szorgalmas, tette kész és tette született emberek munkájával, törekvésével megteremtett és biztos alapon nagyra fejlesztett vállalatok számára. A társaság díszes emlékműben adta ki ötvenéves történetét. Ez a munka mindenkor értékes adalék lesz a magyar nyomdászság történetéhez és beszédes tanúsága az intézet hatalmas fejlődésének és felvirágozásának. A mű méltó emléket állít alapítójának, lovag *Falk* Zsigmondnak, aki egy hosszú életet betöltő munkásságával nemcsak a vállalatot virágoztatta fel, de mindig sikerrel munkálkodott a szakmai munkásság érdekében. *Dr. Falk* Zsigmond, a jelenlegi vezérigazgató, méltó módon tölti be azt a helyet, amelyet édesatyja reá hagyott. Szociális érzéke képessé tette, hogy a legnehezebb viszonyok között is megállja a helyét, mert azok közé tartozik, akik a budapesti nyomdász-viszonyok megalapozásán munkálkodnak.

A népművelés új rendszere. (*Katona Béla* könyve.) *Katona Béla* új könyvében megállapítja, hogy ma, amidőn a választójog kiterjesztésével feltétlenül számolni kell, nem annyira a választójogosok töredékekben kifejezhető számarányának mérlegelése fontos, mint inkább az, hogy az új rend folytán féltett javak védelmére már eleve megfelelő intézkedések tétessenek. Ezért sürgeti a közigazgatás államosítását, a szociális viszonyok gyökeres javítására a mezőgazdasági termelés industrializálásán és a kivitel erőteljes felkarolásán nyugvó nagyszabású gazdasági politikát követel, de mindezek sikerét csak akkor tartja elérhetőnek, ha a népművelés olyan új rendszerét valósítjuk meg, amely tudást, fegyelmettséget és felelősségérzetet olt a lelkekbe. E részben két párhuzamos intézkedésre utal. Az írástudatlanságot a kötelező és ingyenes állami népoktatással kell kiküszöbölni, az általános műveltség emelésének módja pedig: az állam és a társadalom együttes tevékenysége a szabadoktatás terén.

A szabadoktatás tekintetében igen érdekes rendszert épít föl a tanulmány, amely rendszer arra a gondolatra van felépítve, hogy a hallgatók csak akkor nyerhetők meg a rendszeres tanulásnak, ha tapasztalják, hogy abból hasznuk van. Erre való tekintettel az előadások anyagát az egyes néprétegek műveltségi foka és foglalkozási ágazatai szerint kell csoportosítani, továbbá mindezekben az ország különböző részein meglévő helyi viszonyokat kell a leg gondosabban figyelembe venni. Ebben a keretben kell minden egyes népréteg s köztük a nemzetiségek érdekeit is a legmesszebbmenő figyelemre méltatni.

Ami a szabadoktatás tanítási anyagának rendszerbe foglalását illeti, *Katona* külön csoportosítja azokat a tárgyakat, amelyek országos érdekűek, tehát mindenütt egyformák s azokat, amelyek az egyes országrészek szempontjából tekintendők fontosaknak. Végigmegy a gazdasági és kulturális élet minden figyelembeveendő ágazatán s gyakorlati példákkal világítja meg a különböző tanítási tárgyak összeállításának módjait.

E feladatok megoldásához természetesen megfelelő szervezet kell, amelynek rendszeres kiépítésére *Katona* ugyancsak részletes javaslatokat dolgozott ki.

A szabadoktatás gócpontja az Országos Szabadoktatási Tanács volna, amely a megyékben létesítendő szabadoktatási bizottságok, ezek keretében pedig a járási vagy községi népművelő bizottságok bevonásával állapítaná meg évenként s hajtaná végre a tanítási programot, amelynek elkészítésénél az ipari munkásokat illetőleg a Szakszervezeti Tanács, valamint más ipari érdekeltségek meghallgatását javasolja. Igen fontos Katonának az a megállapítása, hogy gondoskodni kell forrásmunkákról, amelyekből egyébként népszerűsítő tudományos irodalmunk keletkezhetnék s igazi művelődést jelentő népkönyvtárak volnának megteremthetők. Ide sorozandók a szemléltető eszközök, mint magyarázatos faliképek, speciális térképek, vetített és mozgófényképek, amelyek előteremtésére úgy az akadémiát, mint egyéb tudományos egyesületeinket, a különféle érdekképviselőket, sőt az érdekelt magáncégeket is bevonandóknak tartja. Legnagyobb súly természetesen a falusi nép oktatására volna helyezendő és itt felhívja Katona a közfigyelmet, községi népházak építésének elodázhatlan szükségére. Mindezekkel kapcsolatban utal arra, hogy az egyes vidékek vagy országrészek speciális érdekei szempontjából utasítások készítendők s hogy ellenőrizni kell a helyi szervek szabadoktatási tevékenységét. Részletesen foglalkozik az előadók kiképzésének módjával és eszközeivel, végül pedig a már eddig is igen értékes úttörő munkát végző Szabadoktatási Tanács megfelelő átszervezésével.

Katona könyvének vázlatos ismertetése után meg kell jegyeznünk, hogy a könyv, amely a szerző alaposságával készült, igen sok érdekes eszmét és gondolatot vet fel, amelyek bővebb megvitatása annnyival is kívánatosabb volna, mert a magyarországi népművelés elhanyagolt állapota sürgős és mélyreható orvoslást tesz szükségessé. Ezért Katona már a probléma fölvetésével is hasznos szolgálatot teljesít az országos jelentőségű ügynek.

A pénz uralma a békében, bukása a háborúban. Alig van kérdés, amely úgy a szakembert, mint a laikust mostanában intenzívebben foglalkoztatná, mint a pénz vásárló erejének rohamos csökkenése. Az élet gondja minden ember figyelmét rátereli a pénz problémájára. Azért *Varga Jenő* ilyen című most megjelent tanulmánya rendkívüli érdeklődésre tarthat számot. A nyolc íves munka nagy tudományos apparátussal készült, de a szerzőnél megszokott abszolút világossággal van megírva, úgy, hogy minden laikus megértheti. Az első részben a pénznek a békés közgazdaságban való szerepét mutatja be, a magyar pénztörténetből gondosan összegyűjtött példákkal illusztrálva. A második rész a pénznek a háborús viszonyok közt megváltozott jelentőségét mutatja be. A könyv nem pusztán a pénzzel foglalkozik, hanem kiterjed a bankok, a hadikölcsönök és az állam szerepére is, valamint arra a nagyarányú jövedelemelőfordulásra, amely a pénz értékcsökkenése folytán a magyar társadalomban bekövetkezett. A nagyon csinos kiállítású könyv ára 5 korona. Minden könyvkereskedésben kapható.

Halál ellen van orvosság cím alatt írt Pogány József egy időszerű kis tanulmányt. A kis füzet a háború és a háborút követő idő egyik legfontosabb problémájával, az emberi élet, az emberi egészség megmentésének és védelmének problémájával foglalkozik. A rossz lakásvizonyok, élelmezés, munkások és tisztviselők nyomorúsága elpusztítja az ország és a közgazdaság legértékesebb javát, az emberi egészséget, a munkaerőt és a tisztviselő és munkás teljesítő-képességét. A kis füzet nagyszerű adataival föl hívja a társadalom és a vezető körök figyelmét a nagy problémára, hogy igyekezzenek céltudatos lakáspolitikával, jó élelmezési politikával, embervédelemmel, az emberi életet pusztító halál garázdalkodását megfékezni. A kis füzet ára 1.50 K és kapható valamennyi könyvkereskedésben.

»A nő és a szocializmus«, Bebel Ágost híres munkája, új — most már harmadik — magyar kiadásban jelent meg. Csodálatos pályát futott meg ez a könyv. Német nyelven ötvennél több kiadást ért, lefordították a világ minden kultúrnyelvére és a szocializmusnak több megértő hívet szerzett, mint bármely más munka. A nagy sikernek magyarázata az, hogy Bebel tudományos alapon és mégis népszerűen, az olvasót magával ragadó előadásban tudta tárgyalni a legnagyobb és legnehezebb szociális problémák egyikét, ezenkívül pedig sokkal többet adott, mint amennyit a cím ígér: a nőkérdés kapcsán az egész szocialista világnézetet tárja elénk. Mindig aktuális volt ez a könyv, de sohasem aktuálisabb, mint most, amikor a nő a társadalmi termelésben döntő fontossághoz jutott. Ára 12 K. Kapható minden könyvkereskedésben.

■■■	JOGGYAKORLAT	■■■
-----	---------------------	-----

BETEGSEGÉLYEZÉS.**Elmebeteg pénztári tag segélyezése.**

M. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1917. december hó 6-án kelt 1914. P. 93/15. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Megokolás: A bíróság a budapesti kir. m. tudomány-egyetemtől beszerzett értesítés útján bizonyosságot szerzett arról, hogy G. Ö.-nek a nevezett tudomány-egyetem elme- és idegkórtani klinikáján történt gyógykezelése folyamán felmerült ápolási költség kiegyenlítést nyert s azt nem a munkásbiztosító pénztár viselte.

Igénylő állapotára nézve az Állami Hivatal orvosi tanácsa azt a felülvéleményt terjesztette elő, hogy igénylő, ki dementia praecox nevű hosszú lefolyású elmebetegségben szenvedett, munkájának abbahagyásától állandóan munkaképtelen volt.

Az I. fokú ítéletben foglalt jogi okfejtésre vonatkozólag a felebbviteli bíróságnál az a felfogás jutott érvényre, hogy az helyes és jelesül a felebbviteli bíróság is arra az álláspontra helyezkedett, hogy az igényjogosultnak a pénztárral szemben alapszabályszerű tartamra biztosított segélyezési igénye nem rövidülhet meg azzal, hogy a törvény 206. §-a, illetőleg az 1898. évi XXI. t.-c. 9. §-a alapján bizonyos időszakon az államkincstár terhére kap ellátást. Maga a törvény 206. §-a kifejezetten akként rendelkezik, hogy az e törvényben foglalt határozmányok mellett az 1898. évi XXI. t.-c. 9. §-ának rendelkezései továbbra is érvényben maradnak. Ebből következik tehát, hogy az 1907. évi XIX. t.-cikkben biztosított jogok az 1898. évi XXI. t.-c. 9. §-ának alkalmazása következtében csorbát nem szenvedhetnek. Megáll tehát elvként, hogyha a pénztár által segélyezett igényjogosult elmebeteg utóbb közkórházi ápolásba vételén, a közkórházi ápolás költségei nem a pénztár terhére esnek, a közkórházi ápolás megszűntével a pénztár segélyezési kötelezettsége az alapszabályszerű időtartam befejezéséig, az egyébkénti törvényes feltételek fenforgása esetén újból hatályba lép. Az 1907. évi XIX. t.-c. 206. §-ra vonatkozó ennek az értelmezésnek helyessége kitűnik a szóban levő §. keletkezésének törvényhozási előzményeiből is. A §-ba ugyanis a képviselőház munkásügyi bizottsága vette fel az 1898. évi XXI. t.-c. 9. §-ára való utalást, azzal a megokolással, hogy azt szükségesnek tartotta, »mert az országos betegápolási alaphoz az iparosok is hozzájárulnak az így a alapot az idézett §. szerint terhelő kötelezettségek alól a tárgyalás alatt álló törvényjavaslat nem is kívánhatja a biztosító pénztár, tehát az annak költségeit szolgáltató munkaadók és munkások terhére felmenteni«. Nyilvánvaló tehát, hogy a szóban levő rendelkezés a pénztárnak csak az országos betegápolási alappal szemben kívánt tehermentesítést szerezni oly költségek tekintetében, amelyek egyébként a pénztárt terhelnék (a tagok kórházi ápolási költsége), de a pénztárt saját tagjaival szemben azontúl is tehermentesíteni az id. 206. §. egyáltalán nem célozta.

A munkanap fogalmához.

A németbirodalmi biztosítási hivatal 1915. november 13-án kelt II. o. K. 97/ig. sz. ítélete.

Ítélet: A hivatal pénztár felebbezésének helyt ad s a táppénz iránti igényt a elutasítja.

Indokolás: Igénylő több mint egy éven át, mint mosónő dolgozott G. vendéglős üzemében és pedig megállapodás szerint hetenként három napon át a vendéglő részére dolgozott, a hét többi napján pedig nem járt munkába, hanem a maga háztartásának teendőit végezte el. A munkanapokra a fizetésen kívül ellátást is kapott s ez alapon betegség esetére kötelező biztosítás alá került. A pénztár az alapszabályok rendelkezései értelmében a járulékokat egész hetekre

számította fel, ezzel szemben amikor igénylő megbetegedett, a táppénzt csak heti három napra fizette ki a RVO. 182. §-a 2. pontjára hivatkozással, amelynek értelmében: »Táppénz a munkanapokra eső alapbér fele összegében fizetendő.« A biztosítási főbíróság a pénztárt 6 napitáppénz fizetésére kötelezte. A hivatal az igényt elutasította az alábbi indokolással. A törvény maga a munkanap fogalmát sehol sem határozza meg. A 182. §-nak megfelelő indokolás csak annyit mond, hogy a régi gyakorlat e részben nem változik meg. A KVG.-re vonatkozó 1892-iki bizottsági jelentés hangsúlyozza, hogy »munkanap« fogalma nem azonos a »hétköznap« fogalmával. A »munkanap« nem fogalmi ellentétel a »vasárnap és ünnep«-nak, mert az utóbbi napok is lehetnek munkanapok amely esetben vasárnapra is jár táppénz. »Munkanap« alatt a KVG. 6. §-a szerint oly napot kell értenünk, amelyen az üzem természete szerint a munkásnak dolgoznia kellett volna — természetesen biztosítás alá tartozó üzemben. E szerint tehát lehetnek oly hétköznapok is, amelyek munkanapoknak nem tekinthetők. A munkanap fogalma nem követeli meg a tényleges munkateljesítést, ha a munkaviszony a munkaszünet dacára fönnmard és a munkás ezalatt a munkaadó rendelkezésére áll. Ily esetben a táppénz a hét ilyen napjainak megfelelően is kijár. Ez az eset áll a szabadságolásokra, üzemi akadályoztatásokra is. Ezzel szemben nem jár minden napra táppénz oly egyéneknek, akik a munkaviszony természetéből folyóan csak a hét bizonyos napjaira vállalnak munkát és más napokon nem állanak a munkaadó rendelkezésére. A szóbanforgó esetben egy a szünetelési időszakok után állandóan visszatérő munkaviszonyról van szó, miért is igénylő állandóan biztosítás alá tartozott s betegsége alatt orvosi kezelésre, orvosságra állandóan igénye lehetett. A táppénzigény tekintetében azonban a RVO, 182. §-a 2. pontjának rendelkezését kellett irányadónak tekinteni.

A betegségélyezés szünetelése. Az RVO, 216. §. 1. pontja értelmében a betegségélyezés szünetel arra az időre, amely alatt az igényjogosult valamely szabadságvesztési büntetését tölti ki vagy vizsgálati fogságban van, vagy dologházban vagy javító intézetben van elhelyezve, azonban ha valamely biztosított személyt a rendőrhatalóság egészségrendőri érdekből kórházba utal be, táppénzt a tag igényelhet. A törvény intenciója az volt, hogy a betegségi segélyigény szüneteljen mindazokban az esetekben, amikor a beteg valamely közjogon alapuló kényszer folytán szabadságát veszti. Kérdés tehát az, hogy a szóbanforgó esetre a hivatkozott törvényes rendelkezés analógiája kiterjeszthető-e. A bíróság ezt a kérdést tagadólag döntötte el, ugyanis a törvény intenciója pusztán az volt, hogy fogházba és hasonló helyre elhelyezett egyén betegsége esetén az állami eltartáson kívül más közjogi természetű betegségélyezési eszközök élvezetében ne részesüljön. A főkéllék tehát az, hogy az egyén valamely büntetendő cselekmény elkövetése folytán jutott a büntető intézetbe. (Badische L. V. Amt, 1917. június 28.)

A drágasági pótlék. A RVO. 160. §-a értelmében a javadalmazáshoz a fizetésen vagy béren kívül még a nyereségi részesedések, természetbeni és más járandóságok is tartoznak, amelyeket a biztosított, hacsak szokás szerint is, a fizetés vagy bér helyett vagy azok mellett a munkaadótól vagy harmadik személytől kap. Ily vélelemben a drágasági pótlékok is a javadalomhoz számítanak. Általában elvileg mindazon vagyoni előnyök, amelyeket az alkalmazott a munkája fejében tényleg élvez. Ez vonatkozik a háborús segélyekre is, amelyek ugyancsak az alkalmazottnak a munkaadó üzemében folytatott tevékenysége fejében, mint a munka ellenértékét fizetik ki. A teljesítések formája és mérve közömbös és lényegtelen az is, hogy az ily járandóságokat bizonytalan időre fizetik, sőt az is közömbös, hogy az ilyen járandóság az alkalmazott által peres úton érvényesíthető-e vagy sem. Csupán az adomány jellegével bíró fizetések nem számíthatók a javadalomhoz. A drágasági pótlék azonban általában nem adománytermészetű, mert nem alkalmi jellegű, hanem az alkalmazottak egész vagy nagyobb csoportjára érvényes és időszakosan visszatérő. A mai gazdasági viszonyok között a munkaadó jóindulatára — pusztán — a drágasági pótlékok vissza nem vezethetők. (K. V. Amt, 1917. auguszt 16.)

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Vagyonőrző vállalat alkalmazottjainak baleset esetére való biztosítás kötelezettsége.

A budapesti munkásbiztosítási választottbírószági 1917. július 6-ikán kelt 1917. A. bal. I. 36/10. számú ítélete.

Ítélet: A bíróság H. F. nevének állandó járadékigényét megállapítja.

Indokolás: H. F., az igénylő férje, aki már 73 éves volt és aki a 100—120 munkást foglalkoztató Sch. C. és Fiai gépgyárában végzett éjjeli és vagyonőri teendőket, de akit erre a célra közvetlenül a „B...i helyiség és vagyonőrző vállalat” cég fogadott fel, fizetett és osztotta be az imént jelzett gyártelepre, a balesetvizsgálati iratokból kitűnően 1916. június 24-én éjjel 11 órakor a Sch.-féle gyártelepen balesetet szenvedett oly módon, hogy amidőn az ellenőrző órák felhuzása céljából a lépcsőkön felment, lába megcsuszott és jobb lába bokacsontját a lépcső sarkában megütötte, ami által ott zúzódás keletkezett. H. F. ezen láb-sérülés következtében lakásán hosszabb ideig feküdt, majd állapota annyiban súlyosbodott, hogy — bár a bokán és a lábszárakon a zúzódásnak már csak nyomai maradtak vissza — nála súlyos jellegű tüdőgyulladás lépett fel fekvés közben, aminek következtében a tüdőgyulladással kapcsolatos szívszélhűdés folytán elhalt.

A pénztár igénylőt kártalanítási igényével teljesen elutasította, arra az álláspontra helyezkedvén, hogy az igénylő férjét alkalmazó „B...i helyiség és vagyonőrző vállalat” a törvény 3. §-a értelmében balesetbiztosítási kötelezettség alá nem esik.

Így a bíróság az igénylő e határozat ellen felebbezést jelentett be.

Miután az, hogy néhai H. F. a közvetve halálát is előidéző balesetét hivatászerű szolgálata közben szenvedte és így elhalálozása szintén üzemi baleset következményeül minősíthető, minden kétségen felülállott, a bíróságnak azt a kérdést kellett megoldania, hogy néhai H. F. a jellemzett szolgálata közben személyében biztosításra kötelezettnek tekinthető-e, miután a törvény 69. §-a a baleseti kártalanítást elvileg és általában csakis „biztosított” személyek után engedni meg. Ha a bíróság arra az álláspontra helyezkednék, hogy néhai H. F. csakis a H. vállalattal volt összeköttetésben, biztosítási kötelezettsége mindenestre legalább is kétséges lehetne, miután a felsorolt adatokból kitűnően a nevezett vállalatnak magának semmiféle elemi erő által hajtott gépekkel felszerelt gyára, műhelye vagy egyéb ehhez hasonló helyisége és berendezése nincs is, sőt alkalmazottait nem is egy helyen összegyűjtve foglalkoztatja. Amde a bíróság ezt egyáltalában ügydöntőnek nem tartja és a biztosítási kötelezettség elhatárolása szempontjából nem tekintheti egyedül azt irányadónak, hogy az egyes munkások a szorosán vett magánjogi szolgálati viszony szempontjából kivel állanak szemben, mert az a körülmény, hogy a munkabéri szerződést a munkások tulajdonképpen kivel kötötték, hogy illetményeiket ki szolgáltatja ki közvetlenül a számukra és hogy kivel vannak szerződésből eredő függőségi helyzetben, lehet ugyan fontos a munkaadóval szemben támasztható tisztán magánjogi és egyéb szerződéses követelésükre nézve, azonban annak a közérdekű elemet is felölelő kérdésnek, hogy kik tartoznak az 1907. évi XIX. t.-c.-kel megszervezett biztosítás keretébe, feltétlen nyitját még nem adja. A kérdés szempontjából legfontosabb körülmény gyanánt az jelentkezik, vajjon a munkabéri szerződés értelmében végzendő foglalkozás tényleg és valósággal a munkavállalót milyen üzemhez köti és milyen az az üzem, ahol szerződés szerű feladatát teljesítenie kell, mert ha a magánjogi szerződéses viszony volna egyedül az elhatároló, mi sem volna könnyebb, mint a munkaerőszolgáltatás iránt kötött szerződéseknek és alvállalkozók személyének közbetolásával a biztosítási kötelezettséget a törvény célzata ellenére meghiusítani, miután könnyen elképzelhető, hogy egész iparágaknál az üzemek tulajdonosai tartózkodnának a munkások közvetlen felfogadásától és ezt az üzemen kívül álló vállalkozókra bízhatnák, akik működési körüket viszont kizárólag arra szorítanák, hogy a szükséges munkaerőket, hol itt, hol ott beállítanák és kikölcsönöznék, maguk azonban semmiféle ipari termelő tevékenységet azért nem fejtenének ki, ez a berendezkedés pedig a törvény kifejtett célzatával és szellemével nyilván a legélesebb ellentétben volna.

Ha tehát valamely, a törvény értelmében egyébként biztosításra kötelezett üzem az emberi munkaerőről akként is gondoskodik, hogy a munkaerő beállítása iránt valamely, az üzemén kívül álló vállalkozóval szerződik, ez lényegében nem változtat azon a helyzeten, hogy az alvállalkozó útján beállított munkaerők azért a biztosítási kötelezettségre minősített üzemnek az alkalmazottai, akik a tényleges balesetnek közelfekvő veszélyét éppen a saját személyükön viselik és éppen ezért az ilyen módon munkábaállított egyének a biztosítás köréből ki nem zárhatók, amint ahogy a bírói gyakorlat az 1907. évi XIX. t.-c.-t mindenkor akként is értelmezte, hogy a munkaerők szolgáltatására kötelezettséget magukra vevő alvállalkozók betolása magán a biztosítási kötelezettségen különbséget egyáltalában nem okoz. Minthogy pedig a jelen esetben kétségtelenül megállapítható volt, hogy a Sch. C. és Fiai cég hidmérleg- és gépgyárában rendszerint 100—120 egyén állott munkában és hogy ezen üzem gőzkazánal is fel van szerelve, tehát a törvény 3. §-ának 3. és 26. pontja értelmében kétségtelenül baleset esetére szóló biztosítási kötelezettség alá esik; minthogy továbbá az kétségtelen beigazolást nyert a balesetvizsgálat folyamán, hogy néhai H. F.-nek az éjjeli és vagyonőri szolgálatot a most jelzett biztosításra kötelezett üzemben kellett a baleset idejében teljesítenie és a baleseti sérülés is őt éppen a jelzett gyárnak a telepén ezen szolgálat közben érte; minthogy másrészt az előrebocsátottak szerint közömbös az, hogy a biztosításra kötelezett üzemben való hivatásszerű tevékenységre a kérdéses munkás magával ezen üzemnek tulajdonosával kötött közvetlen magánjogi munkabérei szerződés alapján, avagy egy közbetolt alvállalkozóval létesült szerződés nyomán köteles-e és a fontos egyedül az, hogy a munkabérei szerződés tette éppen ránézve elkerülhetetlenné a biztosításra kötelezett üzemben való munkateljesítést: néhai H. F.-nek baleset esetére szóló biztosítási kötelezettségét megállapítani és ezzel kapcsolatban igénylőnek, mint az elhalt munkás özvegyének az özvegyi járadékhoz való jogosultságát a törvény 72. §-a értelmében elismerni kellett.

Kártérítési követelés érvényesítése. Az engedményezésre vonatkozó jogszabályok csak magánjogi engedmény esetén alkalmazhatók, törvényi engedmény esetére azonban azok alkalmazása ki van zárva. Az Országos Pénztár az 1907. XIX. t.-c. 82. §-ának utolsó bekezdése alapján reá átszállott kártérítési követelést akkor is érvényesítheti, ha a kárért felelős személy a károsulttal időközben kiegyezett. (C. 1917. évi január hó 24-én P. VI. 7.011/916. szám.)

Biztosítás alá az üzem tartozik. A mezőgazdasági (kertészeti) üzem balesetbiztosítási kötelezettségét nem zárja ki az a körülmény, hogy biztosított személy az üzemben nem dolgozik és maga a vállalkozó sincs biztosítva. A mezőgazdasági balesetbiztosításra érvényes jogszabályok alapján a Berufsgenossenschaft céljait szolgáló anyagi eszközöket a mezőgazdasági üzemek sajátos természetének megfelelő objektív szempontok alapján teremtik elő. Ha ezek az objektív szempontok fenforognak, úgy a biztosító intézeti tagság, illetve a biztosítási kötelezettség előáll, amikor is az üzem a biztosítás költségeiben részesedni tartozik. (RVA 1917. december 3.)

Füzdőintézet, mosóda és vasalóintézet biztosítási kötelezettsége. Az alperes biztosítóintézet dr. med. G. mosódáját, vasaló- és füzdőintézetét a biztosításra kötelezettek jegyzékébe vette föl. A jegyzékbevitel ellen emelt panaszt a birodalmi biztosítási hivatal visszautasította. Megállapította ugyanis a hivatal, hogy a mosódában és vasalóintézetben fél lóerős elektromotor által hajtott mosógép dolgozik. Már pedig a Reichsversicherungsordnung 558. §-a értelmében azok az üzemek, amelyekben nemcsak átmenetileg elemi erővel hajtott gép dolgozik, biztosítás alá tartoznak. A Reichsversicherungsordnung 537. §-a 4. pontja értelmében biztosítás alá tartozó füzdőintézetnek a birodalmi biztosítási hivatal gyakorlata szerint az tekintendő, amelyben a füzdők előkészítésére, tisztítására és feügyeletére alkalmazott személyek évente átlag legalább 50 teljes tízórás munkanapot munkában állanak. Az az eset itt fönnforog, mert a füzdőintézetben az egész éven át egy füzdőmester és egy füzdőasszony dolgozik. Az a körülmény, hogy a mosódában és a vasalásban csak házimunkálatokat végeznek és ezekre e célokra külön munkaerőt igénybe nem vesznek — a föntiek után közömbös. (R. V. A. 1917. december 14.)

MUNKAVISZONY.

A lassan dolgozó munkás munkabére. Felperes, 47 éves fémcsiszoló, 30 korona munkabérkülönbözöt iránt indított keresetet. Előadta, hogy mint időbéres munkást, 90 fillér órabérrel vették fel a munkába. Másnap azonban akkordmunkára kívánták szorítani, amelyet vállalni felperes vonakodott. Tizenhat napi munkateljesítés után a gyárvezetőség figyelmeztette arra, hogy lassan dolgozik, mire felperes a munkakönyvének kiszolgáltatását kérte. E kérelem teljesítését a gyár — azon a jogcímen, hogy a gyár katonai vezetés alatt áll — megtagadta. A katonai parancsnokság kényszerítette arra, hogy az alacsony kereset dacára akkordban dolgozzék. Amikor a munkába belépett, senkisésem figyelmeztette őt arra, hogy a gyár katonai parancsnokság alatt áll. Tekintettel arra, hogy a keresete nem tett ki többet 37 koronánál, követelte a 90 fillér órabérnek megfelelő munkabérkülönbözöt kiszolgáltatását. Alperes ezzel szemben azt vitatja, hogy felperest kifejezetten akkordmunkára fogadta föl, miként az üzemben foglalkoztatott valamennyi munkást. Időbérrel egyideig csupán azért dolgoztatták, hogy a munkába begyakorolja magát, felperes azonban oly lassan dolgozik, hogy időbére fölemésztene a munkadarab árát. Szorgalmas munka esetén felperes is megfelelő keresetre tehetne szert. A munkából elmaradása miatt felperest a katonai parancsnokság megbüntette, majd ugyancsak a katonai parancsnokság rendelkezése alapján a gyárvezetőség felperes munkakönyvét kiszolgáltatta. A bíróság alperest 16 K fizetésre kötelezte. Az indokolás szerint a bíróság meggyőződött arról, hogy felperes akkordbérrel vétetett föl a munkába. Ennek dacára a kereset jogosultságát részben megállapította, mert a vállalkozók és a munkásság között érvényben lévő megállapodás értelmében az akkordmunkás keresete nem tehet ki kevesebbet az időbéres munkásénál. (Gew. Ger. Wien, 1917. január 6.)

A kollektív szerződés kötelező ereje. Felperes 14 napi fölmondási időre esedékes munkabér kiszolgáltatását követelte. Keresetében előadta, hogy a munkába lépésekor fölmondási időről nem volt szó és fölmondás kizárásával annál kevésbé állott volna a munkába, mert tartós munkára kívánt szert tenni. Ezzel szemben munkaadó azt állította, hogy a mester a fölvételnél kifejezetten tudomására hozta alperesnek a vitás munkaföltételt. Ez utóbbi körülményt a tanúk megerősítették. Előadta még, hogy az üzemben 1913 óta a munkaadó és a munkások között fennálló kollektív szerződés értelmében a felmondási idő kizárható. Ezzel szemben viszont felperes azt hozta fel, hogy vele a kollektív szerződés megállapodásait senki sem közölte. A bíróság felperes keresetét elutasította. Meggyőződött a bíróság arról, hogy felperesnek a felmondási idő kizárását a munkába felvétel alkalmával kifejezetten a tudomására hozták. De alaptalan volna a kereset még akkor is, ha e körülményt nem közölték volna vele, ugyanis a munkaadó és a munkások között létesült kollektív szerződés határozmányai minden munkásra kiterjednek és a munkásnak az ügye az, hogy az üzembe belépése alkalmával kollektív szerződés fennállása és annak rendelkezései iránt érdeklődjék. Egyetlen munkás sem hivatkozhatik arra, hogy hasonló szerződések rendelkezéseiről tudomása nincsen. (Gew. Ger. Wien, 1917. január 13.)

Az elbocsátási okot érvényesíteni kell. Felperest a munkaadó munkakönyv nélkül fogadta föl, majd bizonyos idő múlva azonnali hatálylyal elbocsátotta. Felperes a bíróságnál a felmondási időre járó munkabérének megállapítását kéri. A vállalkozó azzal védekezett, hogy felperesnek nem volt munkakönyve és így őt nem is tarthatta meg, ezzel szemben a munkás utalt arra a körülményre, hogy a munkakönyvét egyik előző munkaadója visszatartotta, ami a munkába felvétel alkalmával tudatott is alperessel. A bíróság felperes keresetkövetelését megállapította. A vállalkozó tényleg nem alkalmazhatta felperest munkakönyv nélkül, ha azonban tudván a munkakönyv hiányáról, ennek dacára őt a munkába felvette, tőle a felmondási időre járó munkabért el nem vonhatja, annál kevésbé, mert nincs igazolva az a körülmény, hogy a munkakönyv bemutatásának elmaradása az alkalmazott vonakodása következtében történt volna. Az elbocsátási ok tehát nem automatikusan működik, hanem azt érvényesíteni kell. (Gew. Ger. Wien, 1917. február 3.)

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

Hirdetmény.

A Magyar Általános Hitelbank részvényeseinek 1918. évi április hó 3-án tartott rendes közgyűlése a társasági alaptőkének 100.000 darab 400 koronával teljesen befizetett új részvényeknek, még pedig 1--1 részvényről szóló 10.000 címletnek és 25--25 részvényről szóló 3.600 címletnek kibocsátása által 120.000.000 koronáról 160.000.000 korona emelését határozta el s egyúttal az új részvények átvételére nézve az alapszabályokban a régi részvények birtokosainak biztosított elővételi jog gyakorlása tekintetében a következő módozatokat állapította meg:

1. A részvényest az alábbi feltételek mellett minden három régi részvény után egy új részvényre elővételi jog illeti meg. Részvénytörédek figyelembe nem vétetnek.

2. A részvényesek által elővételi joguk alapján átveendő új részvényekért darabonként 1.000 korona, vagyis a teljes névértéknek megfelelő 400 korona és a takarékalap részére 600 korona fizetendő be, hozzáadva az ezen összegek után 1918. január 1-től a befizetés napjáig járó 5%-os kamatot.

3. Az elővételi jog gyakorlása végett a régi részvények Budapesten egy jegyzék, a többi bejelentési helyeken pedig két jegyzék kíséretében, amelyekhez minták a bejelentési helyeken kaphatók, 1918. április 4-től 12-ig bezárólag az egyes helyeknél szokásos üzleti órákban bemutatandók:

4. Az elővételi jog bejelentése alkalmával a bejelentő helynél minden átveendő új részvény után 600 korona a takarékalap számára és ezen összegnek 1918. január 1-től a bejelentés napjáig számítandó 5% kamatai fizetendők be.

A névértéknek megfelelő 400 korona befizetése az 1918. január 1-től a befizetés napjáig számított 5%-os kamattal együtt a bejelentéssel egyidejűleg is történhet, mindenesetre azonban — az elővételi jog és a tartalékalap javára befizetett összeg különbeni elvesztésének terhe alatt — legkésőbb 1918. május 15-ig bezárólag egyszerre eszközöndő, még pedig ugyanazon bejelentési helyen, melynél a régi részvények az elővételi jog gyakorlása végett bemutatattak.

5. Azon részvényes, aki elővételi jogát legkésőbb 1918. április 12-ig a fentiekben előírt módon nem gyakorolja, e jogától elesik.

6. A részvényes által bemutatott részvényeket a bejelentési hely a következő záradékkal: »Elővételi jog gyakorolva 1918. Bezugsrecht ausgeübt« lebélyegzi és a részvényesnek az átveendő részvényekre eszközölt részbeni vagy teljes befizetést igazoló elismervény kíséretében visszaadja.

A teljes befizetést igazoló elismervény visszaszolgáltatása ellenében az új részvények 1919. évi május hó 1-én lejáró és következő szelvényekkel ellátva, 1918. június 1-től kezdve fognak kiszolgáltatatni.

7. A németbirodalmi helyeken csak németbirodalmi bélyeggel ellátott új részvények adatnak ki; e bélyeg költségeit a részvényes viseli.

8. Az új részvények birtokosai az üzleteredményekben 1918. január 1-től kezdve, a régi részvények birtokosaival egyenlően résztvesznek.

Budapesten, 1918. évi április hó 3-án.

Magyar Általános Hitelbank.

— A Magyar Általános Köszénbánya Részvénytársulat igazgatósága április 4-én tartott ülésében megállapította az 1917. üzletév mérlegét és elhatározta, hogy a múlt év bruttóhozamából az értékcsökkenési tartalékszámát 2.500.000 koronával, ipari üzemeik külön értékcsökkenési tartalékát pedig 1.500.000 koronával gyarapítja. Ezután elhatározta az igazgatóság, hogy a közgyűlésnek a társulati részvénytőke fölemelését fogja javaslatba hozni. Az alaptőkét a javaslat szerint 20.000 darab 200 korona névértékű új részvény kibocsátásával 4.000.000 koronával 20.000.000 koronára emelik. Az új részvények egyenjogúak a régiekkel és az 1918. üzletév eredményében részesednek. A régi részvényesek birtokosainak kibocsátandó új részvények felére az elővételi jog 1.500 korona kibocsátási áron biztosítatik a kibocsátási árfolyam után 1918. január 1-től a befizetés napjáig számítandó öt százalékos kamattal. Nyolc régi részvényre egy új részvény esik.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. MAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

HLAVÁCS KONÉL: Népjóléti minisztérium	161
HARKÁNYI JÓZSEF: A balesetbiztosítási veszélyességi táblázat	165
A munkásbiztosításra vonatkozó háborús rendelkezések	175

SZEMLE:

<i>Munkásbiztosítás</i>	189
-------------------------	-----

Feder Ferenc. — Orosz-ukrán-román honpolgárok kötelező biztosítása. — Cséplő-gépüzemekre kirótt balesetbiztosítási járulékok törlése. — Betegségi biztosítási viszonyosság Ausztriával. — Az ausztriai munkásbetegségélyző pénztárak. — A szociális biztosító intézeteknek fizetendő járulékok biztosítása az állami intézeteknél. — A bányatárspénztári tagok segélyigényeinek biztosítása. — A németországi mezőgazdasági betegségélyző pénztárakról. — A rokkantbiztosítás fejlesztése. — Az agkori járadékok emelkedése a korhatár leszállítása folytán. — A betegségélyző pénztári alkalmazottak drágasági pótléka ügyében. — Németországi pénztárak betegségi statisztikája. — A wieni általános betegségélyző pénztár. — Az alkalmazottak nyugdíjbiztosító intézete Németországban.

<i>Szociális egészségügy</i>	193
------------------------------	-----

Népegészségügyi kiállítás. — Tüdőbetegek szanatóriuma Temesvárott. — Munkás-
gyermek üdülése. — Anya- és csecsemővédelem. — A Stefánia-Szövetség védőnőinek
újabb hivatása. — Védekezés a tuberkulózis ellen. — Népszerű egészségügyi előadások
tartása. — Gyakorlati munka a népegészségügy terén. — Pénztári tagoknak speciális
kezelése. — Városi tejgazdaság. — A háborús élelmezés hygiénéje. — Alkohol és
nemi betegségek. — Szesznek sulfittlűgből való előállítás. — Az influenza és a légköri
nyomás.

<i>Munkásvédelem. Munkaviszony</i>	196
------------------------------------	-----

A Társadalmi Jogalkotás Országos Szövetsége. — A budapesti hatósági munkaközvetítő
1918. március havi eredményei. — Az Országos Munkaközvetítő Tanács. — Szakszer-
vezeti kongresszus. — Újságírók kollektív szerződése. — A Magyar Bajtársi Szövet-
ség szociálpolitikai szakosztálya. — A Budapesti Építőmesterek 1917. évi
jelentése. — Osztrák törvényjavaslat a gyermekmunkáról. — A háború utáni szo-
ciálpolitika nagyarányú fejlesztése érdekében. — A nyári időszámítás és a szak-
szervezetek. — Intézet szociális kutatás céljaira. — A baleseti veszély emelkedése
a német bányáiparban. — A hadiiparban dolgozó munkásnők védelme. — Munkás-
védelmi törvények Svédországban. — A munkabérek és az életfentartási költségek
Franciaországban a háború előtt és a háború alatt.

SZAKIRODALOM	201
---------------------	-----

Ötven esztendő könyvnyomda. — A népművelés új rendszere. — A pénz uralma a
békében, bukása a háborúban. — Halál ellen van orvosság. — A nő és a szocializmus.

JOGGYAKORLAT	208
---------------------	-----

Betegségélyezés. — Balesetbiztosítás. — Munkaviszony.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 30 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-utca 5. sz.
Telefon: 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 7691h.

Császárfürdő Budapestén.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvizű radio-aktív gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja a vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúzos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségnél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld az igazgatóság

„Nervoplast Örkény“

Idegerősítő és idegcsillapító. Biztosan hat ideges álmatlanságnál, főfájásnál és szívidegességnél.

„Ferglobin Örkény“

Vérképző, étvágyjavító. Biztosan hat vérszegénységnél, sápkórnál.

„Thoracin Örkény“

Kitűnően vált be a légzőszervek hurutos megbetegedéseinél. légcsőhurut, bronchitis, asztma, influenza és tuberkulózisnál.

RIETSCHEL ÉS HENNEBERG R.-t. Budapest

VIII., Práter-utca 12. Telefon: J. 23-18

◆
Központi fűtések, gőzfűző- és mosó-, vízvezetési, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

RÖNTGEN

készülékeket, csöveket, lemezeket, villamos- és gépgyógyászati berendezéseket azonnal szállít

„Asklépios”

EGRESSI ZOLTÁN

okl. mérnök szakvállalata
Budapest IX. Üllői-út 31. sz.
Telefon: 37-04.

Kábelgyár R.-T. Pozsony

◆◆◆◆◆Szigetelőcsőgyár: Fekete és fémpáncélos szigetelőcsövek. Szerelési tartozékok és szerszámok. Kábelgyár: Mindennemű szigetelt vezeték alacsony és magas feszültségre. Páncélos ólomkábelek. Gummigyár: Elektrotechnikai gumianyag. Gummogyár: Hő- és tűzálló szigetelő-anyagok keménygummi pótlására Gummon-, fixit-, pulvolitból készült és bármely alakban sajtolt szigetelő-tárgyak fémrészekkel és azok nélkül. Érdeklődőknek szívesen küldjük árjegyzékeinket

Budapesti iroda: V. kerület, Rudolf-tér 5. sz.

*Orthopädcipőket,
parafaemelkedéseket
mindennemű kivitelben
legjutányosabban készít*

Gerő Adolf Fia

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz.

GERSONATOR LUDTALPVÉDŐ
nagy választékban kapható.

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és vasöntő részvénytársulat. BUDAPEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GEPEK. □
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
□ GÉPEKET, legújabb és legjobb bevált □
□ szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtalanul. □ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

FISCHER PÉTER ÉS TÁRSA részv.-társaság Budapest IV., Kálvin-tér 3.

ALAPITTATOTT 1856.

◆ TELEFON 958.

Ajánlják saját készítményű orvosi műszer, sérvkötő, haskötő, müláb, műkéz, támgép és a betegápoláshoz szükséges összes gyártmányukat.

Előnyös árak.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Pontos kiszolgálás.

SEGITSEG

Fájós lábuak és ludtalpuak részére a szabadalmazott

ludtalpfűző

viselése, jósağa szakorvosoktól elismerve, mert a lábat tetszés szerint fűzi össze. Ismertetőt ingyen küld

Székely és Tsa

ortopéd-cipő készítő. :: Budapest, Múzeum-körut 9.

A Budapesti Kerületi betegs. pénztár, a Ferencz József kezeskedelmi kórház, a Magy. Királyi Államvasutak betegs. pénztára, a Cs. és Kir. szab. Déli Vasu. betegs. pénztára, a Cs. és Kir. Kassa-Oderbergi vasut betegs. pénztára, magánvállalatok és szanatóriumok stb. stb. szállítói.

MAGYAR-HOLLANDI BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Központi irodái: VIII, Üllői-út 4.,
II. em. és Baross-utca 1. sz., földsz.

HOLLANDI ÉLETBIZTOSÍTÓ RÉSZV.-TÁRSASÁG
(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en
Lijfrente) házában.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legökéleteseb
TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGESZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Kapható minden műszaki keres-
kedésben.

A REMINGTON Írógép Részvénytársaság BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 12. SZ.

A Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, és az Országos Munkásbetegsé-
gélyző- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója. A Kerületi, Vállalati és
Magánpénztárak, nemkülönben Egyesületek és Testületek figyelmét felhívja
az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelésére kitűnően
bevált „KARTOTHEK“-rendszerére. Bővebb felvilágosításokkal szivesen
szolgálunk, sőt „KARTOTHEK“-rendszerét az érdeklődőknek helyszi-
nen vételkötelezettség nélkül bemutatja. Ugyanott kaphatók a legtar-
tósabbaknak elismert látható írású eredeti REMINGTON írógépek.

RIETSCHEL ÉS HENNEBERG R.-t. Budapest

VIII., Práter-utca 12. Telefon: J. 23-18

Központi fűtések, gőzfűző- és mosó-, vízvezetési, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

RÖNTGEN

készülékeket, csöveket, lemezeket, villamos- és gépgyógyászati berendezéseket azonnal szállít

„Asklépios“

EGRESSI ZOLTÁN

okl. mérnök szakvállalata
Budapest IX. Üllői-út 31. sz.
Telefon: 37-04.

*Orthopädcipőket,
parafaemelkedéseket
mindennemű kivitelben*

legjutányosabban készít

Gerő Adolf Fia

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz.

GERSONATOR LUDTALPVÉDŐ
nagy választékban kapható.

MAGYAR PAPIR ÉS IRÓSZER

:: SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT ::
Budapest, V. ker., Csáky-utca 8. szám

Szerződéses papir- és irószer-szállítója többek között a Kereskedelemügyi Magy. Kir. Minisztériumnak, a M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal, az Orsz. Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztárnak, a Budapesti Ker. Munkásbiztosító Pénztárnak, továbbá a M. Kir. Posta és Távirat Vezérigazgatóság és az ország területén levő összes hivatalainak, a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága és összes üzletvezetőségeinek, igen sok egyéb közhivatal és közlekedési vállalatnak, pénzügyintézeteknek és magán cégeknek.

BIENENSTOK VILMOS

ruggyantabélyegző-gyár és vésnöki műintézet

Az összes Ker. Pénztárak szállítója.

Gummi- és rézbélyegzők, számozógépek, festékpárnák és mindennemű e szakmába vágó cikkek jutányos árban a legrövidebb idő alatt szállítanak.

Főüzlet csak

BUDAPEST, VII., Rákóczi-út 64. sz.

Telefon 53-77.

MAGYAR TÖRLŐGUMMI

kapható minden papirkereskedésben

MAGYAR
RUGGYANTA-
ÁRÚGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST.

*Magyar címer a
védjegye,
Magyar diák csak ezt
vegye!*

Kábelgyár R.-T. Pozsony

*****Szigetelőcsőgyár: Fekete és fémpáncélos szigetelőcsövek. Szerelési tartozékok és szerszámok. Kábelgyár: Mindennemű szigetelt vezeték alacsony és magas feszültségre. Páncélos ólomkábelek. Gummigyár: Elektrotechnikai gummyanyag. Gummogyár: Hő- és tűzálló szigetelő-anyagok keménygummi pótlására. Gummon-, fixit-, pulvolitból készült és bármely alakban sajtolt szigetelő-tárgyak fémrészekkel és azok nélkül. Érdeklődőknek szívesen küldjük árjegyzékeinket

Budapesti iroda: V. kerület, Rudolf-tér 5. sz.

SEGITSEG

Fájós lábuak és ludtaluak részére a szabadalmazott

Ludtalfűző

Székely és Tsa
viselése, jóága szakorvosoktól elismerve, mert a lábat
tetszés szerint fűzi össze. Ismertetőt ingyen küld
ortopéd-cipő készítő. = Budapest, Múzeum-körút 2.

A Budapesti Kerületi betegs.
pénztár, a Ferencz József ke-
szkedelmi kórház, a Magyar
Királyi Államvasutak betegs.
pénztára, a Cs. és Kir. szab.
Déli Vasut. betegs. pénztára,
a Cs. és Kir. Kassa-Oder-
bergi vasut betegs. pénztára,
magánvállalatok és szanato-
riumok stb. stb. szállítói.

MAGYAR-HOLLANDI BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Központi irodái: VIII, Üllői-út 4.,
II. em. és Baross-utca 1. sz., földsz.

HOLLANDI ÉLETBIZTOSÍTÓ RÉSZV.-TÁRSASÁG
(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en
Lijfrente) házában.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtekéleteseb
TOMITÓ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Kapható minden műszaki keres-
kedésben.

A REMINGTON Írógép Részvénytársaság BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 12. SZ.

A Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, és az Országos Munkásbetegse-
gélyező- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója. A Kerületi, Vállalati és
Magánpénztárak, nemkülönbén Egyesületek és Testületek figyelmét felhívja
az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelésére kitünően
bevált „KARTOTHEK“-rendszerére. Bővebb felvilágosításokkal szivesen
szolgálunk, sőt „KARTOTHEK“-rendszerét az érdeklődőknek helyszi-
nen vételkötelezettség nélkül bemutatja. Ugyanott kaphatók a legtar-
tósabbaknak elismert látható írású eredeti REMINGTON írógépek.

PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁSVÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. MAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

VARGA JENŐ: Marx mint szociálpolitikus.....	209
Dr. FERENCZI IMRE: Női munkaügy — házicseléd-kérdés	211
Dr. LÁNYI MÁRTON: A polgári törvénykönyv és az alkoholizmus	219
HLAVÁCS KORNÉL: Balesetbiztosítási veszélyességi táblázat	225
A munkásbiztosításra vonatkozó háborús rendelkezések	233

SZEMLE:

<i>Munkásbiztosítás</i>	252
-------------------------------	-----

Bódy polgármester és a munkásbiztosító pénztár. — Munkásbiztosító Pénztárak önkormányzati szerveinek kinevezése. — Visszatérő hadifoglyok gyámolítása. — Iparfelügyelők tevékenysége. — Póttjárulékok behajtása. — A verseci kerületi pénztár új vezetője. — Pénztári alkalmazottak illetménye. — Állami, törvényhatósági és községi alkalmazottak biztosítása. — Magyar honosok baleseti járadékának folyósítása. — Törvénytelen házastárs gyermekágyi segélye. — Kórházi ápolást igénylő betegek elhelyezése. — Gyógyszerrendelési útmutató. — Árendemény a gyógyszerárakból. — A szociális biztosítás tanítása. — Fuvar igénybevétele betegek kezelésénél. — A magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjjele. — A bérosztályokba történt besorozásnál való tapasztalatokról. — A német balesetbiztosítás kiterjesztése a háborús üzemi betegségekre. — A német betegségi biztosítási jog háborús gyakorlata köréből. — Katonai gyógykezelési műhelyek átengedése a szociális biztosítási intézményeknek. — A járulék nem fizetése — bűncselekmény. — A svájci betegségi biztosítási törvény végrehajtása.

<i>Szociális egészségügy</i>	257
------------------------------------	-----

Ingyen fűrdőnapok rendezése. — Az ipari munkásság testnevelése. — A Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár egészségügyi előadásai. — Az Újpesti Stefánia Szövetség anya- és csecsemővédő központjának ismertetése. — Beszámoló jelentés a hadikonyhákról. — Hadirokkantak munkaképességének helyreállítása a gyáriparban. — Iszákosság és tüdővész. — Megvakulás pálinka következtében. — Nem szakszerű orvosi kezelésért. — Fuvardíjat számított. — Koponyasérültek.

<i>Munkásvédelem. Munkaviszony</i>	260
--	-----

Szociálpolitika a háború után. — A magyarországi szakszervezetek 1917-ben. — A Munkanéiküliség Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesületében. — Budapesti munkapiac 1918. március havában. — Orosz-ukrán és finn hadifoglyokkal való bánásmód. — A budapesti hatósági munkaközvetítő 1918. április havi eredményei. — Nyomdászok háztartási költségvetése. — A női munkások védelme. — A cselédek jogviszonyának birodalmi törvényvel való rendezése. — Szociálpolitikai törvényhozás Németországban. — Tanoncok biztosítása. — Minimális bérek az otthoni munkások részére Norvégiában. — Állami egyeztető hivatalok Svájcban.

SZAKIRODALOM	266
---------------------------	-----

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének évkönyve 1918. — Háborús lakáspolitikai. — A Marx-irodalom.

JOGGYAKORLAT	267
---------------------------	-----

Betegsegélyezés. — Balesetbiztosítás. — Munkaviszony.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 30 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-utca 5. sz.

Telefon: 93-99.

Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.